Клайв Стейплз Люїс

Хроніки Нарнії. Книга 2. Лев, Чаклунка і стара шафа

Моя люба Люсі, я вигадав цю історію для Тебе, та коли починав її писати, не уявляв, що дівчатка ростуть швидше, аніж книжки. І тепер Ти надто велика для казок, а доки цю книжку буде видрукувано й оправлено у палітурку, геть подорослішаєш. Але якогось дня Ти станеш дорослою настільки, щоб знову почати читати казки. Тоді видобудеш оцей томик з горішньої полиці, обтрусиш з нього пилюку і згодом розповіси мені, що Ти про нього думаєш. На той час я, можливо, буду занадто тугий на вухо, аби чути, і занадто старий, аби розуміти Твої слова, і все ж залишатимусь Твоїм люблячим хресним батьком.

К С. Люїс

Розділ 1. Люсі зазирає в шафу

Були собі колись четверо дітей і звали їх Пітер, Сюзан, Едмунд та Люсі. Історія ця розповідає, що трапилося з ними, коли під час війни через повітряні нальоти їх відіслано з Лондона. Вони зупинились у будинку старого професора, який мешкав геть на окраїні за десять миль від найближчої залізниці та за дві милі від найближчої пошти. Він не мав дружини і жив у дуже старому будинку разом з економкою пані Макреді та трьома служницями (їх звали Айві, Марґарет і Бетті, однак вони більше не стрінуться нам у цій історії). Професор був дуже старий чоловік Біле волосся рясно куйовдилося на його голові, а нижню частину обличчя ховала буйна борода. Професор одразу сподобався дітям. Правда, того вечора, коли зустрів їх у дверях, він виглядав так дивно, що Люсі (яка була наймолодша) навіть трішки злякалась, а Едмундові (який був трохи старший за неї) зробилося смішно і він удав, ніби витирає носа, аби це приховати.

Тільки-но вони сказали професору "надобраніч" і піднялись на горішній поверх, де мали ночувати, як хлопці пішли у дівчачу кімнату і разом заходились усе це обговорювати.

— Жодного сумніву: нас залишили самих, — сказав Пітер. — Ліпше просто бути не може. Той старий дозволить нам робити все що завгодно.

— Мені здається, він милий дідок, — зауважила Сюзан.

— Та досить уже! — вигукнув Едмунд, який був стомлений, однак намагався робити бадьорий вигляд, а це завжди псувало йому настрій. — Досить балакати про це.

— Про що? — підняла брови Сюзан. — А й справді, тобі пора в ліжко.

— О, вже заговорила як мама, — невдоволено відповів Едмунд. — Та хто ти така, аби вказувати, коли я маю лягати спати? Сама йди.

— А може, справді ліпше всім піти спати? — сказала Люсі. — Бо напевно дістанемо на горіхи, коли почують, що ми тут розмовляємо.

— Ніхто не почує, — відповів Пітер. — Кажу вам, у цьому будинку ніхто не звертатиме уваги на те, що ми робимо. Зрештою, тут нас не чутно. Від тієї вітальні сюди іти десять хвилин, до того ж через стільки сходів і коридорів.

— Що це за галас? — зненацька підхопилась Люсі. Цей будинок був значно більшим за ті, у яких вона будь-коли гостювала, і від думки, що всі оті довжелезні коридори і незліченні двері провадять у порожнісінькі кімнати, у неї мурашки по шкірі поповзли.

— Це лише птах, дурненька, — мовив Едмунд.

— Сова, — підтримав його Пітер. — Тут, певно, дуже гарне місце для птахів. Гаразд, я йду спати. А завтра розпочнемо оглядини. У таких закутках, як цей, можна надибати що завгодно. Бачили гори, повз які ми проїжджали? А ліси? Мабуть, там є орли. Й олені. І яструби.

— Борсуки! — вигукнула Люсі.

— Лисиці! — докинув Едмунд.

— Кролики! — додала Сюзан.

Та ранок привітав їх сірою мжичкою, такою густою, що крізь неї не те що гори й ліс, а й струмочок у саду годі було розгледіти.

— Ну аякже, сьогодні якраз треба було цього дощу! — невдоволено сказав Едмунд.

Вони щойно поснідали разом із професором і піднялися до кімнати, яку він їм відвів. Кімната була довга і низька, з двома вікнами в один бік і двома в інший.

— Не бурчи, Еде, — зупинила його Сюзан. — Б'юсь об заклад, що за годинку-півтори випогодиться. Та й так не все погано. Тут є радіо і купа книжок.

— Але не для мене, — відповів Пітер. — Я збираюся докладно обстежити будинок.

Усі приєдналися до Пітера і з цього й розпочалися їхні пригоди. Будинок професора здавався нескінченним, у ньому було повно всяких несподіваних закапелків. Перші двері, у які діти поткнулися, вели до порожніх опочивалень. Утім, це не стало для малих дослідників несподіванкою. Проте далі вони опинились у довжелезній залі, завішаній картинами, і там виявили крицеві обладунки і зброю. У

наступній кімнаті по стінах вились зелені рослини, а в кутку стояла арфа. Потім діти спустились на три сходинки, тоді піднялись на п'ять — і відкрили малесеньку залу з балконом. Далі пішли кімнати із книгами. Багато книг були старовинні, деякі більші за Біблію у церкві. Невдовзі діти зазирнули у зовсім порожню кімнату, у якій стояла лише велика шафа для одягу, що мала ще дзеркало на дверях. Оце й усе, ну хіба ще порожня пляшка з голубого скла на підвіконні.

— Тут нічого немає, — сказав Пітер, і всі діти вервечкою вийшли геть — всі, окрім Люсі. Вона залишилася, позаяк подумала: "А що коли відчинити шафу?" — хоча була майже впевнена, що вона зачинена. На превелике її здивування, дверцята дуже легко відхилились і звідтам викотилось дві кульки нафталіну.

Заглянувши всередину, дівчинка побачила кілька довгих шуб, які там висіли. А для Люсі не було нічого ліпшого, ніж запах і дотик хутра. Вона одразу пропхалася поміж шубки і задоволено потерлася об них личком. Дверцята, звісно, Люсі лише прихилила, бо знала, що дуже нерозумно було б ото самій зачинитися у шафі. Згодом вона просунулась іще трошки і виявила там ще один ряд шуб. Було так темно, що дівчинка витягла вперед руки, аби не гепнутись чолом об дерев'яну стінку. Люсі ступила ще крок, потім ще один і ще один, сподіваючись нарешті її намацати, але їй це ніяк не вдавалося.

"Ого, яка величезна шафа!" — подумала Люсі, рухаючись далі і відводячи обома руками вбік поли шуб, щоб зробити собі місце. І тут відчула, як під ногами щось зарипіло. "Дивно, невже тут стільки нафталіну?" — подумала вона і нахилилась, аби помацати його. Але замість твердого і гладкого дна шафи рука знайшла унизу щось м'яке, сипке і дуже зимне. "Що за чудасія?" — пробурмотіла дівчинка і ступила ще кілька кроків уперед.

Наступної миті до неї дійшло, що об її обличчя й руки треться не м'яке хутро, а щось тверде й шорстке, ба навіть колюче. "Ой, воно геть як галузки!" — вигукнула Люсі. Тепер вона побачила перед собою світло,

але не за півметра, де мала би бути стінка шафи, а десь далеко попереду. Щось холодне і м'яке сипалось на неї згори. Через якусь хвильку дівчинка зрозуміла, що стоїть у лісі серед ночі, під ногами лежить сніг і в повітрі кружляють сніжинки.

Люсі трішки злякалась, але водночас відчула тремку допитливість і захоплення. Дівчинка озирнулась через плече і там, поміж темними стовбурами дерев, ще змогла розгледіти відкриті дверцята шафи і навіть вловити відблиск порожньої кімнати, з якої ото сюди потрапила. (Звісно, вона залишила дверцята відчиненими, бо знала, що треба бути геть дурненькою, аби самій зачинитися у шафі.) Здавалося, там, позаду, був іще день. "Я завжди можу повернутися назад, коли щось буде негаразд", — подумала Люсі. Вона рушила вперед, рип-рип по снігу, через ліс, до отого світла. Хвилин за десять вона підійшла до нього зовсім близько і виявила, що світив вуличний ліхтар. Дівчинка спинилася, щоб його роздивитися, дивуючись, як це ліхтар міг опинитися посеред лісу, і розмірковуючи, що їй робити далі, коли почула дріботіння чиїхось кроків. А невдовзі з-поміж дерев виринула якась дивна істота і підійшла до ліхтаря.

Це створіння було трішки вищим за Люсі. Над головою воно тримало парасолю, білу від снігу. Горішня частина його тулуба нагадувала людину, але ноги були як у цапа — з чорним і блискучим волоссям, та ще замість стіп виднілися цапині копита. Хвоста Люсі спершу не зауважила, бо той химерний чоловічок підтримував його разом із парасолею, аби не волочився по снігу. Чоловічок цей мав червоного вовняного шалика навколо шиї, шкіра теж була трішки червоняста. Він мав дивне, але приємне маленьке личко з клинцюватою борідкою та кучерявим волоссям, з якого визирали два ріжки. В одній руці, як уже мовилося, він ніс парасолю, а в іншій — кілька пакунків, загорнутих у брунатний папір. З отими пакунками і присипаною снігом парасолькою він виглядав достеменно так, мовби ходив купувати різдвяні подарунки. Це був фавн. Коли ж він уздрів Люсі, то від несподіванки випустив з рук геть усі свої речі.

— О Господи! — вигукнув фавн.

Розділ 2. Що Люсі там знайшла

— Добривечір, — привіталася Люсі. Проте фавн кинувся збирати свої пакунки, отож відповів не одразу. Коли ж нарешті дав собі раду, легенько вклонився.

— Добривечір, добривечір, — мовив він. — Даруйте, не хочу бути настирливим, але, якщо я не помиляюся, Ви донька Єви?

— Мене звати Люсі, — відповіла дівчинка, не зовсім його розуміючи.

— Пробачте, але ж Ви, так би мовити, дівчина? — спитав фавн.

— Ну звичайно, я дівчинка, — погодилась Люсі.

— Ви людина, справді?

— Звісно, людина, — відповіла Люсі, трохи збентежена.

— Так-так, усе правильно, — сказав фавн. — Який же я дурний! Але я ніколи раніше не бачив ні синів Адама, ні доньок Єви. Чудово! Що й казати… — і тут він спинився, немов збирався повідомити щось таке, чого не належало, однак вчасно спам'ятався. — Я вражений, просто вражений, — повторював далі він. — Дозвольте відрекомендуватись: мене звати Тамнас.

— Я дуже рада, що зустріла Вас, пане Тамнасе, — сказала Люсі.

— Чи можна поцікавитись, о Люсі, донько Єви, як Ви потрапили до Нарнії? — поспитав пан Тамнас.

— До Нарнії? А що це таке? — здивувалась Люсі.

— Країна Нарнія, — відповів фавн, — у якій ми зараз перебуваємо, — це всі землі між ліхтарем та великим замком Кеа-Перевел, що на узбережжі Східного моря. А Ви? Невже Ви прийшли з диких лісів Заходу?

— Я… я пролізла через шафу з порожньої кімнати, — відповіла Люсі.

— Ах, — сумно зітхнув пан Тамнас, — якби я пильніше вивчав географію, коли був малий, то, без сумніву, знав би все про ті дивні країни. А тепер уже запізно.

— Але це зовсім не країна, — стримуючи усмішку, сказала Люсі. — Це ось за мною, принаймні, якщо я не помиляюсь. І там зараз літо.

— Тимчасом, — розповідав пан Тамнас, — у нас в Нарнії завжди зима. І ми обоє підхопимо нежить, якщо будемо тут стовбичити на снігу і балакати. Донько Єви з далекої країни Порож-Някімната, де навколо осяйного міста Ша-Фа панує вічне літо, чи не хотіли б Ви випити зо мною чаю?

— Дуже Вам вдячна, пане Тамнасе, — подякувала Люсі, — але, здається, мені вже час додому.

— Це недалечко, ось за рогом, — сказав фавн. — Палахке вогнище, хрумкі грінки, сардинки і тістечка…

— Дякую, дуже мило з Вашого боку, — відповіла Люсі, — проте я не можу тут залишатись надовго.

— Якщо візьмете мене під руку, донько Єви, — вмовляв пан Тамнас, — то обоє сховаємося під парасолькою. Оце стежка. А тепер — ходімо.

Врешті Люсі усвідомила, що крокує через ліс, тримаючи під руку цю дивну істоту, наче вони знаються ціле життя.

Невдовзі вони вийшли на нерівну місцину, всіяну скелями, невеличкими пагорбами і видолинками. На одній такій долинці пан Тамнас раптово повернув убік, немов збирався здертись на велику круту скелю, але в останню мить Люсі зрозуміла, що він простує до печери. Вони зайшли всередину і дівчинка відчула, як по ній застрибали лелітки від полум'я. Пан Тамнас нахилився, невеличкими чепурними щипцями витягнув із вогнища палахку скіпку і підніс до лампи.

— Ми недовго, — сказав він і негайно поставив чайник на вогонь.

Люсі подумала, що їй іще ніколи не траплялося гостювати у такому милому гніздечку. Це була невеличка, суха, чиста печера із червонястого каменю. На долівці лежав килимок, на ньому розмістилися два невеличких кріселка. ("Одне — для мене, а друге — для гостя", — пояснив пан Тамнас.) Крім того, тут стояв стіл, а поруч із ним сервант. У коминку палав вогонь і на стіні, просто над коминком, висів портрет старого сивобородого фавна. У кутку Люсі побачила двері і подумала, що вони, певно, ведуть до спальні пана Тамнаса. На іншій стіні висіла полиця, а в ній повно книг. Поки пан Тамнас споряджав стіл до чаювання, Люсі розглядала книги. Вони мали назви на кшталт: "Життя і твори Силена", або "Німфи та їхній шлях", або "Люди, ченці та лісники: Студії популярних легенд", або "Людина — це міт?".

— Ласкаво прошу, донько Єви! — мовив фавн.

Ох, яка це була щедра гостина! На столі красувалися гарні бурі яєчка, м'якенько зварені, по одному для кожного, і грінки зі сардинками, і грінки з маслом, і грінки з медом, та ще бабка, полита цукровою помадкою. Врешті Люсі всього покуштувала і фавн почав розповідати дивовижні історії про лісове життя: про нічні танки під опівнічним місяцем, коли німфи, що живуть у струмках, та дріади, що живуть на

деревах, виходять потанцювати із фавнами; про тривале полювання на білого як молоко оленя, який виконує бажання того, хто його упіймає; про розкішні учти і пошуки скарбів разом із дикими червоними гномами у глибочезних підземних копальнях та печерах; а далі про літо, коли ліси потопали у зелені і коли їх на своєму гладкому віслючку відвідував старий Силен, а інколи й сам Вакх, і коли у струмках текло вино замість води, а весь ліс на цілі тижні поринав у святочні веселощі.

— А тепер у нас зима, завжди, — додав він похнюплено. І щоб якось підняти собі настрій, витягнув зі шухляди серванта дивовижну маленьку флейту, яка виглядала так, наче була зроблена зі соломи, та й заграв. І від тієї музики Люсі хотілося то плакати, то сміятися, то танцювати, а то й дрімати — все нараз. Пройшла, мабуть, не одна година, коли дівчинка врешті прийшла до тями і сказала:

— О пане Тамнасе, страшенно шкода Вас перебивати, бо мені так подобається ця мелодія, але справді, я мушу йти додому. Я ж зайшла сюди лише на кілька хвилин.

— Тепер пізно про це говорити, — промовив фавн, опустивши флейту на долівку, і з жалем похитав головою.

— Запізно? — перепитала Люсі, налякано підскочивши. — Про що Ви? Мені вже пора додому. Там усі будуть хвилюватися, що зо мною щось сталося.

Але тієї ж миті вигукнула:

— Пане Тамнасе! Що трапилось? — бо карі очі фавна наповнили сльози, струмочками потекли по щоках і закрапали з кінчика носа. Фавн сховав обличчя у долоні і захлипав.

— Пане Тамнасе! Пане Тамнасе, — стривожено кинулась до нього Люсі, — годі! Годі! Що таке? Вам погано? Дорогенький пане Тамнасе, скажіть мені, у чому річ?

Але фавн заходився ридма, ніби серце його розривало важке горе. Люсі підійшла до нього, обійняла і простягла свого носовичка, та це його зовсім не заспокоїло. Він лиш узяв хустинку і приклався до неї. Сльози текли ручаєм і хустинка умить змокріла, відтак фавнові доводилося кожен раз її викручувати. Люсі стояла поруч, глибоко збентежена.

— Пане Тамнасе! — врешті крикнула Люсі йому на вухо, добряче його струсонувши. — Доста! Припиніть негайно! Чи ж не соромно? Такий великий фавн. Чого це Ви так розридались?

— Ой-ой-ой! — примовляв пан Тамнас. — Плачу, бо я такий поганий фавн.

— Я зовсім не думаю про Вас, що Ви поганий, — сказала Люсі. — Гадаю, що Ви дуже добрий фавн. Ви наймиліший з усіх фавнів, яких я будь-коли стрічала.

— О-хо-хо, Ви б так не казали, якби знали, — відказав пан Тамнас поміж схлипуваннями. — Ні, я поганий фавн. Думаю, від створення світу не було гіршого за мене.

— Але що Ви вчинили? — спитала Люсі.

— Мій старенький батько, — мовив пан Тамнас, — це його портрет, ось там над коминком, — він ніколи б не зробив такого.

— Чого? — спитала Люсі.

— Того, що зробив я, — відповів фавн. — Пішов служити до Білої Чаклунки — ось що я наробив. Вона мені платить.

— Біла Чаклунка? А хто вона?

— Як, Ви не знаєте? Вона цілу Нарнію тримає під каблуком. Вона наслала сюди вічну зиму. Зима, зима, а святий Миколай усе не приходить і не приходить. І ніколи не наступає Різдво! Подумати тільки!

— Жахливо! — зіщулилась Люсі. — Але за що вона Вам платить?

— Оце найгірше, — відповів пан Тамнас із глибоким зітханням. — Я викрадаю для неї дітей, ось хто я такий. Погляньте на мене, донько Єви. Чи повірите, що я той, хто, зустрівши в лісі бідне невинне дитя, яке ніколи не заподіяло б мені жодної шкоди, вдає, що хоче з ним заприятелювати, запрошує в гості до себе в печеру, щоб при-спати, а потім бере на руки і відносить до Білої Чаклунки?

— Ні, — мовила Люсі, — я певна, що Ви ніколи не вчинили б нічого подібного.

— Але я це робив, — відповів фавн.

— Так, — повільно, зважуючи кожне слово, сказала Люсі (бо хотіла говорити чесно і ще не хотіла бути надто суворою до нього), — так, це дуже погано. Але Ви шкодуєте і, я певна, ніколи більше цього не вчините, правда?

— Донько Єви, чи Ви не розумієте? — вигукнув фавн. — Справа не в тому, як я діяв колись. Я роблю це зараз, у цю хвилину!

— Що Ви кажете? — скрикнула Люсі, пополотнівши.

— Ви — дитина, — відповів Тамнас. — Я маю наказ від Білої Чаклунки: якщо колись побачу у лісі сина Адама або доньку Єви, то мушу схопити їх і привести до неї. І Ви перша, кого я зустрів. Я

запропонував Вам свою дружбу, запросив на чай, але насправді мав намір приспати Вашу пильність, а потім побігти і розповісти їй.

— Але ж Ви не викажете мене, пане Тамнасе, — швидко заговорила Люсі, — не викажете, правда? Справді, Ви ж не повинні цього робити!

— Якщо не зроблю, — промовив він, знову схлипуючи, — вона обов'язково дізнається. А тоді звелить відрізати мені хвоста, спиляти ріжки, висмикати бороду. А ще вона махне своєю чарівною паличкою над моїми чудовими ратичками і замінить їх на жахливі твердющі копитиська, такі, як у шолудивої шкапи. Якщо ж Чаклунка сильно розлютиться, то оберне мене на камінь і я буду лише статуєю фавна у її страшному домі доти, доки хтось не посяде чотири трони в Кеа-Перевел, а хто знає, коли це станеться і чи станеться колись узагалі.

— Мені дуже шкода, пане Тамнасе, — мовила Люсі, — але, будь ласка, відпустіть мене додому.

— Звичайно, звичайно, відпущу — відповів фавн, — я повинен так зробити. Тепер мені зрозуміло. Я не знав, що люди такі милі, доки не зустрів Вас. Ясна річ, я не викажу Вас Білій Чаклунці тепер, коли запізнався з Вами. Але нам треба тікати геть. Я відпроваджу Вас до ліхтаря. Гадаю, далі Ви зможете знайти зворотню дорогу до Порож-Някімнати і Ша-Фи?

— Так, зможу, — сказала Люсі.

— Ми повинні йти дуже тихо, — говорив далі пан Тамнас. — У лісі скрізь повно її шпигунів. Деякі дерева теж на її боці.

Вони навіть не прибирали зі столу. Пан Тамнас узяв парасольку, подав Люсі руку й обоє рушили у заметіль. їх теперішній шлях зовсім не був схожий на прогулянку до фавнової печери. Вони скрадалися лісом, намагаючись іти швидко, наскільки лиш могли. За всю дорогу вони не

зронили жодного слова. Пан Тамнас тримався найтемніших закутків. Коли вони врешті дійшли до ліхтаря, Люсі полегшено зітхнула.

— То як, знайдете дорогу звідсіля, донько Єви? — ще раз поспитав Тамнас.

Люсі пильно вдивилась поміж дерева і побачила вдалині плямку світла, схожого на денне.

— Так, — відповіла вона, — я бачу її.

— Тоді чимскоріш біжіть додому, — сказав фавн. — І… ч-чи зможете колись пробачити мені те, що я хотів з Вами зробити?

— Ну звичайно, — відповіла Люсі, зичливо змахнувши рукою. — Сподіваюся, що Ви не потрапите в халепу через мене.

— Щасливої дороги, донько Єви, — мовив він. можна мені залишити собі Ваш носовичок?

— Будь ласка, — гукнула Люсі, а тоді з усієї сили побігла на ту плямку світла. І невдовзі, замість шорстких гілок, що причісували її під час бігу, вона відчула дотик хутра, замість рипіння снігу під ногами — дерев'яні дошки й усвідомила, що вистрибує зі шафи в ту саму кімнату, з якої почались усі пригоди. Дівчинка щільно причинила за собою дверцятка й озирнулась довкола, відсапуючись. Дощ собі падав. Далі вона почула голоси дітей у коридорі.

— Я тут, — закричала вона, — тут! Я повернулась, зі мною все гаразд!

Розділ 3. Едмунд і шафа

Люсі вибігла з порожньої кімнати у коридор і побачила там трьох дітей.

— Зі мною все гаразд, — повторила вона, — я повернулась.

— Ти що, з глузду з'їхала? Про що ти торочиш, Люсі? — підняла брови Сюзан.

— Як, — із подивом вигукнула Люсі, — невже вас не цікавить, де я була?

— Ти сховалась, хіба ні? — сказав Пітер. — Бідолашна Лю, вона бавилась у хованки, а ніхто й не зауважив! Треба довше сидіти, якщо хочеш, аби тебе почали шукати.

— Але ж мене не було кілька годин! — заперечила Люсі.

Діти перезирнулися.

— Здуріла! — сказав Едмунд і постукав пальцем собі по чолі. — Геть здуріла.

— Що ти маєш на увазі, Лю? — спитав Пітер.

— А те, що сказала, — відповіла Люсі. — Я ж залізла до шафи відразу після сніданку. Мене не було кілька годин, мене запросили на чай і зі мною трапилось багато пригод.

— Не плети дурниць, Люсі, — заперечила Сюзан. — Ми щойно вийшли з тієї кімнати, хвилину тому, а ти залишилась.

— Вона не плете, — заступився за неї Пітер, — вона просто вигадала цю історію для потіхи, правда, Лю? А чому б і ні?

— Ні, Пітере, я не вигадала, — відказала Люсі. — Це… це чарівна шафа. Там усередині є ліс, там мете сніг, там є фавн і чаклунка… і все це зветься Нарнія. Піди і подивися сам.

Діти не знали, що думати, але Люсі так їх зацікавила, що вони разом повернулися до кімнати. Люсі перша кинулась до шафи, рвучко шарпнула дверцята і вигукнула:

— Ось! Залазьте і переконайтеся самі!

— Дурненька, — мовила Сюзан, пропхавшись туди із головою і порозсувавши вбік шуби. — Це ж звичайнісінька шафа. Дивіться! Ось стінка!

Потому кожен заглядав досередини і відводив убік поли шуб, але всі, в тому числі й Люсі, бачили звичайну шафу. Там не було ні лісу, ні снігу, тільки дерев'яна стінка і гачки на ній. Пітер заліз туди і легесенько постукав по ній пальцями, аби переконатися, що вона тверда.

— Гарно ти нас розіграла, Лю, — сказав він, коли виліз звідти. — Що ж, визнаю: ми трохи не повірили.

— Але я зовсім не розігрувала вас, — вигукнула Люсі, — чесне слово! Тільки що тут усе було по-іншому. Правда, присягаюсь.

— Пішли, Лю, — мовив Пітер. — Будь ласка, не передавай куті меду. Тобі вдалося пожартувати. Може, досить?

Люсі густо почервоніла і намагалася ще щось сказати, хоча не знала, що саме, і від безсилля розплакалась.

Наступні дні Люсі ходила дуже пригнічена. Вона легко помирилася б з усіма, якби визнала, що все це тільки байка, жарт. Але Люсі любила

правду і знала, що має рацію, тому не змогла змусити себе таке сказати. Діти ж вважали, що Люсі фантазує, до того ж не надто вдало, а це її ображало. Старші принаймні не глузували, а ось Едмунд часом бував доволі в'їдливий і тут його годі було вгамувати. За кожної нагоди він кепкував з неї і діймав питаннями, чи не знайшла вона ще якихось країн в інших шафах. Найприкріше, що якби не ці шпильки, то можна було б гарно провести весь той час. Стояла пречудова погода і діти бавились надворі з ранку до вечора. Вони купались, рибалили, лазили по деревах і качалися у верескових заростях. Але жодна забава не тішила Люсі. Це тривало, аж доки знову не задощило.

Того дня, десь пополудні, коли стало очевидно, що доброї погоди сподіватися не варто, вони вирішили бавитися в хованки. Сюзан випало жмурити, і як тільки всі розбіглися хто куди, Люсі пішла в ту кімнату, де стояла шафа. Вона не збиралася ховатись у шафі, бо знала, що хіба дасть привід знову обговорювати ту нещасну історію. Проте вона хотіла ще раз туди зазирнути, бо вже почала було сумніватися, чи не наснились їй тоді Нарнія і фавн. Будинок був великий, заплутаний, у ньому містилося повно-повнісько всяких закапелків, то дівчинка й вирішила, що має досить часу, аби заглянути в шафу, а потім сховатися деінде. Та тільки-но вона наблизилась до шафи, як почула чиїсь кроки у коридорі, отож їй випадало хіба швиденько пробратися всередину і причинити за собою дверцята. Люсі все ж залишила маленьку щілинку, бо знала, що дуже нерозумно було б закритися у шафі, навіть якщо та й не чарівна.

Кроки, які вона чула, належали Едмунду. Він увійшов до кімнати саме тоді, коли Люсі причиняла дверцята. Бешкетник побачив це і відразу вирішив також туди залізти — не тому, що шафа здалась йому місцем, придатним для схованки, а тому, що йому хотілося ще раз подражнити Люсі її вигаданою країною. Він відхилив дверцята. Там, як звичайно, висіли шуби, пахло нафталіном, було темно і тихо, але Люсі не було чути. "Вона гадає, що це Сюзан прийшла її шукати, — пробурмотів Едмунд собі під ніс, — і тому забилася аж під стінку, як мишка". Він стрибнув туди і затраснув за собою дверцята, не думаючи, як

непередбачливо таке робити, і давай ловити в темноті Люсі. Він сподівався відразу вхопити її і здивувався, чому йому ніяк це не вдається. Тоді вирішив прочинити дверцята, аби впустити трохи світла. Але їх теж годі було знайти! Це вже йому геть не сподобалось, він заметався навсібіч і покликав:

— Люсі! Лю! Де ти? Я знаю, що ти тут.

Жодної відповіді. Едмундові ж здалося, що його голос пролунав якось дивно — не так, як мав би у шафі, а наче на відкритому просторі. Він також несподівано відчув холод, а потім побачив світло.

— Слава Богу, — зітхнув Едмунд, — дверцята самі відхилились.

Він забув про Люсі і рушив на світло, яке, як собі гадав, лилося крізь відчинені дверцята. Проте замість того, щоб знову опинитись у порожній кімнаті, він виявив, що вибирається з-під густих ялиць на галявину посеред лісу.

Під ногами сухо рипів сніг, і гілки на деревах прогнулися під його вагою. Небо вгорі було блідо-голубе, яке буває лише погожого зимового ранку. Просто перед собою між стовбурами дерев Едмунд побачив, як сходить сонце — червоне і дуже ясне. Довкола ж — ні звуку, наче він був єдиною живою істотою у цьому лісі. Між гілок не виглядала жодна пташина, жодна білочка, а скільки сягало око, навсібіч простягався ліс. Едмунд здригнувся.

Тут він згадав, що шукав Люсі. І ще згадав, як діймав її "вигаданою країною", яка, виявляється, зовсім не вигадка. Едмунд подумав, що дівчинка має бути десь неподалік, і закликав:

— Люсі! Люсі! Я також тут. Це Едмунд. Відповіді не було.

"Вона гнівається на мене за те, що я їй наговорив", — подумав Едмунд. І хоча йому не хотілось визнавати, що помилявся, та ще менше він бажав залишатися сам у цьому дивному, холодному та безмовному лісі. Хлопець загукав знову:

— Гей, Лю! Вибач, що я не вірив тобі. Тепер бачу, що твоя правда. Виходь уже. І давай помиримось.

Відповіді, однак, не було.

— Ну геть по-дівчачому, — мовив сам до себе Едмунд. — Сидить десь тут і дметься, а вибачення прийняти не хоче.

Він знову озирнувся довкола і вирішив, що йому зовсім тут не подобається, і майже вирішив повертатись додому, коли почув, як десь далеко в лісі затенькали дзвіночки. Він прислухався: звук щораз наближався. І тут з лісу виринули сани, у які були запряжені два північні олені. Олені мчали дуже швидко.

На зріст вони були як шотландські поні, а хутро мали таке біле, що супроти нього навіть сніг здавався тьмяним. Кислаті роги, вкриті позолотою, коли на них падали сонячні промені, виблискували, мовби охоплені вогнем. Упряж була зроблена із яскраво-червоної шкіри і по всій довжині всіяна дзвіночками. Попереду на санях сидів гладкий гном, десь коло трьох футів на зріст, якби підвівся. Він правив оленями. Гном закутався в хутро білого ведмедя, а на голові мав червоний ковпак із довгою золотою китицею. Довжелезна борода спадала йому на коліна і слугувала замість покривала. А за гномом, на підвищеному сидінні, у санях сиділа ще одна постать, зовсім не схожа на кучера. Це була висока жінка, вища за всіх, кого Едмунд будь-коли бачив. Вона теж по шию закуталась у біле хутро. У правій руці вона тримала довгу позолочену палицю, а на голові мала золоту корону. На білому — не просто блідому, а білому як сніг чи папір, чи цукор-пудра — виду

виразно виділялися яскраво-червоні вуста. Це обличчя вражало красою, але було горде, холодне і суворе.

Едмунд добре бачив сани, які мчали до нього, і чув перелив дзвіночків. Гном цвьохав своїм батогом і сани мчали, аж сніг порскав з-під полозок.

— Стій! — вигукнула пані, і гном шарпнув оленів із такою силою, що ті аж присіли. Тоді обтрусилися і стали, жуючи вудила і важко сопучи. У морозному повітрі віддих, що виривався з їхніх ніздрів, валував як дим.

— Ти що таке? — спитала пані, пильно розглядаючи Едмунда.

— Я… я… мене звати Едмунд, — відповів Едмунд, трохи зніяковівши. Йому не подобався погляд, яким вона його міряла.

Пані нахмурила брови.

— Хіба так звертаються до королеви? — спитала вона, ще прискіпливіше розглядаючи хлопця.

— Прийміть мої вибачення, Ваша величносте, але я не знав, — відповів Едмунд.

— Не знав королеви Нарнії? — вигукнула вона. — Що ж, скоро ти дізнаєшся про нас. Але, повторюю, що ти таке?

— Даруйте, Ваша величносте, — сказав хлопчик, — що Ви маєте на увазі? Я ходжу до школи — ну, ходив, бо зараз у мене канікули.

Розділ 4. Рахат-лукум

— Але що ти таке є? — знову спитала королева. — Може, ти гном-переросток, що відрізав собі бороду?

— Ні, Ваша величносте, — відповів Едмунд. — У мене ще нема бороди. Я хлопчик.

— Хлопчик! — вигукнула вона. — Хочеш сказати, що ти син Адама?

Едмунд стояв, не кажучи ні слова. Він був дуже збентежений і не розумів, що означає це запитання.

— Я бачу, ти бовдур, хоч ким ти іще є, — вела далі королева. — Відповідай мені врешті, доки я не втратила терпіння: ти людина?

— Так, Ваша величносте.

— Але як, скажи, ти опинився у моїх володіннях?

— Вибачте, Ваша величносте, я потрапив сюди через шафу.

— Через шафу? Нічого не розумію.

— Я… я відчинив дверцята шафи і відразу опинився тут, Ваша величносте.

— Гм, — мовила королева радше до себе, ніж до нього, — двері. Двері зі світу людей! Я чула колись про таке. Все може пропасти. Але він один і з ним неважко буде впоратися.

Сказавши це, королева підвелась зі сидіння і глянула Едмунду просто у вічі. В її очах при цьому запалахкотіли іскри. У цю мить вона змахнула паличкою. Едмунд відчув, що королева збирається зробити щось жахливе, проте не міг навіть пальцем ворухнути. Коли ж хлопець

уже було подумав, що геть пропав, вона, здавалося, змінила своє рішення.

— Моє бідолашне дитя, — заговорила вона зовсім іншим тоном, — бачу, ти замерз. Підійди-но і сядь біля мене, я вкрию тебе мантією і ми собі поговоримо.

Едмундові зовсім не сподобалося це запрошення, але заперечити він не зважився. Хлопець виліз на сани і сів біля її ніг, а вона закутала його полою своєї хутряної мантії, ще й підіткнула з боків.

— Може, вип'єш чогось гарячого? — спитала королева. — Хочеш?

— Так, будь ласка, Ваша величносте, — відповів Едмунд, у якого зуби цокотіли від холоду.

Королева десь зі складок мантії видобула малесеньку плящинку, яка виглядала так, немов була виготовлена з міді. Витягнувши руку, королева нахилила плящинку і з неї на сніг, поряд із саньми, вилилась краплина якоїсь рідини. Едмунд бачив, як вона зблиснула у повітрі, мов діамант. Коли краплина упала на сніг, почулося шипіння, а далі з'явився коштовний келих, з якого парував якийсь напій. Гном миттю підхопив келих і підніс його Едмундові з поклоном та посмішкою, не надто, правду кажучи, приємною. Хлопець відпив малесенький ковточок й одразу почувся ліпше. Це було щось таке, чого він ніколи раніше не куштував, дуже солодке, схоже на збитий крем, а тепло відразу дійшло аж до ніг.

— Нецікаво, сину Адамів, пити і не їсти, — сказала королева. — Чого б ти хотів найбільше?

— Рахат-лукуму, якщо Ваша ласка, Ваша величносте, — відповів Едмунд.

Королева знову перехилила пляшечку і на цей раз краплина перетворилась у кругленьке пуделко, перев'язане зеленою шовковою стрічкою. Коли його відкрили, там виявилося декілька фунтів найліпшого рахат-лукуму. Кожен кусник був прозорим і дуже солодким. Едмунд за все своє життя не куштував нічого смачнішого. Він уже зовсім зігрівся і почував себе чудово.

Поки він їв, королева розпитувала. Спочатку Едмунд намагався не забувати, що відповідати з повним ротом неґречно, але швидко забув про це і думав тільки, як би чимбільше з'їсти рахат-лукуму. Йому жодного разу не спало на думку замислитися, чому королева так допитується. Вона змусила його розповісти про те, що в нього є брат і дві сестри і що одна з сестер теж побувала в Нарнії, що вона зустрілася з фавном, і що крім нього, його брата і сестер, ніхто більше не знає про Нарнію. Здавалося, її особливо цікавило те, що їх четверо, і вона знову й знову до цього поверталася.

— Вас справді четверо? — перепитала. — Двоє синів Адамових і дві доньки Євині? Не більше і не менше?

Й Едмунд із ротом, повним рахат-лукуму, казав:

— Так, я уже говорив про це, — забувши додати "Ваша величносте", але тепер вона, здається, цього не зауважила.

Врешті рахат-лукум закінчився й Едмунд із великим жалем зазирнув у порожнє пуделко. Хлопець сподівався, що вона спитає, чи не хоче він іще. Королева, звісно, добре знала, про що він думає. їй було також відомо (а ось Едмунд не мав про це й найменшої підозри), що рахат-лукум зачарований і якщо хтось скуштує його бодай раз, то прагнутиме все більше і більше, а коли дозволити, то їстиме, їстиме, аж доки не лусне. Проте Едмундові королева більше не пропонувала рахат-лукуму. Натомість сказала:

— Сину Адамів, я б так хотіла побачити твоїх брата і сестер. Чи можеш привести їх до мене, щоб я з ними зустрілась?

— Спробую, — відповів Едмунд, прикипівши поглядом до порожнього пуделка.

— Якби ти ще раз сюди прийшов — з ними, очевидно, — то я знову пригостила б тебе рахат-лукумом. Зараз я не можу цього зробити, бо магія діє тільки раз. Ось у моєму замку — інша річ.

— А чому ми зараз не можемо поїхати до Вашого замку? — спитав Едмунд. Коли він тільки сідав до саней, то боявся, що королева відвезе його кудись далеко, звідки годі буде відшукати дорогу назад. Але тепер хлопець зовсім забув про цей страх.

— У мене такий гарний замок, — мовила королева. — Певна, що він тобі сподобається. Там у кожній кімнаті повно рахат-лукуму. До того ж, я не маю своїх дітей і хочу зробити принцом якогось гарного хлопчика-, він став би королем, коли я умру. Принц носитиме золоту корону і їстиме рахат-лукум цілісінький день. А ти такий розумний і милий… я ще ніколи таких не зустрічала. Думаю, що можу зробити тебе принцом — коли приведеш до мене в гості брата і сестер.

— Але чому не зараз? — спитав Едмунд. Він почервонів, його губи і пальці були липкими від рахат-лукуму. В цю хвилину він явно не справляв враження ні розумного, ні гарного, хай що говорила б королева.

— Якщо я заберу тебе туди зараз, — відповіла вона, — то не побачу ні твого брата, ні сестер. А я дуже хочу познайомитися із твоїми милими родичами. Ти станеш принцом, а згодом — королем, це зрозуміло. Але ж тобі треба буде придворних і шляхти. Я зроблю твого брата герцогом, а сестер герцогинями.

— Та нема у них нічого особливого, — незадоволено промовив Едмунд. — Зрештою, я можу привести їх у будь-який інший час.

— Так, але коли ти опинишся у моєму замку, — правила своєї королева, — то напевно забудеш про них. Тобі буде так добре, що й не захочеш по них іти. Ні, зараз ти мусиш повернутись у свою країну і — чекаю тебе іншого дня разом з ними, гаразд? Без них просто не варто приходити.

— Але я навіть не знаю дороги назад, до моєї країни, — вмовляв Едмунд.

— Це легко, — відповіла королева. — Бачиш отой ліхтар? — показала вона своєю паличкою. Едмунд обернувся в той бік і побачив ліхтар, під яким Люсі зустріла фавна. — Іди просто на нього, бо за ним є дорога до Країни Людей. А тепер поглянь в інший бік, — і вказала паличкою у протилежному напрямку. — Бачиш два невеличкі пагорки, що ото видніються за деревами?

— Гадаю, що так, — відповів Едмунд.

— Добре. Мій будинок якраз між ними. Коли наступного разу прийдеш сюди, тобі треба лише знайти ліхтар і ті два пагорки, а потім іти туди лісом, доки не вийдеш до мого замку. Але пам'ятай — мусиш привести зі собою всіх решта. Я можу дуже розсердитись на тебе, якщо прийдеш один.

— Я зроблю все якнайліпше, — сказав Едмунд.

— Ага, між іншим, — додала королева, — не конче розповідати їм про мене. От було б цікаво, якби ми зберегли це в таємниці, правда? Хай це буде несподіванка для них. Лише приведи їх до пагорків: такий розумний хлопчик як ти легко зможе знайти причину, щоб це здійснити. І коли підійдете до мого замку, можеш сказати: "Ну що, подивимось, хто

тут мешкає?" — або щось схоже на це. Я певна, так буде найліпше. Якщо твоя сестра здибалась тут із фавном, то, мабуть, наслухалась усяких нісенітниць про мене… і напевно боятиметься йти сюди. Фавни можуть варнякати що завгодно, ти ж знаєш, а тепер…

— Я Вас дуже прошу — перебив її раптом Едмунд, — будь ласка, можна мені один шматочок рахат-лукуму на дорогу?

— Ні, ні, — відповіла, сміючись, королева, — доведеться потерпіти до наступного разу.

І подала гному знак рушати. Коли сани вже були далеченько, королева обернулась до Едмунда і вигукнула:

— Наступного разу! Наступного разу! Не забудь. І швидше повертайся.

Едмунд мов прикипів поглядом до саней, які за мить зникли з поля його зору, коли почув, як хтось кличе його на ім'я. Він озирнувся і навпроти побачив Люсі, яка виходила з лісу.

— Ой, Едмунде! — вигукнула вона. — Нарешті і ти сюди потрапив. Просто дивовижно, правда? А тепер…

— Гаразд, — перебив її Едмунд, — бачу, ти мала рацію: це справді чарівна шафа. Тобто я перепрошую тебе, якщо хочеш. Але скажи, де ти блукала стільки часу? Я скрізь за тобою шукав.

— Якби я знала, що ти теж опинишся тут, я б тебе зачекала, — відповіла Люсі. Вона була занадто щаслива і схвильована, аби зауважити, як роздратовано розмовляв із нею Едмунд і що обличчя його при цьому було червоне і… якесь не таке. — Я снідала з паном Тамнасом. Це фавн. Він такий добрий. Біла Чаклунка не покарала його

за те, що він мене відпустив. Він сподівається, що вона нічого не довідається і… що врешті все минеться.

— Біла Чаклунка? — спитав Едмунд. — А хто вона?

— О, це жахлива особа, — мовила Люсі. — Вона називає себе королевою Нарнії, хоча не має жодного права бути королевою. Всі фавни, дріади, наяди, гноми, звірі — зрештою, всі добрі створіння — просто ненавидять її. Вона може обертати людей у камінь і робить всякі жахливі речі. Вона наклала чари на Нарнію і тому тепер тут вічна зима. Зима й зима, але Різдво не настає. Ніколи! А їздить вона на санях, запряжених північними оленями, має чарівну паличку в руці, та ще на голові в неї корона.

Едмундові вже й так було зле від того, що з'їв стільки солодкого, а коли почув, що пані, з якою він ото заприятелював, насправді зла чаклунка, йому стало ще гірше. Та, однак, він понад усе хотів рахат-лукуму.

— Хто тобі наговорив цих дурниць про Білу Чаклунку? — поспитав він.

— Фавн, пан Тамнас, — відповіла Люсі.

— Не варто довіряти всьому, що говорять фавни, — промовив Едмунд, прагнучи надати своєму голосу якомога більшої переконливості, наче йому було відомо про фавнів значно більше, ніж Люсі.

— Хто тобі таке сказав? — здивувалась дівчинка.

— Це всі знають, — відповів Едмунд, — поспитай кого хочеш. Але скільки можна стовбичити отут на снігу? Ходімо додому.

— Ходімо, — погодилась Люсі. — Едмунде, я так тішуся, що ти теж сюди потрапив. Тепер усі повірять в Нарнію, коли ми обоє тут побували. Це буде чудово!

Але Едмунд собі думав, що йому не буде так весело, як їй. Він був готовий визнати рацію Люсі перед Пітером і Сюзан, але відчував напевно, що ті підтримають фавнів та звірів. Сам же він радше схилявся на бік королеви. Хлопець не уявляв, що йому казати і як зберегти свою таємницю, коли всі знай говоритимуть про Нарнію.

Тим часом вони пройшли вже добрий шмат дороги і в одну мить замість гілок відчули на собі дотик хутра, а далі обоє вийшли зі шафи у порожню кімнату.

— Слухай, Едмунде, — сказала Люсі, глянувши на брата, — ти жахливо виглядаєш. Тобі погано?

— Ні, зо мною все гаразд, — відповів Едмунд, але це не була правда: почувався він справді дуже зле.

— Тоді ходімо пошукаємо всіх, — сказала Люсі. — Нам так багато треба їм розповісти! А які дивовижні пригоди нас чекають, коли ми разом там опинимось!

Розділ 5. Знову по цей бік дверей

Діти ще бавились у піжмурки, отож Едмунд та Люсі знайшли їх не одразу. Коли врешті всі зібралися у довгій залі, де ото стояли лицарські обладунки, Люсі випалила:

— Пітере! Сюзан! Це правда. Едмунд теж бачив. Через шафу справді можна потрапити в ту країну. Ми з Едмундом там були. Ми зустрілися у лісі. Говори, Едмунде. Розкажи їм.

— У чому річ, Еде? — запитав Пітер.

Отут ми підійшли до одного із найприкріших моментів нашої історії. Едмунд і так почував себе не надто добре, а ще він сердився на Люсі, бо правда, як з'ясувалось, таки була на її боці. Якусь хвилю він іще вагався, що йому робити. Та коли ото Пітер поставив йому питання, Едмунд вибрав найгірше, що лиш можна було собі у цій ситуації уявити: вирішив заперечити все, що сказала Люсі.

— Розкажи нам, Еде, — попрохала Сюзан.

Зверхньо змірявши сестру, мовби він набагато старший від неї (а між ними був лише рік різниці), з коротким смішком, Едмунд недбало кинув:

— Ага, так, ми з Люсі бавились… вдавали, буцім уся ця історія про країну в шафі правда. Для сміху, звісно. А насправді там нічого немає.

Бідолашна Люсі зиркнула на Едмунда широко відкритими оченятами і вибігла геть з кімнати.

Натомість Едмунд з кожною хвилиною робився гіршим і гіршим. Він навіть вирішив, що здобув велику перемогу! І завершив у тому ж дусі:

— Ну ось, знову вона. Та що з нею сталося? Гірше за малу дитину, вічно ото…

— Послухай, врешті-решт, — розсердився Пітер, — замовкни! Ти поводишся з Люсі як свиня, відколи вона розповіла ту історію про шафу. Ти то бавишся з нею, то виставляєш її на глум. Хочеться вірити, що так вийшло ненавмисне.

— Але ж це дурниці, — спробував було виправдатися Едмунд, захоплений зненацька.

— Звичайно, дурниці, — погодився Пітер, — в тому-то й річ. З Люсі все було гаразд, коли ми сюди приїхали, але відтоді в неї або щось перевернулося в голові, або наша сестра стала страшенною брехухою. Хай там що, але хіба можна отак одного дня з неї насміхатися і дражнитися, а іншого її під'юджувати?

— Я думав… думав… — захапався Едмунд, але так і не зміг щось сказати.

— Ти взагалі ні про що не думав, — вів далі Пітер, — ти просто чіплявся до неї. Тобі завжди подобалося кпити з молодших — ми в школі це бачили.

— Перестаньте, — втрутилася Сюзан. — Сварка справі не зарадить. Пішли пошукаємо Люсі.

Ясна річ, коли вони нарешті її знайшли, то побачили, що вона плакала. Хай що вони говорили їй, Люсі не хотіла слухати. Дівчинка наполягала на своєму:

— Мені байдуже, що ви думаєте і що про мене говорите. Можете розказати професору, можете написати мамі… взагалі, робіть, що вам заманеться. Але я знаю, що бачила там фавна і… я хочу туди, а ви всі безсовісні, безсовісні!..

Важкий це був вечір. Люсі ходила сумна. Едмунд зрозумів, що його план працює зовсім не так, як він хотів.

Сюзан і Пітер хвилювалися, чи Люсі бува не захворіла. Вони ще довго стояли у коридорі і пошепки говорили про це, коли Люсі пішла спати.

Зранку Пітер і Сюзан таки прийняли рішення піти до професора і все йому розповісти.

— Він напише до татка, якщо побачить, що з Люсі справді щось не так, — сказав Пітер. — Самі ми не зможемо дати раду.

Отож вони підійшли до його кабінету і постукали у двері. Професор сказав:

— Прошу, — і підвівся назустріч.

Він підсунув дітям крісла і сказав, що весь до їхніх послуг. Тоді сів, міцно переплівши пальці, і приготувався уважно слухати. Він жодного разу не зупинив, не перебив їх, аж доки не оповіли цілої історії. Потому професор іще якийсь час зберігав мовчання. Нарешті він прокашлявся і сказав щось таке, чого діти найменше від нього сподівалися:

— Як гадаєте, — спитав професор, — те, що розповіла ваша сестра, вигадка?

— О, але ж… — почала Сюзан, проте змовкла. Питання — про це свідчило обличчя професора — було поставлено цілком серйозно. Сюзан зібралась і закінчила:

— Але ж Едмунд говорить, що вони лишень бавились.

— Це твердження, — мовив професор, — теж варто розглянути, до того ж розглянути докладно. Скажімо (не ображайтесь на моє запитання), на кого, з вашого досвіду, можна більше покластися — на брата чи на сестру? Маю на увазі, хто з них більше любить правду?

— У тому-то й річ, пане професоре, — відповів Пітер, — до цих подій я б не замислюючись відповів: Люсі.

— А що ти про це думаєш, люба? — обернувшись до Сюзан, спитав професор.

— Ну, — збираючись з думками, поволі промовила Сюзан, — загалом я згідна з Пітером. Але ж те, про що вона розповідає, — про ліс і про фавна — не може бути правдою.

— Хтозна, хтозна, — похитав головою професор. — Проте звинувачувати в обмані того, кого ви завжди вважали чесним, — це не жарт, справді не жарт.

— Ми боїмося, що справа навіть не у брехні, — додала Сюзан. — Нам здається, що з самою Люсі щось не так.

— Гадаєте, вона з'їхала з глузду? — незворушно спитав професор. — Та ні, не турбуйтесь. Досить подивитися на неї, досить поговорити з нею, аби переконатися, що з головою у неї все гаразд.

— Але тоді… — сказала Сюзан і замовкла. Вона зовсім не сподівалася, що дорослі можуть говорити так, як професор, тому не знала, що й подумати.

— Логіка! — мовив професор, наче до самого себе. — Чому їх не вчать логічно мислити у тих школах? Існує тільки три можливості. Або ваша сестричка брехуха, або вона хвора, або говорить правду. Ви знаєте, що вона не обманює, так само очевидно, що вона не згубила розуму. Отже, доки немає інших доказів, нам доведеться припустити, що вона говорить правду.

Сюзан пильно глянула на професора, та вираз його обличчя свідчив, що він і гадки не мав з них сміятися.

— Але невже це може бути правда, пане професоре? — запитав Пітер.

— А чому ти питаєш? — у свою чергу поставив питання професор.

— Тому — відповів Пітер, — бо якщо так, то чому ніхто не бачив цієї країни, хоча ми залазили до шафи? Кажу ж Вам, ми зазирали туди, але нічого не відбулося. Навіть Люсі не могла цього заперечити.

— І що це має до справи? — знову поспитав професор.

— Як що? Пане професоре, адже коли щось дійсно існує, то воно існує постійно, весь час!

— Справді? — запитав професор, і Пітер не знайшов, що йому відповісти.

— А як же час? — утрутилась Сюзан. — Люсі просто не мала часу десь блукати, навіть якщо там і було щось схоже на те місце, яке вона описала. Люсі вибігла з кімнати майже відразу за нами. Вона затрималась десь на хвилину-дві, не більше, а стверджує, що блукала кілька годин.

— Оце й робить її історію дуже схожою на правду, — мовив професор. — Якщо у цьому домі існують двері, які ведуть в інший світ (а мушу попередити вас, що цей будинок узагалі дуже дивний, і навіть я не все про нього знаю), так от, якщо вона проникла в інший світ, то я не здивувався б, якби інший світ існував ув іншому часовому вимірі. Тому хоч скільки б ви там перебували, це не забере вам анітрішки нашого часу. З іншого боку, я думаю, що дівчинка її віку не змогла б таке вигадати. Якби вона захотіла встругнути щось подібне, то заховалась би і просиділа набагато довше, а потім вийшла і розповіла вам свою історію.

— Отже, пане професоре, — мовив Пітер, — Ви справді припускаєте, що можуть існувати інші світи… де завгодно, навіть отут?

— У цьому немає нічого неймовірного, — відповів професор. Далі зняв окуляри і став їх протирати, бурмочучи собі під ніс:

— Цікаво, і чого їх тільки навчають у тих школах?

— То що ж нам робити? — спитала Сюзан, бо відчула, що тема вичерпана.

— Моя дорога панно, — промовив професор, несподівано звівши на дітей суворий погляд, — є один варіант, який досі чомусь нікому не спав на думку. Проте його варто спробувати.

— Що за варіант? — спитала Сюзан.

— Не пхати свого носа в чужі справи, — відказав їй. І на цьому розмова скінчилася.

Після бесіди із професором ситуація навколо Люсі трохи розпружилась. Пітер стежив, аби Едмунд більше не кпив з неї, і ні вона, ні хто інший не згадували у розмовах про шафу. Це стало забороненою темою. Здавалося, ніби всі їхні пригоди на тому й скінчились. Але це було не так.

Дім професора (про який навіть господар знав так мало) був дуже старий і такий знаменитий, що люди з усієї Англії приїздили сюди і просили дозволу його оглянути. Він належав до пам'яток, про які згадують у путівниках й оповідають у легендах. До речі, деякі з цих історій були ще дивніші за ту, яку я вам ото розказую.

Коли приїздили нові групи туристів і просили дозволу оглянути будинок, професор завжди йшов їм назустріч. Пані Макреді, економка, показувала їм усе всередині і довкола, розповідала про картини та лицарські обладунки, про рідкісні книги у бібліотеці. Правда, пані Макреді не надто панькалася з дітьми, бо не любила, коли їй заважали провадити екскурсії. Мало не першого ранку, коли вони тільки приїхали сюди, разом з купою інших настанов, Пітер і Сюзан почули:

— І запам'ятайте, будь ласка: не плутатися мені під ногами, коли я воджу туристів.

— Ага, звичайно, нам так хочеться змарнувати півдня, аби ото тинятися з гурмою якихось роззяв! — відреагував Едмунд.

Пітер, Люсі і Сюзан думали так само. Але саме з цього попередження розпочалися їх нові пригоди.

Якось зранку Пітер з Едмундом роздивлялися обладунки, гадаючи, чи вдалося б їх розібрати, коли в кімнату влетіли дівчатка із криком: "Тікаймо! Сюди йде Макреді, а з нею хмара туристів".

— Швидше! — підхопився Пітер, і всі четверо кинулись до дверей, що були в іншому кінці кімнати. Проте, минувши Зелену залу і добігши до бібліотеки, почули голоси попереду і зрозуміли, що пані Макреді зо своєю групою піднімається не з того боку, не з парадного входу, як вони думали. А тоді — чи то наші втікачі розгубились, чи то пані Макреді справді намагалася їх піймати, чи то в самому будинку ожили якісь чари і гнали їх у Нарнію — хай де б вони опинялись, їм здавалося, що відвідувачі наступають їм на п'яти. Діти гасали з кімнати в кімнату, аж доки Сюзан сказала:

— Та ну їх, цих ґав! Давайте перечекаємо там, де шафа. Хай вони собі пройдуть. Туди точно ніхто не піде.

Але досить їм було вбігти в кімнату, як знову почулися голоси у коридорі, а потому хтось із відвідувачів підійшов до дверей і діти побачили, як опускається клямка.

— Швиденько, — вигукнув Пітер, — більше нема куди! — і рвучко відчинив дверцята шафи.

Вся четвірка миттю опинилася всередині. Втікачі завмерли у темряві, важко переводячи подих. Пітер причинив дверцята, проте не цілком, бо, звісно, пам'ятав, як кожна розумна людина, що в жодному разі не можна закриватися у шафі.

Розділ 6. У лісі

— Хоч би Макреді вже вивела тих туристів, — прошепотіла Сюзан. — У мене така судома!

— Тут смердить нафталіном! — сказав Едмунд.

— Напевно, у всі кишені понапихали проти молі, — промовила Сюзан.

— Щось штрикає мене в спину, — озвався й Пітер.

— Слухай, а тобі не зимно? — поспитала Сюзан.

— А справді, коли ти це сказала, я відчув холод, — відповів Пітер. — Та й вогко з біса. Що тут діється? Я сиджу на чомусь мокрому. І з кожною хвилиною стає ще гірше.

Хлопець ледве звівся на ноги.

— Виходьмо, — сказав Едмунд, — вони вже забралися.

— О-ой! — раптом вигукнула Сюзан. Всі кинулись до неї з питанням, що трапилось.

— У мене за спиною дерево, — здивовано говорила Сюзан. — Бачите? А звідтам пробивається світло.

— Справді, — сказав Пітер. — Гляньте туди… і туди. Скрізь дерева. А під ногами — сніг! Гей, якщо я зрозумів, ми таки потрапили до лісу Люсі.

Тепер жодного сумніву у цьому не було. Четверо дітей стояли, кліпаючи очима від несподіваного денного світла. Тут була зима. Позаду висіли шуби, а попереду перед дітьми немов завмерли дерева, геть накриті снігом.

Пітер рвучко обернувся до Люсі.

— Вибач, що я тобі не вірив, — сказав він. — Вибач. Ось моя рука: мир?

— Мир, — відповіла Люсі і вони потиснули одне одному руку.

— Так, — промовила Сюзан, — і що нам робити далі?

— Що робити? — перепитав Пітер. — Як що? Іти в ліс, що ж іще?

— Ух, — сказала Сюзан, притупуючи ногами, — а тут холодно. Як гадаєте, може, варто вдягнути шубки?

— Але ж вони не наші, — завагався Пітер.

— Я впевнена, що ніхто нас не сваритиме, — сказала Сюзан. — Ми ж не винесемо їх із дому, ба навіть не будемо витягувати зі шафи.

— Я й не подумав про це, Сю, — сказав Пітер. — Звичайно, в такому разі можна взяти. Ніхто не скаже тобі, що ти поцупила шубу, якщо вона висітиме в шафі. Та й уся ця країна, напевно, міститься у шафі.

Те, що запропонувала Сюзан, було дуже доречним, отож діти відразу повбиралися. Шуби були завеликі і сягали аж до п'ят, відтак

скидалися радше на королівські мантії. Зате усім стало набагато тепліше. Ну а ще, розглядаючи один одного, вони подумали, що тепер їхні строї більше пасують до місця, де вони ото опинилися.

— Ми можемо бавитися у дослідників Арктики, — сказала Люсі.

— Тут і без забави усе таке цікаве, — відповів Пітер і перший рушив углиб лісу. На небі зібралися важкі темні хмари: здавалося, ось-ось почнеться хурделиця.

— Слухайте, — раптом озвався Едмунд, — аби вийти до ліхтаря, треба взяти трохи ліворуч.

Едмундові-бо на цей момент геть вилетіло з голови: він же мав удавати, буцім ніколи не бував у цьому лісі! І не встиг він ще й доказати до кінця, як зрозумів, що спалився. Всі стали мов укопані і вражено видивились на нього. Пітер присвиснув.

— Значить, ти справді тут був, — сказав він. — Лю говорила, що зустріла тебе тут, а ти зробив з неї брехунку.

Запала глибока тиша.

— От в'їдливий тхір! — здвигнув плечима Пітер і замовк Дійсно, що тут іще скажеш? Через якусь хвилину вся четвірка рушила далі. Лише Едмунд бурмотів собі під ніс:

— Гаразд, я віддячу вам за все, ви, купа самозакоханих вар'ятів.

— Куди нам усе-таки йти? — спитала Сюзан радше аби змінити тему.

— Я гадаю, що Лю могла би бути за провідника, — відповів Пітер. — Чесне слово, вона на це заслуговує. Куди ти нас поведеш, Лю?

— Давайте навідаємо пана Тамнаса, — запропонувала Люсі. — Це той милий фавн, про якого я вам розповідала.

Усі погодились і жваво рушили, гупаючи ногами. Люсі виявилася добрим ватажком. Спочатку дівчинка не була певна, чи зможе відшукати дорогу, але ось упізнала покручене дерево в одному місці, а згодом пеньок ув іншому і вивела їх туди, де серед горбів у маленькій долинці мешкав пан Тамнас. Мандрівники підійшли до дверей печери, проте там їх підстерігала прикра несподіванка.

Двері були зірвані із завіс і потрощені на друзки. Всередині у печері панували темрява і холод, а пахло так, наче тут уже кілька днів ніхто не жив. Через відкритий вхід понамітало снігу і він купками лежав на підлозі упереміш із чимось чорним. Це були головешки з вогню та попіл. Хтось навмисне розкидав їх по кімнаті, а потім ще й затоптав. Скрізь на долівці лежали биті черепки, а портрет фавнового батька було потято ножем на клапті.

— Оце так раз! — обізвався Едмунд. — Не варто було іти сюди.

— А це що? — нахилився Пітер. Він помітив на килимку клаптик паперу, прибитий цвяхом до підлоги.

— Там щось написано? — спитала Сюзан.

— Здається, так, — відповів Пітер, — тільки я нічого не можу прочитати, тут зовсім темно. Давайте вийдемо звідси.

Всі вийшли надвір і скупчились навколо Пітера, а він читав:

"Колишній власник цього житла, фавн Тамнас, перебуває під арештом й очікує на суд за звинуваченням його у державній зраді її імператорської величності Джейдіс, Королеви Нарнії, володарки замку Кеа-Перевел, імператриці Самотніх Островів і таке інше, а також за

звинуваченням у підтримці ворогів її величності, наданні притулку шпигунам та у братанні з людьми.

Підпис: Маугрім, капітан Таємної Поліції.

Хай живе Королева!"

Діти вражено перезирнулись.

— Не знаю, чи мені так уже тут подобається, — сказала Сюзан.

— Хто ця королева, Лю? — спитав Пітер. — Ти щось чула про неї?

— І зовсім вона не королева, — відповіла Люсі, — а страшна відьма, Біла Чаклунка. Всі лісові мешканці ненавидять її. Вона зачарувала цілу країну і тепер тут завжди зима, але ніколи не настає Різдво.

— Не знаю, варто… чи варто нам іти далі, — мовила Сюзан. — Кажу, тут не так уже й безпечно, в будь-якому разі, не виглядає, аби нам було дуже весело. І з кожною хвилиною стає холодніше, і ми не взяли зі собою ніяких харчів. Може, повернемось додому?

— Але ж не можемо, — вигукнула Люсі, — невже ти не розумієш? Ми не можемо вернутися додому після того, що сталося. Це через мене бідний фавн втрапив у халепу. Він сховав мене від Чаклунки і показав дорогу назад. Оце і є переховування ворогів королеви та приятелювання з людьми. Ми просто мусимо спробувати його визволити.

— Ага, багато ми зробимо, — кинув Едмунд, — коли навіть не взяли собі їсти.

— Та замовкни, ти! — вигукнув Пітер, який усе ще був сердитий на Едмунда. — Що думаєш, Сюзан?

— На жаль, мені здається, що Лю має рацію, — відповіла Сюзан. — Я не хочу йти далі і багато віддала б, аби ми сюди ніколи не потрапляли. Але, відчуваю, треба спробувати якось допомогти панові Як-там-його-звати — маю на увазі фавна.

— Я теж так думаю, — мовив Пітер. — Мене тільки турбує, що в нас нема що їсти. Я би казав повернутись назад і набрати чогось із комори, але не знаю, чи схочемо ми повернутися у цю країну знову, коли вже звідси виберемося. Гадаю, треба йти далі.

— Так, — разом відповіли дівчата.

— Якби тільки знати, куди того бідолаху запроторили! — зітхнув Пітер.

Вони ще стояли, не знаючи, що діяти, коли раптом Люсі скрикнула:

— Гляньте! Бачите отам малинівку з червоними грудьми? Це перша пташка, яку я тут побачила. Цікаво, чи розмовляють птахи в Нарнії? Бо виглядає, ніби вона хоче нам щось сказати.

Дівчинка підняла голову і звернулась до пташки:

— Коли Ваша ласка, чи не сказали б Ви нам, куди забрали фавна Тамнаса?

Вимовивши це, Люсі зробила крок до малинівки. Пташка тут же спурхнула, але сіла на сусіднє дерево, а далі дуже уважно подивилась на них, немовби розуміла все, що вони говорили. Четверо дітей, наче заворожені, ступили кілька кроків за нею. Малинівка перелетіла на наступне дерево і ще раз уважно на них глянула. Ви напевно ніколи не бачили малинівки з такими ясними очками і з такими червоними грудьми!

— Знаєте що? — сказала Люсі. — Мені здається, вона запрошує нас іти за нею.

— Мені теж так здається, — підтримала її Сюзан. — Як гадаєш, Пітере?

— Що ж, можна спробувати, — відповів Пітер.

Виглядало, що малинівка чудово все зрозуміла. Вона перепурхувала з дерева на дерево, тримаючись на кілька кроків попереду дітей, щоб вони могли йти за нею. Шлях яким вона їх вела, поволі спускався вниз. Малинівка знову й знову сідала на якусь гілку і сніжинки сипались на землю. Невдовзі хмари на небі розійшлися, виглянуло зимове сонце і сніг навколо заблискотів сліпучими переливами. Діти йшли вже десь більше як півгодини. Дівчатка були попереду й Едмунд звернувся до Пітера:

— Якщо ти вже трохи охолов, то я щось тобі скажу, звичайно, якщо захочеш мене вислухати.

— Що таке? — спитав Пітер.

— Чш-ш! Не так голосно, — прошепотів Едмунд, — бо ще дівчат перелякаємо. Чи ти усвідомлюєш, що ми робимо?

— А що? — знову запитав Пітер, знизивши голос до шепоту.

— Ми йдемо за кимсь, про кого нічого не знаємо. Хіба нам відомо, на чиєму боці цей птах? Може, він заманює нас у пастку.

— Гм, зле. Але малинівка… У всіх історіях, які я читав, пташки завжди були добрі. Я впевнений, що малинівка не може бути на ворожому боці.

— Якщо про це вже зайшла мова, то хто тоді ворог? Звідки нам відомо, що фавн належить до друзів, а королева (так, я знаю, говорилося, що вона відьма) — до ворогів? Насправді ми нічого не знаємо про жодного з них.

— Але ж фавн урятував Люсі.

— Це він так сказав. Хіба ми знаємо? І ще одне: чи хтось бодай приблизно уявляє собі, як нам звідси вертати додому?

— О Господи! — вигукнув Пітер. — Я про це не подумав.

— А про обід ліпше й не згадувати, — підсумував Едмунд.

Розділ 7. День із бобрами

Поки хлопці ото собі розмовляли, дівчатка раптом в один голос скрикнули: "Ой!" — і зупинилися.

— Малинівка! — вигукнула Люсі. — Малинівка! Вона полетіла.

Пташка справді зникла з поля зору.

— І що ж нам тепер робити? — поспитав Едмунд, кинувши на Пітера виразний погляд, мовляв: "Ну, чи я тобі не казав?"

— Тихо! Дивіться! — прошепотіла Сюзан.

— Що? — відгукнувся Пітер.

— Щось ворухнулося поміж дерев, он там, ліворуч. Діти напружили зір, намагаючись щось розгледіти.

Тепер уже ніхто з них не почувався у безпеці.

— Ой, знову, — зашепотіла через якусь хвилину Сюзан.

— Я теж бачив, — сказав Пітер, — воно там. І щойно сховалося за те велике дерево.

— Що ж це? — спитала Люсі, з цілої сили намагаючись не втратити самовладання.

— Хай що там таке, — промовив Пітер, — але воно бавиться з нами у піжмурки. І не хоче, щоб його бачили.

— Ходімо додому, — сказала раптом Сюзан. І тоді, хоча ніхто не вимовив цього вголос, всі раптом усвідомили те, що перед тим Едмунд говорив Пітерові: вони заблукали.

— На що воно схоже? — спитала далі Люсі.

— Це… це якесь звірятко, — відповіла Сюзан. — Ой, дивіться! Дивіться! — вигукнула за хвильку. — Та швидше! Ось воно!

І тут усі побачили пухнасту вусату мордочку, що виглядала з-за дерева. Але тепер звірятко не ховалося, а піднесло лапку до рота — ну зовсім як людина, яка ото прикладає пальця до уст, аби подати знак мовчати. Потім звірятко зникло. Діти затамували подих. За якусь мить незнайомець вигулькнув з-за дерева, озирнувся довкола, ніби боявся, що за ним підглядають, прошепотів "чш-ш", зробив їм знак підступити ближче до того місця, де він стояв, і знову зник

— Я знаю, хто це, — сказав Пітер. — Це бобер. Я бачив його хвоста.

— Він хоче, щоб ми підійшли до нього, — зауважила Сюзан, — і перестерігає, щоби не зчиняли галасу.

— Бачу, — відповів Пітер. — Питання тільки в тому, йти до нього чи ні. Як гадаєш, Люсі?

— Я думаю, це добрий бобер, — промовила Люсі.

— Можливо, але звідки нам про це знати? — висловив сумнів Едмунд.

— Але хіба не можна ризикнути? — сказала Сюзан. — Гадаю, нема сенсу отут стовбичити. Крім того, я хочу їсти.

Тим часом бобер знову вистромив голову з-за дерева і зосереджено подав їм знак.

— Пішли, — вирішив Пітер, — побачимо, що він хоче. Тримаймося разом. Хіба ми не дамо собі раду з одним бобром, коли раптом виявиться, що він ворог?

Після цих слів діти збилися докупи і рушили до дерева. Вони обійшли збоку стовбур і там нарешті зустрілися з бобром. Дочекавшись їх, він хрипко прошепотів:

— Далі, ходімо далі. Сюди, праворуч. На галявині ми в небезпеці! — і посунув у хащі.

Бобер завів їх у суцільну гущавину, де сплелися кронами докупи чотири сосни і де під ногами була земля та повно хвої, бо сніг не міг пробитися крізь щільне гілля, й лише тоді розпочав розмову.

— Ви сини Адама і доньки Єви? — поспитав він.

— Так, ми з них, — відповів Пітер.

— Чш-ш! — прошепотів бобер. — Не так голосно, прошу вас. Навіть тут небезпечно.

— Чому? Кого Ви боїтеся? — спитав Пітер. — Тут, крім нас, нікого немає.

— Дерева, — відказав бобер, — вони також слухають. Багато з них — наші друзі, але є й такі, що можуть донести їй… знаєте, про кого я, — і скрушно похитав головою.

— Якщо вже заговорили про те, хто на чиєму боці, — вступив у розмову Едмунд, — то як нам знати, що Ви — друг?

— Не потрактуйте це як нечемність, — додав Пітер, — але, бачите, ми тут зовсім недавно.

— Ваша правда, ваша правда, — зацокотів бобер. — Ось мій доказ.

Із цими словами він витягнув якусь маленьку білу річ. Діти з цікавістю глянули на неї і раптом Люсі вигукнула:

— Ну звичайно! Це мій носовичок — я залишила його бідолашному панові Тамнасу.

— Саме так, сказав бобер. — Бідолаха напередодні дізнався, що його арештують, і передав хустинку мені. Він сказав: якби із ним щось трапилось, я повинен зустріти вас тут і завести до…

Тут бобер примовк і таємничо кивнув їм. Тоді поманив їх іще ближче до себе. Діти збилися докупи тісно-тісно, аж відчували лоскіт на щоках від дотику боброві вусів, і бобер прошепотів своїм низьким голосом:

— Кажуть, Аслан у дорозі, а може, вже й прибув.

І тут трапилась дивовижна річ. Ніхто з дітей не знав, хто такий Аслан, зрештою, як і ми з вами, проте коли бобер вимовив це, кожен відчув щось особливе. Можливо, подібне колись траплялося з вами уві сні, коли хтось промовляв до вас, а ви не розуміли слів, але відчували, що в них криється щось надзвичайно важливе. І часом це лякало вас, перетворюючи сон у жахливе марення, або ж потаємний зміст незнайомих слів дивував і захоплював настільки, що сон той залишався у пам'яті на все життя і вам хотілося, аби він повторився знову і знову. Так було і тепер. Коли прозвучало ім'я Аслана, кожен із дітей відчув, як щось підстрибнуло у нього всередині. Едмунда охопив незбагненний, таємничий жах. Пітер відчув у собі хоробрість і відвагу. Сюзан здалося, ніби якісь невимовно вишукані пахощі розлились у повітрі або зазвучала неземної краси і сили мелодія. А в Люсі з'явилось таке відчуття, яке буває, коли ви прокидаєтесь удосвіта і згадуєте, що нині свято або ж розпочинаються канікули.

— А що з паном Тамнасом? — поспитала Люсі. — Де ж він?

— Чш-ш, — сказав бобер, — не тут. Я мушу провести вас туди, де зможемо нарешті поговорити і, ясна річ, пообідати.

Тепер уже всі, окрім хіба що Едмунда, цілком довіряли боброві, і всі, у тому числі й Едмунд, дуже втішилися, почувши слово "обід", тому поквапились за новим другом. Бобер трюхикав дуже швидко, до того ж вибирав найгустіші хащі. Вони йшли вже більше як годину і всім страшенно дошкуляли втома і голод, коли врешті ліс перед ними розступився, а дорога пішла донизу. За хвилину вони опинились під відкритим небом. Сонце ще ясно світило і перед мандрівниками постав чудовий краєвид.

Вони стояли на краю крутого виярка, по дні якого текла (властиво, текла б, як би її всуціль не скувала крига) широка ріка. Якраз під ними

ріку перетинала гребля. Коли діти це побачили, то відразу собі пригадали, що бобри завжди споруджують греблі, отож були певні, що не хто інший як пан Бобер оце вибудував. Вони також помітили, що на вусатій мордочці Бобра з'явився підкреслено скромний вираз, який буває у людей, які показують вам сад, який вони виростили своїми руками, або читають оповідання, яке самі написали. Звичайна ввічливість вимагала, аби Сюзан сказала:

— Яка мила гребелька!

І пан Бобер на цей раз не прошепотів "чш-ш", а заговорив:

— Та що ви, що ви, така дрібниця! Та й робота ще не закінчена.

Вище від греблі була глибока заводь, тільки тепер її, звісно, ховав товстий шар темно-зеленого льоду. І нижче від греблі теж був лід, але вода там застигла у розмаїтих вигадливих формах: мабуть, ударив мороз і в одну мить пінистий водоспад скувало кригою. А де вода лилася через греблю чи просочувалась крізь неї, тепер сліпила очі стіна з бурульок і гребля з цього боку виглядала наче обплетена квітами, вінками й гірляндами з білого-білісінького цукру. Посеред греблі, майже на її гребені, випинався смішний будиночок, схожий радше на великий вулик. З отвора в даху снув димок, і це відразу нагадало про обід. А якби ви були вже такі голодні, як ото наші мандрівці, то вам би ще більше захотілося їсти.

Оце те, що побачили діти. Але Едмунд устиг роздивитися ще щось. Трохи нижче у велику ріку впадала притока. Річечка витікала з маленького видолинка. Глянувши туди, Едмунд помітив два невисокі пагорки і був майже певен, що саме їх показувала йому Біла Чаклунка, коли вони прощалися біля ліхтаря. Отже, подумав він, десь отам і має бути її палац — менше як миля ходи звідси. А ще він згадав про рахат-лукум, про те, що стане королем ("Цікаво, як це сприйме Пітер?" — подумав ото собі), і йому спало на гадку щось вельми нехороше.

— От ми й прийшли, — промовив пан Бобер. — Здається, пані Бобриха вже чекає на нас. Ходіть за мною. Але будьте обережні і не посковзніться мені.

Гребінь греблі був досить широким, аби по ньому пройти, але ж іти доводилося по суцільному льоді. З одного боку заводь замерзла врівень із верхівкою греблі, зате з іншого боку був небезпечний обрив. Діти просувались гусачком за паном Бобром до середини греблі, а звідтам було ген-ген видно річку в обидвох керунках. Нарешті подорожні зупинились перед дверима будиночка.8

— Ми вже тут, мамо Бобрихо, — загукав пан Бобер. — Я знайшов їх. Це сини та доньки Адама і Єви, і всі увійшли досередини.

Перше, що почула Люсі, зайшовши до хатки, було якесь скрекотіння, а далі в кутку побачила добродушну стареньку Бобриху, яка зосереджено сиділа за швейною машинкою, закусивши в зубах нитку. Звідтіля і долинав той звук Як тільки всі увійшли, господиня кинула роботу і підвелася.

— Нарешті ви з'явились! — жваво промовила вона, простягуючи до них свої поморщені лапи. — Нарешті! Хто б міг подумати, що я доживу до цього дня! Картопелька вже кипить, чайник свистить. Думаю, тату Бобре, що ти і рибки принесеш нам.

— Аякже, чому ж ні, — відповів пан Бобер.

Він вийшов із хатки і почалапав навпростець до ополонки, яку щодня наново прорубував сокирчиною. Пітер пішов із ним. Вони прихопили зі собою відро. Пан Бобер присів майже на край ополонки — холод його, здається, зовсім не лякав, — і завмер, втупившись у гладінь води. Раптом блискавично викинув уперед лапу — і тієї ж миті витягнув чудового пструга. І ще, і ще… аж набралося повне відерко.

Тим часом дівчатка допомагали пані Бобрисі: долили води у чайник, застелили стіл, накраяли хліба, запхали тарелі до печі, щоб нагрілися, із бочки, яка стояла собі в куточку, націдили велику гальбу пива для пана Бобра і поставили на плиту пательню, щоби добре розігрілась олива. Люсі подумала, що у Бобрів дуже затишно, хоча їхня хатинка зовсім не схожа на печеру пана Тамнаса. Тут не було ні книжок, ні картин, а замість ліжок до стін прикручено лежаки, як на кораблі. Зі стелі звисали окости та вінки цибулі, попід стінами рядами вишикувались ґумові чобітки, з гачків звисали дощовики, в кутку лежали сокирки, ножиці, лопати, шуфельки, поруч стояла макітра з макогоном, а також вудки, тенета і підсаки. Обрус на столі був чистенький, із грубого домотканого полотна.

Коли повернулися Пітер і пан Бобер, олива на пательні вже добре булькала. Рибу пан Бобер устиг почистити і вительбушити ще надворі. Можете хіба собі уявити, що за пахощі здіймалися з пательні, на якій смажились свіженькі пструги, і з яким нетерпінням голодні діти чекали, коли ж та риба буде готова, і як уже бурчало у їхніх животах від голоду. Та ось нарешті пан Бобер сказав: "Ну, майже готово". Сюзан, відцідивши картоплю, переклала її у горщик і поставила збоку на плиту, аби трохи підсушити. Люсі допомогла пані Бобрисі викласти смажених пстругів на таріль. Й ось уже всі мостилися зі своїми стільчиками-триніжками (а у Бобровій хаті всі стільчики мали по три ніжки, окрім хіба крісла-гойдалки, яке належало панові Боброві — воно стояло за коминком) навкруж столу. Посеред столу стояв гладущик сметанки для дітей (а пан Бобер віддавав перевагу пиву) і великий кавалок жовтенького масла — кожен міг собі брати до картоплі скільки забажає. А ще всі діти думали — і я з ними цілком згоден — що ніщо не може зрівнятися зі смаком свіжої риби, особливо якщо її зловили лише півгодини тому і щойно зняли з пательні. Пструги швиденько зникли з тарелі — і тут пані Бобриха вийняла із печі великий і пишний, ще теплий, завиванець з повидлом! Далі вона підсунула ближче до вогню чайник, отож як тільки гості розправилися і з завиванцем, можна було розливати чай. Кожен узяв своє горнятко в руки, а тоді, мов за командою, всі відсунулися від

столу й обіперлися об стіну. Зайве й казати, що вигляд у них був просто-таки блаженний.

— А тепер, — пан Бобер, відсуваючи набік порожню гальбу і притягуючи до себе горня із чаєм, — можемо братися до справи. Ось я тільки викурю люльку, якщо ви, звичайно, не заперечуєте. О, знову сніг падає, — за якусь хвилину мовив він, косуючи одним оком на вікно. — Дуже добре. Це значить, що нам нема чого боятися: гм, якщо хтось і спробує вистежити нас, то не знайде ніяких слідів.

Розділ 8. Що сталюся після обіду

— А тепер, — попросила Люсі, — будь ласка, розкажіть нам, що сталося з паном Тамнасом.

— Ох, — зітхнув пан Бобер, похитуючи головою, — погані, погані справи. Немає жодного сумніву: його схопила поліція. Мені розказувала пташка — вона бачила, коли це сталося.

— І куди його забрали? — спитала Люсі.

— Коли їх ото бачили, вони прямували на північ. Усім зрозуміло, що це значить.

— Але ми нічого не знаємо, — сказала Сюзан. Пан Бобер знову невесело похитав головою.

— Боюся, це означає, що його повели до її замку, — мовив він.

— І що з ним буде? — занепокоєно спитала Люсі.

— Бачиш, — поволі промовив пан Бобер, — важко сказати напевно. Але не знаю, чи бодай хто один із тих, кого туди забрали, повернувся

звідтіля живий. Статуї. Кажуть, там повно статуй — на подвірї, на сходах, у залі. Живі істоти, яких вона… — він на хвильку примовк і здригнувся, — вона обернула у камінь.

— О, пане Бобре, — вигукнула Люсі, — чи не можемо… вважаю, ми мусимо щось зробити, аби його врятувати. Це жахливо. І все через мене.

— Дитино, я не маю жодного сумніву, що ви врятували б його, якби могли, — вступила у розмову пані Бобриха, — але марно навіть сподіватися проникнути у замок і повернутися звідтам цілою.

— А може, щось придумаємо, якусь хитрість? — запропонував Пітер. — Наприклад, перевдягнемось у мандрівних купців чи ще когось… або дочекаємося, коли вона вийде геть. Цей фавн урятував мою сестричку, ризикуючи своїм життям, пане Бобре. Ми не можемо кинути його напризволяще, щоб… щоби з ним таке сталося.

— Нічого з цього не вийде, сину Адамів, — заперечив пан Бобер, — вам навіть не варто пробувати. Але тепер, коли Аслан уже в дорозі…

— Так, розкажи нам про Аслана! — злилися воєдино кілька вигуків. І знову дітей охопило це дивне відчуття — як перші провісті весни, як добра новина.

— То хто такий Аслан? — поспитала Сюзан.

— Аслан? — повторив пан Бобер. — Як, ви не знаєте? Він Король. Володар цілого лісу. Але бачите, він нечасто тут буває. Принаймні, його ще не було ні за мого життя, ні за життя мого батька. Та до нас дійшли чутки, що Аслан повертається. Він уже в Нарнії і скоро поборе Білу Чаклунку Це Аслан, а не ви, порятує пана Тамнаса.

— А хіба вона так само не оберне його у камінь? — спитав Едмунд.

— О Господи, сину Адамів, що ти таке кажеш! — розреготався пан Бобер. — Обернути його в камінь? Та якщо вона не впаде відразу і зможе поглянути йому у вічі, то й це буде добре. Більше від неї годі очікувати. Принаймні я в цьому певний. Ні-ні. Він скрізь наведе лад, як ото мовиться у древньому переданні:

Враз пощезне сила зла, коли з'явиться Аслан,

А від реву його вмить жаль і смуток відлетить,

Зблисне ж іклами всіма — стріне смерть свою зима,

Щойно гривою трусне — весну-красну поверне*.

Переклала Мар'яна Савка. (Прим. ред.)

Та ви самі все зрозумієте, коли його побачите.

— А ми його побачимо? — спитала Сюзан.

— Донько Єви, та ж для цього я вас сюди й привів! Я маю запровадити вас туди, де ви з ним зустрінетесь, — сказав пан Бобер.

— Він… він — людина? — поцікавилася Люсі.

— Аслан — людина?! — якось трохи суворо прорік пан Бобер. — Очевидно, що ні. Я казав вам, що він Король лісу і син Великого Володаря-Що-Живе-За-Морем. Невже ви не знаєте, хто є Королем Звірів? Аслан — Лев… великий Лев.

— О-о-о! — вихопилося в Сюзан. — А я думала, що він людина. А він… небезпечний? Мені трохи страшно, я боюся левів.

— Звичайно, страшно, мила, — сказала пані Бобриха. — А що ж ти собі гадала? Якщо знайдеться хтось, хто може з'явитись перед Асланові очі і щоб коліна у нього не затремтіли, то це або великий сміливець, або просто дурник.

— Виходить, він усе-таки небезпечний? — спитала Люсі.

— Небезпечний? — перепитав пан Бобер. — Хіба ви не чули, що вам казала пані Бобриха? Чи ж мова йшла про безпеку? Так, він небезпечний. Але він добрий. Він — Король, кажу ж вам.

— Я дуже хочу його побачити! — вигукнув Пітер. — Навіть якщо буде дуже страшно, коли він підійде до мене.

— Добре, сину Адамів, — задоволено крекнув пан Бобер і з розмаху так гупнув лапою по столі, що всі горнята й тарілки аж підстрибнули із дзенькотом. — Ти побачиш його. Маємо вістку, що зустріч відбудеться завтра, якщо встигнемо, біля Камінного Столу.

— А де це? — спитала Люсі.

— Я покажу вам, — відповів пан Бобер. — Униз по ріці. Добрячий шмат дороги. Я вас туди заведу.

— Ой, а як же бідний пан Тамнас? — захвилювалась Люсі.

— Найпевніший шлях допомогти йому — зустрітися з Асланом, — мовив пан Бобер. — Коли він буде з нами, ми негайно почнемо діяти. Але й без вас справа не зрушиться з місця. Про це каже інше древнє передання:

В ту мить, коли Адама плоть і кров

У Кеа-Перевел зійде на трон,

Розтане зла і мороку покров.

Переклала Мар'яна Савка. (Прим, ред.)

Тепер, коли він наближається і ви вже тут, ясна річ, все має скоро сповнитися. Ми чули, що Аслан колись уже бував тут — давно-давно, ніхто не може сказати коли. А от із вашого роду тут ніколи нікого досі не було.

— Чекайте, пане Бобре, щось я не второпаю, — про-мовив Пітер, — виходить, що Чаклунка не є людиною?

— Вона б дуже хотіла, аби ми у це повірили, — відказав пан Бобер, — бо якраз на цій підставі і проголосила себе королевою. Але вона не донька Єви, а походить від вашого прабатька Адама, — тут пан Бобер поштиво уклонився, — вашого прабатька Адама першої дружини, яку звали Ліліт[1]. Ліліт, як відомо, була із джинів. Це, так би мовити, з одного боку. А ось з іншого вона споріднена із велетами. Ні-ні, у жилах Чаклунки немає жодної краплі людської крові.

— Тому вона така зла, правда, тату Бобре? — сказала пані Бобриха.

— Цілковита правда, мамо Бобрихо, — відповів пан Бобер. — Очевидно, щодо людей є дві точки зору (хай не ображаються на це наші гості). Але не може бути двох думок про тих, які схожі на людей, та не є ними.

— Колись я знала добрих гномів, — промовила пані Бобриха.

— Я також, коли ти вже про них згадала, — відповів її чоловік, — але дослівно кількох, та й то вони найменше скидалися на людей. А взагалі моя вам порада: якщо стрінете когось, хто збирається стати людиною,

але не став, або колись нею був, а зараз не є, або мав бути людиною і все ж не людина, уважно пригляньтеся до нього і міцно тримайтесь за руків'я свого топірця. Отому Чаклунка завжди вистежує справжніх людей у Нарнії. Вона пантрувала на вас багато років і якби довідалась, що ви тут і вас четверо, то навіть не знаю, що учинила б од злості.

— Чому? Що це має до справи? — запитав Пітер.

— Бо є ще одне пророцтво, — відповів пан Бобер. — Там, у Кеа-Перевел, — це замок на березі моря біля самого гирла нашої річки, який міг би бути столицею цілої країни, якби все було так, як належить, — отож, у Кеа-Перевел стоять чотири трони. І з давніх-давен відомо, що коли двоє синів Адамових та двоє доньок Євиних посядуть оті чотири трони, тоді не тільки закінчиться панування Білої Чаклунки, але і їй самій прийде кінець. Ось чому ми з такими пересторогами добиралися сюди: дізнайся вона про вас чотирьох — ваші життя важили би не більше за мій вус.

Діти були так поглинуті розповіддю пана Бобра, що весь той час нічого більше не помічали. Після останніх слів господаря запала тиша, і Люсі раптом спохопилась:

— Гей! А де Едмунд?

Якусь мить усі були настільки вражені, що ніхто не міг промовити і слова, а далі посипались питання:

— Хто його бачив останнім?

— Коли він зник?

— Може, він вийшов?

Діти метнулись до дверей і стали шукати його надворі. Там знай густо падав сніг, а зелений лід ставка геть сховався під товстою білою ковдрою. З вершини греблі, де ото стояла хатинка бобрів, ледве було видно берег. Усі бігали довкола будиночка, по самі литки провалюючись у пухкий сніг, й гукали: "Едмунде! Едмунде!" — аж похрипли. Але сніг, здавалося, приглушував їхні вигуки, бо навіть луна не озивалась у відповідь.

— Який жах! — вимовила Сюзан, коли вони у повній безнадії нарешті повернулися до хатки. — Ліпше б ми сюди взагалі не приходили.

— Що ж нам тепер робити, пане Бобре? — запитав Пітер.

— Що? — перепитав пан Бобер, який уже натягнув на себе валянки. — Забиратись звідси як стій, ось що. Не можна гаяти ні хвилини!

— Нам потрібно розділитися на групи, — запропонував Пітер, — і розійтися у різних напрямках. Той, хто його знайде, відразу повернеться сюди і…

— Які ще групи, сину Адамів? — перебив пан Бобер. — Для чого?

— Як це для чого? Ясна річ, щоб шукати Едмунда!

— Ба нащо його шукати? Немає в цьому жодної потреби, — відмовив пан Бобер.

— Та що Ви таке кажете? — підняла брови Сюзан. — Він не міг відійти далеко. Ми повинні його знайти. Що Ви мали на увазі, коли казали, що шукати не варто?

— Немає змісту провадити будь-які пошуки, — стояв на своєму пан Бобер, — бо ж відомо, куди він подався!

Діти вражено перезирнулися.

— Невже ви досі не зрозуміли? Він пішов до неї, до Білої Чаклунки. Він усіх нас зрадив.

— Та ні, не може бути! — вигукнула Сюзан. — Він не міг такого зробити!

— Справді? — перепитав пан Бобер й обвів усіх трьох пильним поглядом. І чомусь те, що вони збиралися сказати, завмерло у них на устах, бо раптом кожному стало цілком очевидно, що Едмунд так і вчинив.

— Але як він знайшов дорогу? — здивувався Пітер.

— Чи бував він раніше у цій країні? — запитав пан Бобер. — Тобто чи був він тут колись сам?

— Так, — ледь чутно вимовила Люсі. — Боюся, що так.

— А розповідав вам, що робив, кого бачив?

— Ні, не розповідав, — відказала Люсі.

— Згадаєте мої слова, — похитав головою пан Бобер. — Він уже стрічався з Білою Чаклункою і перейшов на її бік. Вона показала йому свій замок Не хотілося говорити про це раніше (зрештою, він ваш брат, та й узагалі…), проте коли я лиш побачив його, то подумав собі: "Непевний". Мені відразу стало ясно, що він був разом із Чаклункою і частувався у неї. Коли б ви побули у Нарнії довше, то теж без труднощів змогли б розпізнавати таких людей — по очах.

— І все ж, — голос Пітера тремтів од хвилювання, — треба йти його шукати. Хай там що, але він наш брат, навіть якщо ото вчинив як свиня. Зрештою, він іще малий.

— Отже, він пішов до замку Чаклунки? — поспитала пані Бобриха. — То невже ви не усвідомлюєте, що єдиний спосіб урятуватися самим і допомогти йому — втекти від неї?

— Чому Ви так гадаєте? — не зрозуміла Люсі.

— Та тому, що їй треба схопити вас чотирьох — вона ж ні на мить не забуває про чотири трони у Кеа-Перевел. Коли ви всі опинитесь у її замку, їй уже не буде про що турбуватись, а колекція поповниться чотирма новими фігурками. Ви б навіть і пискнути не встигли. Отож хлопець лишатиметься цілим і неушкодженим, тому що вона захоче зробити з нього приманку, аби спіймати вас усіх.

— Ох, невже нам ніхто не допоможе? — заплакала Люсі.

— Хіба Аслан, — відповів пан Бобер. — Ми мусимо з ним зустрітися. На нього вся надія.

— Друзі, — сказала пані Бобриха, — мені здається, дуже важливо знати, коли саме вислизнув ваш брат. Те, що він розкаже Чаклунці, залежить від того, скільки він устиг почути. Скажімо, ми почали розмову про Аслана ще при Едмунді? Якщо ні, то все не так зле. Чаклунка не знатиме, що Аслан повернувся у Нарнію, не знатиме про нашу з ним зустріч. Усе це застане її зненацька.

— Мені здається, його не було, коли ми говорили про Аслана, — почав було Пітер, але Люсі перебила:

— Та ні, таки був, — сумно мовила вона. — Хіба не пригадуєш? Це ж він спитав, чи не може Чаклунка й Аслана обернути у камінь.

— Справді, — згадав Пітер. — Цілком у його стилі.

— Що далі, то гірше, — сказав пан Бобер. — Тепер наступне: чи був він іще тут, коли я говорив, що зустріч з Асланом має відбутися біля Камінного Столу?

На це ніхто не міг дати відповіді.

— Якщо був, — вів далі пан Бобер, — то Чаклунка на санях відразу помчить навперейми і переріже нам шлях до Аслана.

— Але почне вона не з цього, — зауважила пані Бобриха, — або я зовсім її не знаю. Як тільки Едмунд розкаже, що ми всі тут, вона кинеться сюди, аби схопити нас ще цієї ночі. Отже, якщо хлопець вийшов звідси півгодини тому, то хвилин десь так за двадцять вона примчить сюди.

— Маєш рацію, серце, — заквапився пан Бобер, — треба негайно звідси тікати.

Розділ 9. У замку Чаклунки

Тепер вам, звичайно, кортить дізнатися, що трапилось з Едмундом, правда ж? Так ось, він пообідав разом з усіма, але без насолоди, як інші, бо весь час марив рахат-лукумом. Відомо-бо, що ніщо так не псує смаку звичайної їжі, як спогади про зачаровані ласощі. Розмова, що точилася за столом, теж була Едмундові не до вподоби: він убив собі в голову, що решта присутніх навмисне не звертає на нього жодної уваги і ставиться до нього непривітно. Це була неправда, але йому так здавалося. Едмунд якийсь час іще слухав, та коли пан Бобер розповів про Аслана і про подробиці зустрічі з ним біля Камінного Столу, став тихесенько пробиратися до завіси, що висіла над дверима, бо саме лиш ім'я Аслана сповнило його почуттям незбагненного жаху. Інші ж діти, як пригадуєте, відчули у той момент дивовижну солодку радість.

Якраз коли пан Бобер наводив давнє передання про Адамову плоть і кров, Едмунд обережно натиснув на клямку, і ще заки пан Бобер сказав, що Біла Чаклунка зовсім не людина, а походить із джинів та велетів, хлопець вислизнув надвір, просто у заметіль, безгучно причинивши за собою двері.

Не варто, однак, думати, ніби Едмунд був такий поганий, що бажав, аби брат і сестрички обернулися у камінь. Так, йому страшенно хотілося рахат-лукуму, до того ж він уже бачив себе принцом (а згодом і королем), ну а ще мріяв поквитатися з Пітером, бо той обізвав його свинею. Що ж до того, що Чаклунка могла зробити з іншими, то Едмундові, звісно, не хотілося, аби вона повелася з ними надто вже привітно, — бо, очевидно, не могло бути й мови, аби їх зрівняно з ним, — але хлопець переконав себе (або вдав, що так думає), що вона не вчинить їм нічого лихого. "Бо, — говорив він сам до себе, — усі ті, що про неї таке розказують, належать до її ворогів. Мабуть, добру половину тих історій просто вигадали. Вона ж так мило ставилася до мене, у будь-якому разі, набагато ліпше, ніж ото вони. Думаю, вона і є законна королева. Принаймні, вона буде ліпша, ніж той жахливий Аслан!" Так чи інак, але саме у такий спосіб хлопець виправдовував себе і те, що зараз чинив. Однак Едмунд не був дорешти щирий зі собою, бо десь у глибині душі знав, що Біла Чаклунка таки зла і безжальна.

Перше, що збагнув Едмунд, коли вибрався надвір, де падав густий лапатий сніг, було те, що свою шубу він забув у хатинці бобрів. І, зрозуміло, тепер уже ніяк не випадало вернутися за нею. Наступним його відкриттям стало те, що вже геть посутеніло. Ясна річ: десь о третій усі щойно сіли були до столу, а зимові дні дуже короткі. Цього хлопець зовсім не взяв до уваги, але зараз мусив виходити зі становища, яке склалося, з найменшими втратами. Едмунд підняв комірець і рушив уздовж греблі через річку. На його щастя, нападало багато снігу і під ногами вже не було так ховзько.

Поки Едмунд добрався до берега, погода цілком зіпсувалася. З кожною хвилиною ставало дедалі темніше, і через темряву та снігову

завію, що свистіла навколо нього і боляче шмагала по очах, Едмунд ледве міг щось розгледіти за три кроки перед собою. Не було жодної стежини, жодної дороги, і хлопець глибоко провалювався у снігові кучугури, ковзав на замерзлих калюжах, шпортався об повалені дерева, стрімко падав у глибокі яруги, обдирав ноги об гостре каміння. Дуже швидко він промок наскрізь, страшенно змерз і весь покрився синцями. Його оточувала безшелесна тиша. Едмунд відчув нестерпну самотність. Гадаю, на цьому він би і завершив виправу, повернувся назад, визнав свою помилку і помирився з усіма, якби йому враз не спало на думку:

— Коли я стану королем Нарнії, то насамперед звелю збудувати тут хоч трохи путніх доріг.

І далі уява перенесла його у той час, коли він володарюватиме. Це одразу підняло його дух. Він собі уявляв, який палац матиме і скільки автомобілів у ньому, думав про власний кінотеатр і куди прокладе залізничні тори, які закони видасть супроти бобрів та їхніх гребель, а потому тішився, що врешті йому вдасться збити пиху з Пітера. Та за той час погода несподівано змінилася. Хурделити перестало, але зірвався сильний морозний вітер і зробилося дуже-дуже зимно. Хмари розійшлися і нарешті визирнув місяць. Була саме повня, сяйво відбивалося від снігу і довкруж стало ясно мов удень. От хіба довгі тіні на снігу залишали якесь моторошне відчуття.

Едмунд нізащо не знайшов би дороги, якби ото не місяць. Він з'явився якраз коли хлопець добрався до маленької річечки, що впадала у велику (пригадуєте, він бачив її, коли разом з усіма ішов до бобрів). Едмунд саме добрів до неї і поплівся її берегом супроти течії. Проте видолинок, яким проклала собі шлях вода, був суціль кам'янистий і дуже стрімкий, зовсім не схожий на той, яким хлопець ішов досі. Береги річечки поросли густими чагарниками, отож йому ніяк не вдалося б зорієнтуватися серед них у темряві. Едмунд мусив низько пригинатися, щоб пройти попід гілками, а сніг брилами звалювався йому на спину і сипався геть за комір. На хлопцеві вже не було сухої нитки, але коли його укотре прибило до землі, він лишень відчув, скільки ж ненависті до

Пітера у ньому зібралося, немовби брат, а не хто інший, був винен у всьому, що йому доводилося оце переживати.

Нарешті шлях став пологіший. Невдовзі перед Едмундом відкрилася розлога долина. І там, на другому березі, серед маленької галявини поміж двома пагорками, Едмунд побачив палац Білої Чаклунки. Це був невеличкий замок, який, здавалося, складався зі самих маленьких гостроверхих веж. Вони нагадували величезні каптури, які ото носять відьми і чаклуни. Місяць світив як ніколи, гострі мов голки шпилі замкових веж виблискували у яскравому сяйві, а їхні довгі тіні на білому снігу спліталися у дивні химерні фігури. Едмунда опанував страх.

Проте було надто пізно повертатися назад. Хлопець перетнув річку по кризі і наблизився до замку. Навкруж — жодного звуку, жодного руху Навіть Едмундові кроки, здавалося, безгучно ковтав глибокий свіжий сніг. Хлопець підійшов ближче, тоді повернув за ріг, минаючи стіну за стіною, вежу за вежею у пошуках входу. Проте вхід був далі, із протилежного боку, отож Едмундові довелося зробити чималий гак, аби його знайти. Нарешті хлопець напіткав велетенську арку, а в ній важкі залізні ворота. Ворота було відчинено навстіж.

Ледве пересуваючи ноги, Едмунд підібрався до арки і крадькома зазирнув на подвір'я. Та раптом він побачив таке, від чого серце його, здавалося, перестало битися у грудях. Просто на вході, увесь осяяний місячним світлом, застиг величезний лев, готовий ось-ось стрибнути. Едмунда ховала тінь від арки, і він закляк, тремтячи від страху, не важачись ані йти далі, ані накивати п'ятами. Коліна хлопця тряслися і жодна сила зараз не зрушила б його з місця ні на крок. Він простояв так довго, що якби не цокотів зубами від переляку, то неодмінно зацокотів би від холоду. Скільки часу отак минуло, достеменно не скажу, але Едмундові здавалося, що спливла не одна година.

Проте потроху його стала брати цікавість, чому лев не. стрибає, бо ж відколи хлопець його уздрів, звір навіть не поворухнувся. Едмунд, не виходячи з тіні, наважився трішечки підсунутися до нього. Хлопець

розсудив, що звідтам лев узагалі не міг його помітити. ("А що, коли він раптом обернеться?" — промайнуло в голові Едмунда.) Далі він побачив маленького гнома, який стояв спиною до лева десь на відстані чотирьох кроків від того. "Ага, — зметикував Едмунд, — коли лев кинеться на гнома, то у мене буде час проскочити". Однак ані гном, ані лев не поміняли пози. Аж тепер Едмунд пригадав розповіді про те, що Біла Чаклунка обертає живих істот у камінь. Можливо, цей лев скам'янів? Поміркувавши так, Едмунд тепер звернув увагу, що спину та гриву лева покривав сніг. Ну звичайно, статуя! Живі звірі ніколи не чекатимуть, щоби їх привалило снігом. Едмунд дуже повільно рушив до лева. Серце хлопця гупало, готове вистрибнути з грудей, бо Едмунд все одно боявся торкнутися звіра. Врешті зважився, витягнув руку і — пальці обпекло холодом. Камінь! Він злякався кам'яного боввана!

Едмундові наче тягар звалився з плечей — і в один момент його аж до кінчиків пальців хвилею пройняло гаряче тепло. Тієї ж миті у голові йому сяйнув радісний здогад: "Напевно, — подумав він, — це і є той великий лев Аслан, про якого вони теревенили. А вона його спіймала і перетворила на камінь. От і кінець усім їхнім величним планам! Фу-у! І кому тепер страшний Аслан?" Отак він стояв, потішаючись із камінного лева, а далі повівся геть як збиточний школяр: вийняв ото з кишені огризок олівця і домалював левові вуса й окуляри. А тоді сказав: "Егей, старий дурню Аслане! Подобається тобі стояти тут каменем? Гадав собі, що ти тут наймогутніший, правда?". Але навіть спотворений безглуздою базграниною камінний звір, задивлений нерухомими очима у місячне сяйво, був таким грізним, сумовитим і шляхетним, що Едмунд не дістав жодної втіхи од своєї витівки. Він повернувся і рушив навпростець через подвір'я.

Едмунд побачив, що на подвір'ї повно статуй. Вони стояли скрізь, наче шахові фігури на дошці у розпал гри. Там були скам'янілі сатири, вовки, ведмеді, лисиці, снігові барси. Поруч із ними застигли вишукані фігурки, подібні на жінок. Це були духи дерев. А над усіма височіли великі статуї: кентавр, крилатий кінь та та ще щось таке довге — Едмунд було прийняв його за дракона. Всі фігури у холодному місячному

світлі виглядали дуже дивно, бо були геть як живі, але зовсім непорушні. Едмундові стало не по собі, коли довелося пробиратися поміж ними. На самій середині подвір'я стояла величезна статуя, яка своїми обрисами нагадувала людину. Фігура була вища за дерево, на обличчі з кошлатою бородою застиг вираз гніву, правиця ж стискала здоровенного дрючка. Хоча Едмунд і знав, що велетень неживий, камінний, усе ж неспокійно зіщулився, коли проходив попри нього.

Тепер хлопець побачив тьмяне світло, що падало із прочинених дверей у найдальшому кутку подвір'я. Едмунд рушив туди. До дверей вели кам'яні сходи. Едмунд піднявся ними і — на порозі лежав величезний вовчисько.

— Усе гаразд, усе гаразд, — пробурмотів хлопець сам до себе, — це лишень кам'яна подоба. Вона не завдасть мені шкоди, — і вже заніс було ногу, аби переступити через вовка, та здоровенний звір раптом скочив на ноги, погрозливо вигнув спину, роззявив велику червону пащеку і прогарчав:

— Хто тут? Хто тут? Ані руш, чужинцю. Кажи, хто ти такий.

— Якщо Ваша ласка, пане, — спробував якось відповісти Едмунд, але увесь так тремтів, що слова ледве витрушувалися з його горла, — мене звати Едмунд і я син Адамів, її величність зустріла була мене в лісі, і я приніс їй звістку про те, що брат і сестри зараз перебувають у Нарнії, — поблизенько, у бобровій хатинці. Вона… вона ж хотіла їх бачити.

— Я доповім її величності, — прогарчав вовк — А ти стій отут, на порозі, і не рухайся, якщо життя тобі хоч трішки дороге.

І вовк зник у будинку.

Едмунд стояв і чекав. Його пальці задеревіли від холоду, а серце шалено бухало в грудях. Нарешті сірий вовк, Маугрім, начальник Таємної поліції Білої Чаклунки, повернувся і сказав:

— Заходь! Заходь! Тобі пощастило, улюбленцю Королеви… А може, і не надто.

Й Едмунд пішов за вовком, пильнуючи, щоб часом не наступити йому на задні лапи.

Він опинився у довгій похмурій залі, стелю у якій підтримували численні колони. У залі, як і на подвір'ї, стояло багато статуй. Найближче до дверей була фігурка маленького фавна. На його обличчі застиг сум. Едмунд подумав собі, чи це бува не приятель Люсі. У залі світилася лише одна лампа, побіля якої сиділа Біла Чаклунка.

— Я прийшов, Ваша величносте, — вигукнув Едмунд, кинувшись до неї.

— Як ти посмів прийти сам? — крижаним тоном поспитала Чаклунка. — Хіба я не наказувала тобі привести зі собою решту?

— Даруйте, Ваша величносте, — мовив Едмунд, — я зробив усе, що зміг. Я привів їх зовсім близько. Вони зараз у маленькій хатинці на гребені греблі, трохи вище по ріці, з бобрами.

Повільний жорстокий посміх скривив губи Чаклунки.

— І це всі твої новини? — спитала вона.

— Ні, Ваша величносте, — відповів Едмунд і переповів їй усе, що встиг почути у бобровій хатинці.

— Що?! Аслан?! — скрикнула Королева. — Аслан! Це правда? Якщо виявиться, що ти збрехав мені...

— Вибачте, я тільки повторив те, що вони говорили, — затинаючись, пробелькотів Едмунд.

Та королева вже не звертала на нього жодної уваги. Вона плеснула в долоні і перед нею з'явився той самий гном, якого Едмунд бачив іще тоді.

— Готуй сани, — наказала Чаклунка, — та візьми упряж без дзвоників.

Розділ 10. Чари спадають

А тепер варто повернутися до пана Бобра та пані Бобрихи і до інших трьох дітей. Як тільки пан Бобер сказав, що важить кожна хвилина, всі тут же понатягали на себе шуби. Пані Бобриха витягла наплечники і поклала їх на стіл, примовляючи:

— Зараз, пане Бобре, хай тільки витягну окіст. А ось коробка чаю, ось цукор і сірники. І якби хто вийняв зо три хлібини з тієї шафки, що стоїть у кутку.

— Що Ви ото робите, пані Бобрихо? — вигукнула Сюзан.

— Пакую наплечники для кожного, — незворушно відповіла пані Бобриха. — Невже, ти гадаєш, ми рушимо кудись, не взявши зі собою нічого з їжі?

— Але ж у нас немає часу! — сказала Сюзан, застібаючи ґудзика на комірі. — Вона може з'явитися тут із хвилини на хвилину.

— От і я кажу, — вступив у розмову пан Бобер.

— Не говори дурниць, — відказала йому дружина. — Поміркуй сам, любий: вона добереться сюди не раніше, ніж за чверть години.

— Але ж хіба не ліпше від неї відірватися, — втрутився Пітер, — якщо хочемо поспіти до Камінного Столу швидше за неї?

— Пані Бобрихо, зрозумійте, — додала Сюзан, — як тільки вона побачить, що ми втекли, то діятиме блискавично.

— Так воно і буде, — визнала пані Бобриха. — Але нам все одно її не випередити: вона ж бо на санях, а ми пішки.

— Отже, жодної надії? — засмутилась Люсі.

— Не впадай у відчай, люба, — спокійно відповіла пані Бобриха. — Ліпше витягни ото зо п'ять чистих носовичків зі шухлядки. Звичайно, надія є. Ми не можемо її перегнати, але можемо сховатися на якийсь час, а потім пробиратися глухими стежками, яких вона не знає. Думаю, нам це вдасться.

— Правду кажеш, мамо Бобрихо, — втішився її чоловік — Проте час уже звідси забиратися.

— Слухай, чоловіче, хоч ти не гарячкуй, — промовила пані Бобриха. — Отож бо. Так воно ліпше. Ось п'ять мішків, найменшенький — для найменшої, тобто для тебе, Люсі, — додала вона, глянувши на дівчинку.

— Ой, будь ласка, ходімо вже, — попрохала Люсі.

— Ну, я майже готова, — відповіла пані Бобриха, у той час як пан Бобер узував її в чоботи. — Мабуть, швейну машинку не варто брати зі собою, вона заважка, правда?

— Так, заважка, — поспішив погодитися пан Бобер. —

Ти що, збираєшся шити в дорозі?

— Та мені серце стискається, коли подумаю, що Чаклунка буде крутити її у своїх руках, — зауважила Бобриха, — або поламає, або просто забере.

— Будь ласка, будь ласка, швидше, — заволали в один голос діти.

Нарешті вони вийшли з хати. Пан Бобер замкнув двері ("Це трохи її затримає", — пробурмотів він), і вони подалися геть, кожен зі своїм клуночком на плечах.

Заметіль саме вщухла, вгорі з'явився місяць. Друзі просувалися вервечкою: першим трюхикав пан Бобер, а за ним Люсі, Пітер, Сюзан і, нарешті, пані Бобриха. Пан Бобер вивів їх через греблю на правий берег річки, а далі вузькою стежиною, котра звивалася поміж дерев, попри саму річку. Високий берег стрімко нависав над ними.

— Ліпше триматися низини, наскільки це можливо, — сказав пан Бобер, — бо вона їхатиме горою, а сани сюди не спустяться.

Перед ними відкривався чудовий краєвид. Ним би насолоджуватись через вікно, сидячи у зручному кріслі. Люсі спершу захоплено роззиралась. Проте що довше вони йшли, то важчим робився клуночок у неї за плечима, і дівчинка вже було подумала, що більше не витримає. Вона перестала кожен раз оглядатись на блискітливий водоспад із криги на річці, на білі верхівки дерев, на яскравий місяць та зірки і перевела погляд на коротенькі лапки пана Бобра, які собі знай чалапали

по снігу, наче ніколи в житті не спинялися. Невдовзі місяць зайшов за хмари і знову посипався сніг. Люсі так утомилася, що просто засинала на ходу Раптом вона помітила, що пан Бобер узяв праворуч. Вони стали підніматися услід за ним під гору у самісіньку гущавину. Дівчинка миттю струсила зі себе дрімоту, бо зауважила, що пан Бобер пірнає у нору, з усіх боків прикриту кущами. Згори цей хід зовсім не було видно. Коли Люсі зрозуміла, що відбувається, надворі ще залишався лише короткий плаский хвіст пана Бобра.

Дівчинка нахилилася і поповзла за ним. Вона чула за собою сопіння, переривчасте дихання, скреготіння взуття об камінці. Нарешті всі п'ятеро опинилися всередині.

— Де це ми? — голос Пітера пролунав у темряві втомлено і тьмяно. (Гадаю, ви розумієте, що значить, коли кажуть, що голос звучить тьмяно.)

— Це наша стара схованка. Бобри її завжди тримали на чорний день, — відповів пан Бобер. — Це велика таємниця. Місця тут небагато, але виспатися можна.

— Якби ви так не метушилися, коли ми збиралися, то можна було прихопити зі собою й подушки, — промовила пані Бобриха.

"Ця нора зовсім не схожа затишну печеру пана Тамнаса, — подумала собі Люсі. — Яма та й годі. Добре, що бодай суха".

Схованка справді була дуже маленька. Коли всі повлягалися, то поли їхніх шуб геть попереплутувалися і стало тепло, ба навіть затишно. Якби тільки долівка печери була трішечки рівнішою. Пан Бобер передав у темноті маленьку фляжку і кожен трошки з неї відпив. Напій обпік горло — діти аж закашлялися, — але по жилах розлилося приємне тепло і вся компанія поринула у сон.

Люсі здалося, що минуло не більше хвилини (хоча насправді спливла не одна година), коли вона прокинулася, бо все ж трохи змерзла, та й тіло геть затерпло. "От би зараз у теплу ванну", — подумала дівчинка. Потому їй стало лоскітно, бо до її щоки дотикались довгі бобрині вуса. Люсі відчула, що знадвору до печери віє холодом, а ще помітила, що вже давно настав день, бо крізь вхід пробивалося світло. Та ось дівчинка в одну мить струсила зі себе рештки дрімоти, всі теж ураз підхопилися і сіли на своїх ложах із широко роззявленими ротами та відкритими очима, напружено вслухаючись у звук, що долинав іззовні. Коли ще ото йшли до схованки, вони невідступно думали про це, часом їм навіть здавалося, що той звук лунає десь зовсім поруч. Надворі було чути перелив дзвіночків.

Лиш розчувши їх, пан Бобер притьмом вискочив із печери. Напевно, ви подумали, як Люсі у той момент, що це дуже необачний крок? Але насправді пан Бобер діяв вельми обачно. Він знав, що звідси можна видряпатися на вершину урвища: густі кущі та ожинові зарості давали змогу пробратися туди зовсім непомітно. Пана Бобра насамперед цікавило, куди ж подасться Чаклунка. Решта нетерпляче сиділа в печері і чекала. Раптом усі стрепенулися, бо знадвору залунали голоси.

"Ой, — заціпеніла Люсі, — його помітили. Вона схопила його!"

Яким же було їхнє здивування, коли наступної миті вони почули радісний голос пана Боба:

— Усе гаразд, — крикнув він, — виходь, мамо Бобрихо. Виходьте, сини й доньки Адама і Єви. Все гаразд! Це не її.

Звичайно, граматика не дозволяє так говорити, але бобри часом роблять такі помилки, коли дуже хвилюються. Маю на увазі, у Нарнії — у нашому-бо світі вони взагалі не розмовляють.

Врешті пані Бобриха та діти вибралися з печери. Усі були по вуха у землі, розтріпані, нечесані, заспані і мружилися від денного світла.

— Ходіть сюди! — підстрибуючи на радощах, волав пан Бобер. — Ходіть подивіться! Яка несподіванка для Чаклунки! Здається, її владі приходить кінець.

— Про що Ви, пане Бобре? — відсапуючись вимовив Пітер, коли всі вже видряпались з нори.

— Хіба я не казав вам, — відповів пан Бобер, — що це через неї тут вічна зима, але ніколи не приходить святий Миколай і не наступає Різдво? Я ж розповідав вам. Ну— а тепер підійдіть сюди і гляньте!

Усі видряпались на сам вершечок урвища і їхнім очам відкрилося…

Так, там були сани, і північні олені, і посторонки із дзвіночками. Але ці олені зростом набагато перевершували оленів Чаклунки, і були брунатні, а не білі, як ті. А в санях сидів той, кого всі впізнали із першого погляду. Це був високий і кремезний дідусь у червоному кожушку, яскравому як горобина, і в такому ж каптурі, отороченому хутром. Рожевощоке обличчя дідуся потопало у хвилях буйної білої бороди, що спадала йому на міцні кремезні груди. Його знали всі. І хоча зустрітися із кимсь таким можна тільки в Нарнії, проте й у нашому світі — у світі по цей бік шафи — всі ми бачили його на картинках і чули про нього розповіді. Та здибатися з ним у Нарнії — це зовсім інша річ. Деякі образки святого Миколая у нашому світі трактують його лишень як приємного і веселого дідуся. Але зараз, коли діти бачили його на власні очі, їм стало цілком очевидно, що він зовсім не схожий на оті свої зображення. Він був такий величний, такий справжній, такий світлий, що вони з подиву не могли промовити й слова, бо кожен усім своїм єством відчув якусь особливу врочисту радість.

— Ну ось і я, — промовив він глибоким тоном. — Вона довго не впускала мене сюди, але я таки приїхав. Аслан у дорозі. Магія Чаклунки вже слабшає.

Люсі відчула, як усю її охопило глибоке задоволення, яке приходить лише коли ви буваєте дуже врочисті і спокійні.

— А зараз, — провадив далі отець Миколай, — будуть подарунки. Для Вас, пані Бобрихо, нова швейна машинка. Я залишу її у вашому будиночку, коли проїжджатиму повз нього.

— Якщо Твоя ласка, отче, — вдячно промовила пані Бобрих а, схилившись у поклоні, — але хатинку ми замкнули.

— Замки й засувки мене не зможуть зупинити, — відповів отець Миколай. — А Ви, пане Бобре, коли повернетесь додому, побачите, що Ваша гребля полагоджена і вивершена. Не буде жодних дірок, і шлюзи працюватимуть як належить.

Пан Бобер так зрадів, що аж роззявив писок. Він так і не спромігся сказати бодай слово.

— Пітере, сину Адамів, — мовив отець Миколай.

— Я тут, отче, — відповів Пітер.

— Ось дарунки для тебе, — проказав отець Миколай. — Це зброя, а не забавка. Недалекий уже час, коли вона тобі стане у пригоді. Носи її з честю.

З цими словами він передав Пітеру щит і меч. На сріблистому тлі щита виділялося яскраво-червоне, мов стиглі полуниці, зображення лева на задніх лапах. Меч мав золоте руків'я. Крім того, були також піхви та пояс, тобто все, що необхідне мечникові, та й за величиною і вагою

зброя цілком підходила Пітерові. Хлопець стояв, не сміючи порушити врочисту тишу, бо відчував, що це дуже важливі подарунки.

— Сюзан, донько Єви, — знову зазвучав спокійний голос отця Миколая, — а це для тебе, — і він передав їй лук і сагайдак, наповнений стрілами, та ще невеличкий ріг, зроблений зі слонової кістки.

— Послуговуйся цим луком тільки в разі крайньої потреби, — промовив він. — Я не хочу, щоб ти брала участь у битві, але хто стріляє з нього, той завжди влучає у ціль. Коли ж піднесеш до уст ріжок і подуєш у нього, то, хай де тоді будеш, завжди тобі прийде поміч.

Нарешті отець Миколай звернувся до Люсі:

— Люсі, Євина донько, — і дівчинка виступила наперед. Він подав їй маленьку пляшечку, схожу на скляну (правда, пізніше подейкували, що її зроблено з діамантів) і маленький кинджал. — У цій плящині, — мовив отець Миколай, — чудодійний бальзам зі соку вогняної квітки, що зростає у Сонячних горах. Якщо тебе або когось із твоїх друзів буде поранено, кілька крапель бальзаму одразу піднімуть вас на ноги. А кинджал — аби ти могла захистити себе, коли справді у цьому виникне гостра потреба. Тобі також не належить воювати.

— Чому, отче? — запитала Люсі. — Гадаю… я не впевнена, але мені здається, що я не боятимусь.

— Не в тому річ, — відповів він. — Просто це жахливо, коли воюють жінки. Гаразд, а тут іще щось для вас усіх, — отець Миколай схилився і звідкись вихопив (гадаю, що з великої торби, що звисала у нього за спиною) чималу тацю, на якій було п'ять горняток і п'ять тарілочок, цукерничка із колотим цукром, гладущик із вершками і великий чайник, що шипів і свистів парою.

— Веселих свят! Хай живе справжній Король! — вигукнув на прощання отець Миколай, а далі цьвохнув батогом й умить і він сам, й олені, і сани зникли, не встигли діти навіть оком зморгнути.

Пітер одразу витягнув свого меча із піхов і давай показувати його панові Боброві, проте пані Бобриха зупинила їх:

— Не зараз, не зараз! Годі балакати, а то чай вистигне. Ох, ці мені чоловіки… Ходіть ліпше і допоможіть знести донизу тацю. Будемо снідати. Як добре, що я здогадалася взяти зі собою ножа.

Вони знову спустилися в печеру. Пан Бобер накраяв хліба і шинки, а пані Бобриха розлила чай і всі з насолодою приступили до трапези. Правда, гостина потривала недовго, бо скоро пан Бобер нагадав:

— Час у дорогу.

Розділ 11. Аслан уже близько

Тим часом Едмунда чекало велике розчарування. Коли гном вийшов готувати сани, хлопчик сподівався, що Чаклунка змінить гнів на милість і знову стане поводитися з ним привітно, як це було під час першої зустрічі. Проте вона взагалі не розмовляла. Зрештою Едмунд набрався сміливості і звернувся до неї:

— Ваша величносте, чи не могли б Ви мені дати трішки рахат-лукуму? Ви… Ви казали…

— Замовкни, дурню! — обірвала його Чаклунка.

Потім вона, здавалося, передумала і промовила, ніби сама до себе:

— Це щеня ще, чого доброго, зімліє у дорозі, мені на клопіт, — і плеснула в долоні. З'явився ще один гном. — Принеси отій людській істоті їжу і питво, — наказала вона.

Гном вийшов і невдовзі повернувся із залізним горням, наповненим звичайною водою, та залізною мискою з окрайцем сухого хліба. Гном вихилявся і корчив розмаїті гримаси, а тоді поставив усе на підлогу поряд з Едмундом і виголосив:

— Рахат-лукум для маленького принца. Ха-ха-ха!

— Забери це геть, — насуплено озвався Едмунд, — я не хочу сухого хліба.

Але тут Чаклунка рвучко обернулася до нього — і була вона така розлючена й лиха, що хлопець одразу попросив вибачення і кинувся гризти той сухар. Окраєць страшенно зачерствів — Едмунд трохи ним не вдавився.

— Тішся з того, що маєш, бо не знати, коли ще їстимеш хліб, — проказала Чаклунка.

Не встиг іще Едмунд догризти той сухар, коли повернувся перший гном і повідомив, що сани готові. Біла Чаклунка підвелася і вийшла, звелівши хлопцеві іти за нею. Вони вийшли із замку. Надворі знову падав сніг, та Чаклунка на це не зважала. Вона вмостилася в санях, залишивши поруч місце для Едмунда, і заки рушили, покликала до себе Маугріма. Той миттю примчав, роблячи величезні стрибки, наче якийсь гігантський писько, і став побіч саней.

— Візьми зі собою найпрудкіших вовків і чимдуж до боброві хатини, — наказала Чаклунка. — Маєш убити всіх, кого там знайдеш. Якщо вони вже втекли, то не гай часу і біжи до Камінного Столу. Тільки дивись, щоб тебе не помітили. Там сховаєшся і чекатимеш на мене. Мені ж

доведеться їхати далеко на Захід, аби знайти місце, де ще можна перебратися через ріку. Можливо, людей удасться схопити ще по дорозі до Камінного Столу. Ти знаєш, що з ними робити!

— Слухаю і підкоряюсь, о королево, — прогарчав вовк і стрибнув у снігову імлу. Він мчав, наче кінь у галопі. За якусь хвилину він уже кликав іншого вовка і з ним прудко дістався до греблі. Там вони кинулись обнюхувати хатину. Але, звісно, у хатці вже нікого не було. На щастя, цілу ніч падав сніг, інакше вовки легко напали б на сліди втікачів і перехопили б їх, заки ті добралися до печери. Ось і зараз хурделило, запахи давно охололи, а сліди позасипав сніг.

Тим часом гном підстьобнув оленів. Сани шарпнуло, вони проїхали попід аркою і помчали у темряву і холод. Едмунд не мав на собі шуби і почувався страх як погано: за кілька хвилин сніг обліпив його цілого. Спершу Едмунд обтрушувався, але невдовзі дав собі спокій, бо сніг знову налипав з голови до ніг. Він геть вибився зі сил і промок до нитки. Ох, який він був нещасний! Тепер уже ніщо не скидалося на те, що Чаклунка збирається зробити його королем. Усе, що він ото понавигадував, аби переконати себе, що Чаклунка добра й справедлива і що у всьому має слушність, звучало тепер доволі безглуздо. Він віддав би все на світі, аби побачити зараз своїх — хоча б і Пітера! Єдиним способом трохи заспокоїтись було думати, що все це лишень сон і він у будь-який момент може прокинутися. І що довше вони їхали, то більше те, що відбувалося, скидалося на поганий сон.

Скільки отак минуло часу, не можу сказати, якби навіть списав не один десяток сторінок. Волію відразу перейти до моменту, коли заметіль ущухла і настав ранок. Сани, здавалося, з розгону влетіли з ночі у день. Вони мча-ли далі й далі, супроводжувані рипінням полозків по твердому снігові та брязкотом посторонків. Раптом Чаклунка вигукнула:

— Що тут коїться? Стій!

Сани нарешті спинились.

Дарма Едмунд сподівався, що вони зараз будуть снідати: Чаклунка зупинилась зовсім з іншої причини. Побіч дороги під деревом за святковим столом на дерев'яних стільцях сиділо веселе товариство: пара білок із дітьми, двоє сатирів, гном і старий лис. Едмунд не міг роздивитися, що було на столі, але пахло воно так смачно, що хлопцеві здалося: це сливовий пудинг. А з гілок навколо стола звисали ялинкові прикраси. Коли сани зупинились, лис, який, вочевидь, був тут найстарший, звівся на задні лапи, тримаючи у правій лапі келих, немов збирався виголосити вітальний тост. Але коли товариство побачило, хто сидить у санях, радість умить змело з їхніх облич. Батько-білка завмер з виделкою перед носом, а один із сатирів саме запхав свою до рота та мало не проковтнув її. Білченятко запищало від страху.

— Що все це значить? — запитала Чаклунка-Королева. Ніхто не відповів.

— Говоріть, негідники! — скрикнула вона. — Або, може, мій гном розв'яже вам язики батогом? Що означає це ненажерство, це марнотратство, це розкошування? Де ви все це взяли?

— Даруйте, Ваша величносте, — спробував витлумачити лис, — ми отримали подарунок І якщо можна, я б підняв келих за здоров'я Вашої величності...

— Від кого подарунок? — крижаним голосом перебила його Чаклунка.

— Від... від отця Миколая, — затинаючись, відповів лис.

— Що? — скрикнула Чаклунка. Вона блискавкою вистрибнула зі саней і за мить уже височіла над онімілими від страху звірятами. — Його

тут не було! Він не міг тут бути! Як ви смієте... але ні: скажіть, що збрехали — і я дарую вам прощення.

І тут одне білченя геть утратило голову.

— Він був! Був! Був! — галасувало воно, луплячи своєю маленькою ложечкою по столі. Едмунд побачив, що Чаклунка прикусила губу, аж кров бризнула їй на білу мов сніг щоку, і піднесла руку.

— О ні, ні, будь ласка, не треба! — заволав Едмунд, але Чаклунка вже змахнула паличкою і там, де щойно була святкова гостина, залишився кам'яний стіл, на якому стояли закам'янілі тарілки та сливовий пудинг, а довкола на кам'яних стільцях завмерли фігурки звірят Дехто навіть не встиг донести свою виделку до рота.

— А це хай відучить тебе заступатися за зрадників і шпигунів, — проказала Чаклунка, залазячи назад до саней, і відважила Едмунду сильного ляпаса. — Рушай!

І тут Едмунд уперше за весь цей час забув про свій біль і відчув співчуття до тих, хто ото залишився позаду Йому було до сліз шкода тих маленьких камінних фігурок, приречених сидіти там у мертвій тиші день за днем, рік за роком. Потім вони поростуть мохом, а їх кам'яні личка потріскають і пообсипаються...

А сани знай мчали і мчали. У якийсь момент Едмунд зауважив, що сніг під саньми геть мокрий, не такий, як минулої ночі. А ще відчув, що йому стає тепліше. Довкола з кожною хвилиною зростала вологість і піднімалися густі клубки туману. Досі сани ковзали легко і прудко, а зараз грузли у мокрій сніговій каші. Едмунд було подумав, що це олені потомилися, але побачив, що причина не в цьому. Сани шарпало, смикало, трясло, неначеб вони їхали по камінні. І хоча гном батожив бідолашних тварин, сани щораз сповільнювали хід. Довкола ширився якийсь незрозумілий гул, але гуркотіли полозки, та й гном увесь час

покрикував на оленів, то Едмундові годі було щось розчути. Аж ось сани зупинились на місці. На мить запала тиша. Й Едмунд нарешті прислухався. Дивовижний, бентежний, солодкий звук. Він уже колись його чув, от згадати б тільки… І раптом він пригадав: та ж так дзюркотить струмок навесні! Все довкола булькотіло, шепотіло, плюскотіло, ба навіть, трохи далі, гримотіло. Серце застрибало у хлопця в грудях (хоча сам не зміг би цього пояснити), коли він збагнув, що мороз відступив. Скрізь із гілок скрапувала вода. Наступної миті Едмунд побачив, як із дерева зсунулася велика брила снігу і вперше, відтоді як він опинився в Нарнії, його очам відкрилася темно-зелена крона ялини. Але хлопець не встиг ані наслухатися, ані надивитися на все це, бо голос Чаклунки вмить привів його до тями:

— Чого витріщився, дурню? Вилазь і помагай!

Звісно, Едмунд мусив виконати наказ. Він зістрибнув у сніг, який уже перетворився у брудне місиво, і заходився разом із гномом витягувати сани з баюри, у якій вони ото зав'язли. Врешті сани таки піддалися. Несамовито шмагаючи оленів, гном спробував знову зрушити їх з місця, і вони таки ще просунулися вперед на кілька кроків. Та сніг зникав просто на очах, натомість скрізь з'являлися зелені острівки молоденької травички. Якщо вам не доводилося стільки часу бачити перед собою лишень сніг, як це було з Едмундом, то вам просто важко буде уявити, з якою радістю хлопець стрічав появу отих зелених клаптиків. Але тут сани знову загрузли.

— Що ж, Ваша величносте, — сказав гном, — ми не зможемо їхати саньми у відлигу.

— Тоді підемо пішки, — відповіла Чаклунка.

— Пішки ми ніколи їх не здоженемо, — пробурчав гном. — Вони вже надто далеко.

— Ти хто, мій радник чи раб? — гримнула на нього Чаклунка. — Роби що велено. Зв'яжи людському створінню руки за спиною і тримай кінець мотузки. Та не забудь батога. Обріж оленям посторонки — вони самі знайдуть шлях до замку.

Гном виконав наказ і за якусь хвилину Едмунда зі зв'язаними руками погнали вперед. Він ішов, увесь час перечіпаючись та зупиняючись, бо під ногами була ховзька болотяна каша і мокра трава. І як тільки хлопець спотикався, гном ззаду покрикував на нього або й пускав у хід батога. Чаклунка йшла за ними і безнастанно квапила:

— Швидше! Швидше!

Тим часом острівців зеленої трави ставало щораз більше, а сніг усе танув і танув. Дерева одне за одним звільнялись од своїх снігових хламид. І невдовзі скрізь там, де були лиш неясні білі обриси, Едмундові відкрились темно-зелені ялиці і чорне гілляччя дубів, буків та в'язів. Біла імла стала золотава, а потім і геть розсіялась. Промінь сонця закучерявився у верховітті і крізь гілки прозирнуло чисте блакитне небо.

А далі… просто дивовижно, що було далі. Вийшовши на галяву, на якій росли берези, Едмунд побачив, що всю її всіяли маленькі жовтаві квіточки ластовиного зілля. І струмки жебоніли щораз гучніше — навіть довелося перестрибувати через один. А з того боку було повно підсніжників.

— Ліпше дивися ото під ноги, — буркнув гном, спостерігши, що Едмунд обернув голову до квітів, і зі злістю шарпнув за мотузку.

Але, звісно, це не завадило Едмунду роздивитися довкруж. Десь п'ять хвилин по тому він зауважив з десяток крокусів, що вигналися коло старого дерева: золотаві, червонясті, білі. А тоді до нього долинув якийсь звук, ще мелодійніший за дзюркотіння води: десь зовсім субіч зі стежиною, якою вони пробиралися, зацвірінькала пташина. У відповідь

їй озвалася інша десь неподалік А потім, ніби ото дочекавшись знаку, з усіх-усюд вибухнув цілий хор. Увесь ліс задзвенів од пташиного співу. Едмунд обертався навсібіч і скрізь бачив хмари птаства, яке вмощувалося на гілляччі, ширяло вгорі, влаштовувало змагання між собою, галасливо сварилось або чепурило пір'ячко.

— Хутко! Хутко! — підганяла Чаклунка.

Від туману не залишилось і сліду. Небо проясніло і по глибокому блавату хіба інколи у поквапі перебігали пухнасто-біляві хмаринки. Галяви заяріли первоцвітом. Війнув легенький свіжий вітерець, зриваючи з гілок краплини води, і разом із приємною прохолодою до мандрівників долинули п'янкі пахощі весни. На деревах уже з'явилися бруньки. Берези та модрини взялися ясною зеленню, та й на буках уже розкрилася ніжна брость і з неї випрямилися прозорі листочки. Коли подорожні переходили попід ними, то навіть сонячне світло здавалося зеленавим. У повітрі, просто перед їхніми носами, прогула бджола.

— Та ні, це не відлига, — раптом, зупинившись, вигукнув гном. — Це Весна. Що будемо робити? Вашої Зими вже нема, кажу Вам! Це Аслан.

— Хай хтось із вас іще раз згадає це ім'я, — лиховісно проказала Чаклунка, — і я зітру його на порошок.

Розділ 12. Перша битва Пітера

Коли гном із Чаклункою ото обмінювалися репліками, далеко від них бобри і діти йшли вже не одну годину, а те, що діялось навколо них, радше нагадувало чарівний сон. Вони давно поскидали свої шуби, ба навіть покинули говорити одне одному: "Глянь-но! Ось зимородок", або "А там лісові дзвіночки!" або "Що так гарно пахне?" або "Ви тільки послухайте того дрозда!". Друзі мовчки крокували, всотуючи кожною клітинкою цю благодать. Вони минали галяви, напоєні сонцем, пірнали у прохолоду зелених гущавин, а то знову опинялись на широких,

порослих мохом просіках, де крони в'язів поспліталися у високе зелене шатро вгорі. Згодом пробиралися крізь густе плетиво зі смородини, що саме цвіла, і глоду, і від тих солодких пахощів їм аж паморочилися голови.

Правду кажучи, те, що зима відступає, як і те, що відбувалося з лісом, який за лічені години змінив пору року, перейшовши одразу із січня у травень, для них стало не меншою несподіванкою, ніж для Едмунда. Вони навіть уявити собі не могли (а ось Чаклунка це добре знала), що все так і мало бути, коли у Нарнію повернувся Аслан. Натомість усі чудово пам'ятали, що не хто інший як Чаклунка своїми злими чарами накликала на Нарнію нескінченну зиму, отож, коли скрізь об'явились чарівні знаки весни, стало цілком очевидно, що магія Чаклунки вже не має такої сили, як раніше. Сніг танув на очах, і друзі збагнули, що тепер Чаклунці не здогнати їх на санях. Відтак вони перестали поспішати і дозволяли собі частіше й довше перепочивати. Звісно, за цілий день вони добряче потомилися, проте з ніг іще не падали, от хіба рухались дещо повільно й сонно, а душі їхні були спокійні й умиротворені, як під кінець довгого дня, проведеного на свіжому повітрі. Лише Сюзан трішки натерла п'яту.

Велика ріка залишилась побіч, бо наші мандрівці рушили ліворуч, на південь, щоб добратися до Камінного Столу. Та якби їм і не треба було повертати, вони все одно не могли іти більше по березі, бо відколи почав танути сніг, ріка розлилася і їхню стежку поглинув стрімкий бурхливий потік жовтої води.

Та ось сонечко стало хилитися до овиду заливаючи увесь обрій червонястою загравою, тіні видовжилися, а квітки замислились, чи не час ото складати пелюстки до сну

— Вже близько, — промовив пан Бобер і повів своїх приятелів угору світлою дібровою, на якій росли поодинокі високі дерева. Стомленим мандрівникам так приємно було ступати по пружному моху, який товстим шаром укривав тут землю. Правда, заки піднялися на пагорок,

усі геть засапалися. Люсі навіть сумнівалася, чи зможе здолати той шлях без зупинки, але несподівано вони опинилися на вершині. Й ось що відкрилося їхнім очам.

Мандрівці стояли на відкритій зеленій галяві, а внизу навсібіч розкинувся ліс. Тільки далеко на сході щось мінилось і мерехтіло.

— Дивися! — прошепотів Пітер до Сюзан. — Море!

А посеред відкритої вершини пагорба стояв Камінний Стіл — велика похмура, дуже древня на вигляд плита зі сірого каменю, підтримувана чотирма брилами. Ціла плита була помережана дивними знаками — мабуть, письменами невідомої мови. При споглядданні цих знаків у всіх виникли якісь дивні відчуття. Далі мандрівники зауважили на краю галявини шатро. Зараз, у променях призахідного сонця, воно виглядало просто дивовижно: стіни із жовтого шовку, шнури малинові, кілки зі слонової кістки. Вгорі на щоглі тріпотіло знамено із зображенням червоного геральдичного лева, що звівся на задні лапи. З моря дув свіжий вітерець і приємно овівав їхні розпалені обличчя. Всі ще були звернені до шатра, коли до них долинули звуки музики. Повернувшись праворуч, вони побачили те, заради чого йшли сюди.

Аслан стояв серед великої юрби створінь, що оточили його півмісяцем. Там були духи дерев і духи джерел — дріади та наяди, як ми називаємо їх у нашому світі, — зі струнними інструментами в руках. Це вони грали. Ще там були чотири гігантських кентаври. Вище від пояса вони скидалися на прекрасних суворих велетнів, а нижче — на величезних коней. Там також були єдиноріг, красень-бик із людською головою, пелікан, орел і велетенський пес. Поруч з Асланом стояли два леопарди. Один із них охороняв його корону, а другий — знамено.

А ось Аслан… Ні бобри, ні діти не знали, як із ним поводитися і що говорити при зустрічі. Ті, які ніколи не бували в Нарнії, не можуть навіть собі уявити, що хтось може бути добрим і страшним водночас. Якщо діти

колись так думали, то враз позбулись цього враження. Вони відважилися звести очі на Аслана і перед ними промайнула золота іскриста грива та великі шляхетні і врочисті проникливі очі, проте тут же відчули, що не можуть довше витримати його погляд. Трепет охопив їх усіх.

— Підійди-но до нього, — прошепотів пан Бобер.

— Ні, — так само тихо заперечив Пітер, — Ви перший.

— Ні, найперше сини Адамові, а потім звірі, — знову пошепки відповів пан Бобер.

— Сюзан, — тихесенько проказав Пітер, — а може, ти? Панянок завжди пропускають уперед.

— Ні, ти найстарший, — відповіла Сюзан. Що довше вони сперечались, то незручніше себе почували. Нарешті Пітер усвідомив, що перший крок таки доведеться зробити йому. Він вихопив свого меча із піхов, віддав ним честь і квапливо звернувся до друзів:

— Ходіть за мною. Й опануйте себе.

Хлопець ступив кілька кроків назустріч Асланові і вимовив:

— Ми прийшли… Аслане.

— Ласкаво просимо, Пітере, сину Адамів, — відповів Аслан. — Ласкаво просимо, Сюзан та Люсі, доньки Євині. Ласкаво просимо і вас, Бобре з Бобрихою.

Його голос, глибокий і шовковистий, якось умить їх заспокоїв. Тепер вони почувалися легко і спокійно і не відчували жодної незручності, стоячи мовчки перед Асланом.

— Гаразд, а де четвертий? — запитав Аслан.

— Він зрадив їх і перекинувся до Білої Чаклунки, о Аслане, — сказав пан Бобер.

Щось змусило Пітера додати:

— Це частково моя провина, Аслане. Я ставився до нього недобре. Гадаю, це й підштовхнуло його до цього вчинку.

Аслан не сказав нічого, щоб якось виправдати Пітера, але й не ганив його, а лиш незмигно дивився на хлопця своїми величезними очима. Та й справді, що тут іще можна було сказати?

— Аслане, даруй, — мовила Люсі, — чи не можна щось зробити, аби врятувати Едмунда?

— Ми робитимемо все, що тільки можна, — сказав Аслан, — але це може виявитися важчим, ніж ви собі гадаєте.

І знову на якийсь час запала мовчанка. Досі думки Люсі оберталися лише навколо того, яку велич, могутність і мир випромінює погідне левове обличчя, аж раптом дівчинка помітила, що Асланів погляд затуманив глибокий смуток Та наступної хвилини вираз його очей змінився. Лев струсонув гривою і сплеснув лапами.

"Які страшні пазурі, — подумала Люсі. — Добре, що він уміє їх ховати".

— А тим часом, — промовив лев, — готуймося до свята. Вельмишановні пані, проведіть доньок Єви до шатра і допоможіть їм.

Коли дівчатка відійшли, Аслан поклав свою м'яку, але важку лапу Пітерові на плече і сказав:

— Ходи-но, сину Адамів, я покажу тобі замок, у якому ти станеш королем.

І Пітер, стискаючи у руці меч, пішов за левом на східний край пагорба. Звідтам їм відкрився чудовий краєвид. Позаду сідало сонце і все купалось у вечоровому скісному промінні: ліс, гори, долини і велика ріка, що звивалась сріблястою змійкою. Вдалині виднілося море, що зливалося з горизонтом, а по небу пливли рожеві від призахідного сонця хмаринки. Там, де земля Нарнії стикалася з морем, із невеличкого пагорка побіч гирла великої ріки хтось наче пускав сонячних зайчиків. Це вікна замку відбивали захід сонця. Та Пітеру на якусь мить здалося, що це велика зоря опустилася на морське узбережжя.

— Це, о людино, — промовив Аслан, — Кеа-Перевел — замок чотирьох тронів, один із яких ти посядеш як король. Показую його тобі, бо ти первородний і тобі бути Верховним Королем.

І знову Пітер нічого не сказав, бо серед тиші всі раптом почули дивний звук. Він нагадував трубіння мисливського ріжка, але був якийсь глибший і соковитіший.

— Це ріг твоєї сестри, — тихо промуркотів побіч голос Аслана, якщо можна так сказати про лева.

Пітер не одразу второпав, що відбувається. Але далі побачив, як рвонули вперед усі створіння, і почув, як Аслан, змахнувши лапою, вигукнув:

— Назад! Нехай принц сам здобуде собі ім'я лицаря!

Тоді хлопець усе збагнув і з усіх сил кинувся до шатра. Там його чекало жахливе видовище.

Наяди з дріадами розсипались хто куди. Люсі, з білим мов крейда обличчям, бігла йому назустріч, з усіх сил перебираючи маленькими ніжками. Далі він помітив Сюзан, яка метнулася до дерева і видряпалась на нижню гілку Сюзан доганяла якась величезна сіра звірюка. Спершу Пітерові здалося, що це ведмідь, але звір радше скидався на вівчарку, тільки якусь дуже велику. Нарешті до хлопця дійшло: та це ж вовк! Звір зіп'явся на задні лапи, а передніми намагався ухопитися за стовбур, щоб дістатись до дівчинки. Увесь наїжений, він розлючено гарчав і дряпав по корі своїми страшними пазуриськами, а бідолашна Сюзан не могла піднятися вище! Одна її ніжка бовталася так низько, що звір, здавалося, ось-ось уп'ється у неї гострими зубиськами. Пітер здивувався, чому Сюзан не вилізе вище або хоча б не підбере під себе ноги, але досить було лиш глянути туди, аби зрозуміти, що ще мить — і дівчинка зімліє від страху і зірветься вниз.

Не можна сказати, що Пітер відчував у собі велику відвагу, — ні, йому аж замлоїло під грудьми від того, що побачив. Проте часу на вагання не було. Хлопець вихопив свого меча і кинувся на звіра. Але промахнувся. Вовк тут же обернувся до Пітера. Очі звірюки люто спалахнули, а з широко вишкіреної пащі вирвалося гарчання. Вовк аж нетямився з люті — і це врятувало Пітера, бо інакше той умить уп'явся б хлопцеві у горло. Далі все відбулось так швидко, що Пітер не встиг нічого усвідомити. Він блискавично ухилився і з усієї сили встромив меча звірюці просто у серце. Те, що було потім, нагадувало страшний сон: вовк, у передсмертних корчах, шарпався у різні боки, оскалені зуби зачепили Пітерове чоло. Хлопець бачив перед собою лише вовчу кров і жмути його сірого хутра. Нарешті потвора звалилася мертва. Пітер висмикнув меча, випростався й обтер рукавом піт з лиця. Він ледве тримався на ногах від утоми.

Сюзан одразу зістрибнула на землю. Обоє ще тремтіли від пережитого. Сестра і брат міцно обійнялися і, думаю, не обійшлося без сліз. Проте у Нарнії це нікому не мають за зле. — Хутко! Хутко! — пролунав голос Аслана. — Кентаври! Орли! Я бачу в гущавині ще одного вовка. Ось там, за вами. Він утікає. Усі за ним! Він побіжить до своєї володарки. Це допоможе знайти її і врятувати четвертого сина Адамового.

Виконуючи його наказ, з десяток або й більше найпрудкіших створінь із тупотом копит, із шурхотом крил негайно розчинилися у сутінках, що вже ото насувалися.

Пітер, ще відсапуючись, обернувся і побачив Аслана, який стояв поруч.

— Ти забув витерти меча, — зауважив лев.

Це була правда. Глянувши вниз, Пітер побачив, що на лезі скрізь запеклася вовча кров упереміш зі жмутками хутра. Пітер залився багрянцем. Він нахилився і старанно витер меч об траву, а потім насухо обтер об светра.

— Подай його мені і стань навколішки, сину Адамів, — звелів Аслан. Коли ж Пітер це виконав, лев повернув меча плазом й опустив його на плече хлопця, мовлячи:

— Устань, лицарю Пітере Вовча Смерте. І хай там що трапиться, ніколи не забувай витирати свого меча.

Розділ 13. Древнє Передання початку часів

А тепер повернімось до Едмунда. Він ішов уже не одну годину поспіль — раніше він навіть би не повірив, що можна стільки пройти пішки. Та ось, коли вони опинилися у невеличкому темному вибалку,

схованому серед старих ялин і тисів, Чаклунка нарешті дозволила зупинитись на спочинок. Едмунд тут же знесилено звалився на землю. Йому було цілком байдуже, що з ним станеться далі, він лише хотів, аби його не рухали і дали відпочити. Едмунд не відчував ні спраги, ні голоду — такий був утомлений. Ззаду Чаклунка та гном про щось приглушено сперечалися:

— Ні, — говорив гном, — уже не варто, моя королево. Досі вони вже напевно дісталися до Камінного Столу.

— Можливо, вовк відшукає нас за запахом і принесе якісь новини, — сказала Чаклунка.

— Хіба недобрі, та й то якщо знайде нас, — відказав гном.

— Чотири трони в Кеа-Перевел, — вела далі Чаклунка. — А коли посядуть тільки три? Тоді пророцтво не сповниться.

— Яка різниця, як і коли воно здійсниться, коли він є тут? — промовив гном. Навіть тепер він не важився назвати ім'я Аслана перед своєю володаркою.

— Він не буде тут довго. А тоді… а тоді ми дістанемо тих трьох просто в замку.

— Може, ліпше взяти отого, — мовив гном, копаючи при цьому Едмунда, — і вступити з ними у переговори?

— Еге ж! І випустити його з рук, — пересмикнула плечима Чаклунка.

— Тоді, — знову заговорив гном, — ліпше відразу виконати те, що належить.

— Я б хотіла зробити це на Камінному Столі, — відповіла Чаклунка. — Там, де належить це робити. Де споконвіків це робилося.

— Але ж тепер довго доведеться чекати, коли Камінний Стіл знову виконуватиме своє призначення, — сказав гном.

— Твоя правда, — погодилася Чаклунка, а за хвилю додала:

— Гаразд, я почну.

Тут затріщали гілки і з кущів із завиванням та гарчанням до їхніх ніг лантухом звалився вовк

— Я бачив їх. Вони всі біля Камінного Столу, разом із ним. Вони вбили мого капітана Маугріма. Я заховався у кущах і все бачив. Один із синів Адамових убив його. Біжім! Біжім!

— Ні, — зупинила його Чаклунка, — туди вже нема чого спішити. Біжи. Клич усіх наших підданих сюди. Я хочу їх бачити. Хай збираються чимскоріш. Гукай усіх велетнів, вовкулак та духів дерев, що визнають нас. Клич упирів, болотяників, людожерів та мінотаврів. Клич ненаситців, відьом, привидів, жаболюдів. Будемо битися! Що? Хіба моя паличка не зі мною? Хіба я не можу обернути їхні лави на камінь, коли вони підуть у наступ? Біжи чимдуж, я маю тут іще звершити одну справу.

Звір схилився у поклоні, розвернувся і зник з очей.

— Так, — зронила Чаклунка, — Стола у нас немає. Гм, треба подумати… хлопчиська можна прив'язати до дерева.

Едмунда штурханом змусили піднятися з землі. Гном поставив його спиною до дерева і міцно прив'язав. Чаклунка відкинула свою мантію і

хлопець побачив її білі як сніг руки. Власне хіба вони й виділялися білою плямою у тій темній мов ніч ярузі.

— Приготуй жертву, — звеліла Чаклунка.

Гном шарпнув Едмунда за комір й оголив його шию. Потім схопив хлопця за волосся і відтягнув йому голову так, що той аж задер підборіддя. Едмунд почув якийсь звук: вжик-вжик-вжик. Спершу він не міг уторопати, у чому річ. А потім зрозумів: це гострили об камінь ножа.

І тут зусібіч залунали якісь вигуки, тупотіння копит, лопотіння крил. Чаклунка пронизливо заверещала. Всі метушилися. Едмунд відчув, що його звільняють від пут. Чиїсь сильні руки підхопили його, а приязні голоси говорили:

— Покладіть його на траву.

— Передайте сюди трохи вина.

— На, випий.

— А тепер заспокойся.

— Усе буде гаразд.

Він іще чув, як вони перемовлялись:

— Хто схопив Чаклунку?

— Я гадав, що ти її впіймав.

— Я вибив їй ножа з рук, але більше її не бачив.

— А я побіг за гномом.

— Думаєш, вона втекла?

— Та хіба за всім устежиш?

— Що це? А-а, пеньок.

Едмундові враз запаморочилося в голові і потемніло в очах. Більше він нічого не пам'ятав.

Тим часом кентаври, єдинороги, олені та птахи (їх, як пам'ятаєте, прислав на підмогу Аслан) рушили знову до Камінного Столу, забравши зі собою Едмунда. Якби вони бачили, що відбувалося у цьому вибалку далі, коли їх тут уже не було, то напевно немало здивувались би.

Було зовсім тихо. Опинись ви там у той момент, то неодмінно помітили б під ясним місячним сяйвом старий пень та здоровенну каменюку. Поволі до вас дійшло б, що і з пеньком, і з каменем щось відбувається. Досить було кинути на них хоч трохи пильний погляд: пеньок чомусь дуже нагадував маленького опецькуватого чоловічка, який ото став навколішки і припав до землі. За якусь хвилинку пень уже покривуляв навпрошки до каменюки. Каменюка підвелася і заговорила з ним. Так ось у чому справа: Чаклунка із гномом прибрали вигляд каменюки та пня! Чаклунка просто пустила в хід одну зі своїх магічних штучок і так перемінила себе і гнома, що ніхто б їх не впізнав. Коли їй вихопили ножа з рук, вона не розгубилась і навіть не випустила з рук своєї чарівної палички.

Коли діти прокинулися наступного ранку (вони спали на купі подушок у шатрі), то першою новиною, яку вони почули (звісно, від пані Бобрихи), було що їхнього брата врятували і пізно ввечері допровадили до табору. А зараз він з Асланом. Діти швиденько поснідали і висипали з шатра. Аслан та Едмунд прогулювалися вдвох по зарошеній траві. Всі

решта трималися на деякій відстані. Немає потреби переказувати (зрештою, ніхто й не чув), що говорив йому Аслан, проте тієї розмови Едмунд не забуде ніколи. Як тільки Аслан помітив дітей, він одразу попрямував до них разом з Едмундом.

— Ось ваш брат, — промовив він, — і… годі говорити про те, що вже минулося.

Едмунд підходив до кожного, тиснув руку і казав:

— Прости мене.

І кожен відповідав:

— Усе гаразд.

І всяк захотів щось сказати, аби розвіялись будь-які сумніви у тому, що останні події бодай якось затьмарили їхні стосунки. Це мали б бути якісь прості, звичайні і зрозумілі слова, та, мов навмисне, нікому нічого не спадало на думку. Але вони навіть не встигли відчути себе незручно у цій ситуації, бо до Аслана саме підійшов один із леопардів:

— Пане, прибув посланець від ворога. Він просить авдієнції.

— Нехай підійде, — промовив Аслан.

Леопард відійшов, а невдовзі повернувся із гномом Чаклунки.

— З чим ти прийшов, сину безодні? — запитав Аслан.

— Королева Нарнії і Володарка Самотніх Островів вимагає запевнення своєї безпеки. Тоді вона прийде порозмовляти з тобою про справу, яка однаково торкається вас обох, — доповів гном.

— Королева Нарнії, аякже! — не втримався пан Бобер. — Оце нахабство…

— Спокійно, Бобре, — сказав Аслан. — Невдовзі всі імена буде повернено їхнім істинним володарям. А зараз не будемо сперечатися. Перекажи своїй володарці, сину безодні, що я обіцяю їй повну безпеку за умови, що вона залишить свою паличку під отим великим дубом.

Це узгодили і двоє леопардів пішли разом із гномом, аби пересвідчитися, що Асланову умову дотримано.

— А що коли вона оберне леопардів у камінь? — прошепотіла Люсі до Пітера. Гадаю, що леопарди теж про це подумали, бо аж вигнули спини і попіднімали сторч хвости, як коти, що побачили перед собою здоровецького грізного собаку.

— Все буде добре, — прошепотів у відповідь Пітер. — Він не посилав би їх, якби не був певен у їхній безпеці.

За кілька хвилин з'явилася й сама Чаклунка. Вона піднялася на вершину пагорба і рушила просто до Аслана. Вона підійшла майже впритул і зупинилась перед ним. Трійко дітей, які ще ніколи не бачили її обличчя, відчули, як мурашки поповзли їм по спинах: такий-бо страшний був її вид. Серед звірів прокотилося приглушене гарчання і рик. Хоча надворі світило ясне весняне сонце, усіх раптово пробрав крижаний холод. Лише двом, здавалося, нічого не заважало: це були Аслан і Чаклунка. Дивно ж виглядали ці два лики — золотавий і мертвотно-білий — поруч одне з одним. Чаклунка уникала погляду Аслана, і пані Бобриха відразу це зауважила.

— У тебе тут зрадник, Аслане, — вимовила Чаклунка. Звичайно, кожен із присутніх здогадався, що вона має на увазі Едмунда. Проте Едмунд зараз — після всього, що довелося пережити, та після вранішньої розмови — найменше турбувався про себе. Він тільки увесь

час невідривно дивився на Аслана. Здавалося, хлопець зовсім не намагався вникнути, куди ото хилить Чаклунка.

— Так, справді, — відповів Аслан. — Але він не тебе зрадив.

— Чи ти забув Древнє Передання? — поспитала Чаклунка.

— Скажімо, таки призабув, — сумно похитав головою Аслан. — Розкажи нам про Древнє Передання.

— Розказати вам? — перепитала Чаклунка. Її голос майже зривався на вереск. — Розказати тобі, що написано на Камінному Столі, який ото стоїть біля нас? Розповісти тобі, про що кажуть древні письмена, вирізані на жертовному камені, що на Заповідному Пагорбі? Розповісти, що вирізьблено на скіпетрі Володаря? Принаймні тобі відома Магія, яку Володар заклав ув основу існування Нарнії від самого її початку. Ти знаєш, що кожен зрадник належить мені як моя законна здобич і що за кожну зраду я маю право вбивати.

— О, — озвався пан Бобер, — так ось як тобі прийшла у голову фантазія оголосити себе королевою. Ти ж була катом у Володаря. Тепер розумію.

— Годі, Бобре, — зупинив його Аслан. З його грудей вихопився низький рик.

— Так ось, — вела далі Чаклунка, — людська істота належить мені. Я забираю її життя. Її кров — моя власність.

— Тоді підійди і забери його, — прогудів буйвол із людською головою.

— Дурню, — гарикнула Чаклунка і жорстока посмішка скривила її вуста, — невже ти гадаєш, що твій господар може силою позбавити

мене моїх прав? Він обізнаний із Древнім Переданням ліпше за тебе. Він знає: якщо я не отримаю крові у викуп, як велить Закон, уся Нарнія занепаде і згине від вогню й води.

— Істинна правда, — погодився Аслан. Я не заперечую цього.

— О Аслане, — прошепотіла Сюзан йому на вухо, — чи не можемо ми… маю на увазі, ти не віддаси його, правда ж? Хіба не можна якось змінити це Древнє Передання? Невже не можна нічого вдіяти?

— Діяти супроти Магії Володаря? — мовив, обернувшись до неї, Аслан. Здавалося, обличчя його заступила тінь. Більше ніхто не зважився про це з ним заговорити.

Едмунд стояв по інший бік від Аслана і не відривав від нього очей. Від хвилювання йому перехопило подих:. Спершу хлопець було подумав: може, варто щось сказати, — але відчув, що від нього нічого зараз не вимагається, треба тільки чекати і скоритися волі Аслана.

— Відійдіть усі, — звелів Аслан, — я мушу поговорити з Чаклункою сам-на-сам.

Усі виконали наказ. Хвилини тягнулися нестерпно довго. Усі були вкрай напружені, поки Лев та Чаклунка упівголоса вели свою бесіду. Люсі скрикнула:

— Ох, Едмунде! — і заплакала.

Пітер обернувся спиною до всіх і дивився у далечінь, де мріло море. Бобри взялися за лапи і стояли, похиливши голови. Кентаври важко переступали з ноги на ногу. Та невдовзі всі притихли і навіть було чути джмеля, який саме пролетів угорі, а знизу, з лісу, долинали пташині співи і легенький легіт листя. Розмова між Асланом та Чаклункою, здавалося, не закінчиться ніколи.

Нарешті Аслан промовив:

— Можете підійти. Я владнав справу. Вона не посягатиме більше на кров вашого брата.

Усі полегшено зітхнули. Рядами покотився приглушений гомін.

Чаклунка вже йшла було геть, із виразом недоброго тріумфу на обличчі, коли раптом спинилася, обернулася до Аслана і спитала:

— Але чи можу я бути певна, що ти дотримаєш обіцянку?

— Гр-р-р! — грізно заревів Аслан, звівшись на задні лапи зі свого трону. Його велика паща відкривалася ширше і ширше і з неї виривався гучний рик. Чаклунка на якусь мить завмерла, роззявивши рота, видивившись на Аслана, а тоді підібрала мантію і чкурнула щодуху.

Розділ 14. Тріумф Чаклунки

Як тільки Чаклунка зникла з очей, Аслан мовив:

— Нам треба негайно залишити це місце. Тепер воно знадобиться для інших цілей. Цієї ночі розіб'ємо табір біля Берунового броду.

Всім дуже кортіло спитати Аслана, як це він домовився з Чаклункою, проте його обличчя було таке суворе, а в їхніх вухах іще дзвеніло від його рику, отож ніхто не важився щось питати.

Далі усі поснідали просто неба на вершині пагорба, — трава під яскравим сонцем вже підсохла, — і взялися згортати шатро та пакувати речі. Ще перед другою пополудні вони здійнялися з місця і рушили на північний схід. Не поспішали, бо іти було недалечко.

Першу половину дороги Аслан пояснював Пітерові план майбутньої битви.

— Як тільки Чаклунка завершить те, що надумала, — говорив він, — то разом із тими, що її підтримують, сховається у замку і готуватиме відсіч. Може, тобі вдасться відрізати їй шлях до замку, а може, й ні.

Далі Аслан окреслив два варіанти: якщо битва з Чаклункою відбуватиметься в лісі і якщо доведеться нападати на її замок. Увесь час він радив Пітерові, як ліпше керувати діями, наприклад: "Треба скерувати кентаврів там і там" або "Ти мусиш послати розвідників туди і туди, аби впевнитись, що Чаклунка не готує цього й цього". Пітер спитав: — Але ж ти будеш там, Аслане?

— Я не можу тобі цього обіцяти, — відповів лев. І знову заходився навчати Пітера.

Останню частину шляху Аслан ішов поряд із Сюзан і Люсі. Говорив він мало і весь був оповитий сумом.

Ще до настання вечора вони спустилися до розлогої долини. Річка там мала доволі широке річище, але дно було плитке. Це й був Берунів брід. Аслан звелів зупинитися тут. Але Пітер сказав:

— Можливо, ліпше перебрести на той берег і розкластися там? Тут Чаклунка може напасти на нас вночі і — хтозна що тоді буде.

Аслан, здавалося, думками був десь далеко, але тут стрепенувся, змахнувши розкішною гривою, і перепитав:

— Га? Що таке?

Пітер повторив усе знову.

— Ні, — відповів Аслан якимсь глухим і далеким голосом. — Ні. Вона не нападатиме цієї ночі.

Він важко зітхнув, а тоді додав:

— Все одно, добре, що ти про це подумав. Так повинні мислити воїни. Та зараз це не має значення.

І вони почали закладати табір.

Асланів присмерковий настрій, здавалося, передався всім. Пітерові не давала спокою думка, що йому самому доведеться провадити битву. Усвідомлення, що Аслана може не бути поруч, геть позбавляло хлопця впевненості.

Вечеряли мовчки. Кожен відчував, що ця трапеза якась інша, особлива, не така, як учорашня чи навіть ранкова. Виглядало, ніби добрі часи, ледве розпочавшись, уже й добігли кінця.

Сюзан була стурбована тим, що діялось, її переповнювали якісь незрозумілі передчуття і дівчинка ніяк не могла заснути. Спершу вона пробувала рахувати овець, але почула у темряві, що Люсі глибоко зітхає.

— Не спиш? — запитала Сюзан.

— Не можу. Я думала, що ти заснула. Слухай, Сюзан!

— Що?

— У мене таке відчуття… наче над нами щось нависло… якесь лихо.

— Справді? Уяви собі, у мене теж.

— І це якось пов'язано з Асланом, — вела далі Люсі. — Ніби з ним щось має статися, або він сам щось зробить.

— Він був сам не свій цілісінький вечір, — міркувала вголос Сюзан. — Люсі! Чому він говорив, що його може не бути з нами під час битви? Що це має означати? Ти ж не думаєш, що він здатен покрадьки втекти і покинути нас напризволяще, правда ж?

— А де він зараз? — спохопилась Люсі. — Може, у шатрі?

— Не думаю.

— Сюзан, пішли надвір. Може, побачимо його.

— Ага, ходімо, — погодилась Сюзан, — все одно ж не спимо.

Дівчатка, обережно ступаючи, навпомацки пробрались до виходу і вислизнули зі шатра. Ясно світив місяць і було тихо-тихо, тільки річка плюскотіла на кам'яному перекаті. Раптом Сюзан схопила Люсі за руку і прошепотіла:

— Дивися!

Там, на краю галявини, під деревами, вони побачили лева, який поволі віддалявся від них у бік лісу. Не промовивши жодного слова, дівчатка рушили за ним.

Лев піднявся на крутий схил пагорка, що здіймався над річкою, а далі взяв праворуч й опинився на тій самій стежці, якою вони спускалися сюди від Камінного Столу. Лев ішов далі й далі, то ховаючись у темній тіні попід високими деревами, то знову виходячи на освітлені блідолицим місяцем відкриті полянки. Тієї ночі випала рясна роса і дівчатка геть промочили ноги. А ось лев… лев геть перемінився: тепер він зовсім не був схожий на того Аслана, якого вони знали. Хвіст його

волочився по землі, голова опущена долі, а лапи він переставляв так повільно й важко, наче його змагала страшенна втома. Далі вони пішли через широку галявину і лев несподівано спинився й оглянувся. Місце було відкрите, сховатися ніде, тікати теж якось не випадало, тож дівчатка попрямували просто до нього. Коли вони підійшли зовсім близько, лев зітхнув:

— Ох, діти, діти, навіщо ви пішли за мною?

— Ми не могли заснути, — відповіла Люсі, а потім відчула, що не треба нічого більше пояснювати, бо Аслан усе знає.

— Будь ласка, дозволь нам піти з тобою, хай куди ти ідеш, — попросила Сюзан.

— Гм, — Аслан на хвильку замислився, а тоді мовив: — Кажу вам, я радий, що не сам цієї ночі. Гаразд, можете йти, якщо обіцяєте зупинитись, коли я скажу. Далі я піду один.

— О, дякуємо, дякуємо. Обіцяємо, — зраділи дівчатка.

Вони знову рушили вперед: лев посередниці, а дівчатка обабіч. Як же повільно він ступав! Його велика шляхетна голова схилилася додолу, а ніс, здавалося, зачіпав траву. Раптом лев спіткнувся і з його грудей вирвався тихий стогін.

— Аслане! Любий Аслане! — кинулась до нього Люсі. — Що сталося? Чому ти нам не розповіси?

— Може, ти захворів, любий Аслане? — спитала Сюзан.

— Ні, — відповів Аслан. — Я сам і… мене змагає сум. Покладіть руки мені на гриву… ось так… Хочу відчувати вас поруч… Що ж, ходімо.

Й ось дівчатка зробили те, чого пристрасно бажали, відколи вперше побачили лева, на що, проте, ніколи не зважилися б без його дозволу: вони занурили свої змерзлі долоні у дивовижну лев'ячу гриву і давай гладити її. Так і йшли цілу дорогу. За якийсь час дівчатка зрозуміли, що піднімаються на той самий пагорок, де був Камінний Стіл, з того боку, де дерева доходили до самої вершини. Коли ж вони порівнялися з останнім деревом, яке звідусіль оточували густі кущі, Аслан зупинився і сказав:

— Діти, діти, далі вам іти не можна. І хай що трапиться, вас не повинні побачити. Прощавайте.

Дівчатка гірко розплакалися, хоча самі не знали чому, прилинули до лева, цілували його гриву, ніс і лапи і великі сумні очі. Врешті він м'яко відсторонив їх і сам пішов на верхівку пагорка. Люсі й Сюзан принишкли, сховались у кущах, дивлячись йому вслід. І їхні очі широко відкрилися від побаченого.

Навкруж Камінного Столу з'юрмився величезний натовп найрізноманітніших істот. Ясно світив місяць, але у багатьох із присутніх у руках чорно чаділи смолоскипи, які викидали вгору зловісні червоні язики полум'я. А присутні… що то були за істоти! Велетні-людожери зі страшними іклами, вовки, люди з бичачими головами, духи недобрих дерев та отруйних рослин. Решту створінь я просто не годен описати, бо інакше дорослі заборонять вам читати цю книжку. Скажу лише, що там зібралася всяка нечисть: ненаситці, ярижниці, інкуби, привиди, жахи, песиголовці, злі феї, пропасники й чорнокнижники — одне слово, увесь почт Чаклунки, який вовк скликав за її наказом. Посеред того юрмиська, біля самого Столу, стояла їх володарка.

Коли ті потвори побачили лева, що ішов до них, то геть змішались від жаху і безладно завили. Навіть Чаклунку, здавалося, охопив страх, та вона зробила над собою зусилля і дико залилася недобрим сміхом.

— Дурень! — закричала вона. — Дурень прийшов. В'яжіть його чимскоріш.

Люсі та Сюзан затамували подих, очікуючи, що зараз пролунає дужий Асланів рик і він одним пружним стрибком розмете вражу силу Але нічого не сталося. Чотири відьми, вискалившись і ненаситно косуючи у бік лева, спершу побоювались підійти і виконати наказ, а далі стали поволі наближатись до Аслана.

— Зв'яжіть його, кому кажу! — повторила Біла Чаклунка.

Відьми кинулись на Аслана й аж заверещали від утіхи, коли виявили, що він не чинить жодного опору. Тоді злі гноми та бридкі мавпи підбігли допомагати і разом легко перекинули велетенського лева на спину та вмить зв'язали йому всі лапи докупи. Вони так галасували й торжествували, немов здобули велику звитягу, хоча якби лев оборонявся, то напевно однією лапою розметав би усе це кодло. Але ж він не видав жодного звуку, навіть коли вони затягнули мотузки так тісно, що ті глибоко врізалися в тіло. Зв'язаного Аслана поволокли до Камінного Столу.

— Зачекайте! — крикнула Чаклунка. — Спершу його треба поголити.

Серед її прибічників прокотився дикий регіт. Людожер із ножицями в руках виступив наперед і заходився біля Асланової гриви. Чик-чик-чик — клацали ножиці і на землю хвилями падали золоті пасма. Невдовзі людожер відступився і дітям з їхньої схованки стало видно Аслана. Голова його зробилася такою маленькою без гриви! Вороги також помітили, як він змінився.

— Гей, та це ж просто великий кіт! — вигукнув один.

— І це той, кого ми так боялися? — підхопив інший.

Юрмисько заметушилось довкола Аслана, брало його на кпини, кидаючи фрази: "Киць, киць, киць! Бідолашний котик", або "Скільки мишей вполював сьогодні, шолудивий коцуре?", або "Може, хочеш молочка, Мурчику?".

— Ох, як вони можуть? — схлипнула Люсі і сльози покотилися по її щоках. — Тварюки, тварюки!

Коли минуло перше потрясіння, безгривий Аслан здався їй іще більш мужнім, шляхетним, ще більш стражденним, аніж досі.

— Одягніть йому намордник! — звеліла Чаклунка.

Потвори радісно заходилися виконувати те, що вона сказала. Асланові досить було розімкнути свої могутні щелепи — і не один з тієї навісної зграї як стій залишився б без рук і лап. Та лев навіть не ворухнувся. Здавалося, це ще більше їх роздратувало. Тепер і ті, які боялися підступити навіть до нього зв'язаного, осміліли і накинулись звідусіль. Дівчатка вже не бачили Аслана: навісна юрба оточила його зусібіч, його копали, били, обпльовували і при цьому дико реготали.

Нарешті їм це набридло і вони поволокли зв'язаного лева до Камінного Столу. Лев був дуже великий і важкий, їм заледве удалося підняти його на кам'яну брилу, що служила стільницею. Там його міцно прив'язали.

— Боягузи! Боягузи! — ридала Сюзан. — Вони все одно бояться його, навіть зараз!

Аслан був стягнутий так сильно, що не міг навіть дихнути. Сувої мотуззя вкривали його з голови до ніг. Юрмисько стихло в очікуванні. Чотири відьми зі смолоскипами в руках стали напоготові по чотирьох кутах Столу. Чаклунка скинула зі себе мантію — зовсім як минулої ночі, коли перед нею був Едмунд, — і заходилася гострити ножа. Коли тьмяне

світло смолоскипів упало на нього, дівчатка побачили, що ніж мав дивну, зловісну форму і був зроблений не з криці, а з каменю.

Та ось Чаклунка підійшла до Аслана і зупинилась біля його голови. Лице Чаклунки спотворювала злість, але лев дивився у небо і в його очах не було ні гніву, ні страху, хіба печаль. Перед тим, як завдати удару, вона нахилилася і з тріумфом сказала:

— Ну що, чия перемога? Дурню, ти гадав, що порятуєш людського виродка, цього зрадливого хлопчиська? Зараз я замість нього вб'ю тебе, бо такою була наша угода і так сповниться Древнє Передання. Та коли тебе буде принесено в жертву, хто перешкодить мені убити його також? Хто заступиться за нього, хто вирве його з моїх рук? Дійшло до тебе врешті-решт, що ти віддав мені Нарнію назавжди? Сам згинеш намарне і йому нічим не допоможеш. Знай це і сконай у відчаї!

Дівчатка не бачили, як вона опустила ножа. Вони просто не витримали б цього і — замружили очі.

Розділ 15. Древнє Передання передпочатку часів

Люсі і Сюзан усе ще непорушно сиділи у своєму сховку, затуливши долонями обличчя, коли до них долинув вигук Чаклунки:

— Усі — за мною! Покладемо край цьому змаганню! Великий дурень, великий котисько лежить мертвий. Ми швидко зметемо усіх зрадників і людських заброд.

Це були доволі небезпечні хвилини для Люсі й Сюзан, бо враже кодло, виконуючи наказ своєї володарки, посунуло якраз попри їхню схованку З дикими вигуками, під пронизливий вереск рогів та сурем ті потвори помчали додолу. Дівчатка відчули, як холодним вітром майнули привиди, як загула земля під важкими мінотаврами, як угорі зашелестіли крила і пронеслася якась затхла, несвіжа хвиля, а небо

стало чорне від стерв'ятників та велетенських кажанів. Якби дітям довелося уздріти щось подібне колись раніше, то вони, звісно, геть утратили б голову від страху, але зараз їхні душі переповнювала скорбота, бо перед очима їм усе стояла жахлива і принизлива картина Асланової смерті, то вони й не зважали на загрозу для себе.

Та невдовзі все стихло. Сюзан і Люсі вилізли зі своєї схованки і крадучись вибралися на маківку пагорка. Місяць, помережаний тонкими смужками хмар, уже скотився нижче, та дівчатка все одно бачили зв'язаного Аслана, що нерухомо лежав на Столі. Вони вклякли побіля нього на мокру траву і заголосили. Дівчатка цілували холодне лице, гладили шовковисте хутро, яке ті бузувіри недостригли, і ридали, ридали, аж геть знесилили. Тоді підняли очі, глянули одна на одну і в одну мить відчули себе страшенно самотніми. Вони узялися за руки і знову невтішно заплакали. Нарешті вмовкли. Люсі через силу мовила:

— Я не можу більше дивитись на цей жахливий намордник. Може, якось удасться його зняти?

Дівчатка взялися до справи, але зробити це було нелегко, бо обидві дуже змерзли і закляклі пальчики зовсім не хотіли їх слухатись, до того ж надворі уже геть стемніло. Врешті дітям удалося звільнити лева. Коли ж вони заглянули йому в обличчя, то знову залилися сльозами, кинулись цілувати його і гладити. Потому обтерли лева від крові та піни. І було їм так сумно, журно і страшно, що годі й описати.

— Послухай, давай спробуємо його розв'язати, — запропонувала Люсі.

Проте вузли були позатягувані так міцно, що дівчатка ніяк не могли дати собі з ними раду.

Сподіваюся, що ніхто з вас, котрі читають оцю книжку, не був у такому розпачі, як ото Сюзан і Люсі тієї ночі. Та якби ви опинились на

їхньому місці, якби проплакали цілісіньку ніч, отак, до останньої сльозинки… то знали б, що по таких переживаннях врешті приходить спокій. Ви просто усвідомили б, що нічого гіршого вже статися не може. Принаймні саме такий стан зараз опанував Сюзан і Люсі. У цілковитій тиші спливали години, та дівчатка не відчували ні часу ні холоду. Люсі перевела погляд на схід і помітила, що небо проясніло. Дівчинка зиркнула вниз і зауважила якийсь рух у траві. Спершу це не викликало в неї жодного зацікавлення. Ну і що з того? Тепер усе байдуже! Але Люсі впало в око, що ті маленькі створіння піднімаються на Камінний Стіл, прудко дряпаючись по каменю, і, хай хто вони такі, вже сновигають довкола Асланового тіла. Люсі нахилилась нижче. Це були якісь маленькі сірі звірятка.

— Ой! — скрикнула Сюзан з другого боку Столу — Жахливо! Це миші. Вони лазять по Асланові. Геть звідси, геть! — і махнула рукою, аби їх відігнати.

— Зачекай! — зупинила її Люсі, яка не відводила очей від Столу. — Подивись, будь ласка, що вони роблять.

Обоє схилилися ще нижче.

— Мені здається… — невпевнено мовила Сюзан. — Що за чудасія? Вони перегризають мотузки!

— І я такої думки, — підтвердила Люсі. — Бачу, це хороші мишки. Бідолашки, вони не розуміють, що його більше немає з нами. Вони хочуть зробити добру справу — звільнити його від пут.

Тим часом надворі вже розвиднілося. Дівчатка глянули одна на одну і побачили, які бліді були їхні обличчя. Не залишилось також жодних сумнівів у тому, що польові мишки з усіх сил змагалися із мотуззям. Десятки, сотні маленьких жвавих сірих створінь завзято взялися до справи — і невдовзі на Асланові не залишилось жодного пута.

Небо на сході чимраз світліло, зорі уже зайшли за обрій, тільки одна, найяскравіша, ще світила низько над землею. Дівчатка дуже змерзли: холод пробрав їх до кісток Мишки розбіглися і Сюзан та Люсі поскидали зі столу решткі мотуззя. Без пут Аслан став більше схожим на самого себе. День поволі вступав у свої права. При денному світлі Асланове обличчя набуло навдивовижу шляхетного вигляду — діти добре це бачили тепер.

У лісі зацвірінькала якась пташина. Дівчатка аж підскочили від несподіванки, бо це був перший звук після довгих годин цілковитої тиші. Озвалася ще одна пташка — і за хвилину вже весь ліс дзвенів од багатоголосого співу.

Настав-таки ранок, ніч скінчилась.

— Мені так зимно, — сказала Люсі.

— І мені також, — відповіла Сюзан. — Давай трохи перейдемося.

Вони відійшли до східного краю пагорба і глянули вниз. Велика зоря, що світила найдовше, теж уже сховалась за овидом. Скрізь унизу слалась сіра паволока і тільки ген удалині невиразною смужкою проступало море. Небо залилось багрецем. Дівчатка тупцювали туди-сюди, від краю пагорба і назад до Аслана, аби хоч трохи зігрітися. Ноги аж гули від утоми. Нарешті дівчатка зупинилися і задивились на море та Кеа-Перевел (тепер якраз вони збагнули, що це він). На їхніх очах із червоної заграви на обрії виділилася золота смужка і поволі, дуже поволі з-за моря з'явилося сонце. І тут за їхніми спинами пролунав гучний тріск, ніби якийсь велетень розчерепив велетенську тарілку.

— Ой, що це?! — скрикнула Люсі, вхопивши Сюзан за руку.

— Я… я боюся туди глянути, — зіщулилась Сюзан. — Там діється щось страшне.

— Вони чинять над ним наругу! — вигукнула Люсі. — Біжимо!

Вона обернулась, тягнучи Сюзан за собою.

У сонячному промінні усі барви й тіні виглядали по-іншому. Дівчатка у перший момент навіть не помітили, що сталося. Та ось кинули туди погляд: Камінний Стіл розколовся надвоє. На самій середині плити зяяла велика тріщина. Аслана не було.

— О-йой! — в один голос вигукнули дівчатка, кидаючись до Столу.

— Це жахливо, — заплакала Люсі. — Навіть мертвому не дають спокою.

— Хто це вчинив? — вигукнула Сюзан. — Що воно означає? Невже знову передання?

— Так! — гучним громом прокотилося за їхніми спинами. — Це передання!

Дівчатка рвучко обернулися. Осяяний променями сонця, що підіймалось над обрієм, здавалося, ще більший, ніж доти, стояв і стріпував гривою, наче ніхто її не обстригав, — Аслан.

— Ой, Аслане! — закричали обоє, вражено дивлячись на нього. їх душі вмить сповнила радість, змішана, проте, з острахом.

— Неймовірно! Ти живий, любий Аслане? — спитала Люсі.

— Тепер так, — відповів він.

— А ти не… не…? — почала тремтячим голосом Сюзан. Їй годі було вимовити слово "дух". Аслан нахилив свою золоту голову і лизнув її чоло. Тієї ж миті дівчинку огорнув його теплий подих та густий запах хутра.

— Хіба я схожий на привида? — лагідно поспитав він.

— Ні, ти живий, живий! Ох, Аслане! — вигукнула Люсі і разом із Сюзан кинулась до нього, обсипаючи його цілунками.

— Але що це все значить? — запитала Сюзан, коли вони трохи вгамувались.

— Це значить, — відповів Аслан, — що хоча Чаклунка і знає Древнє Передання, та моє знання древніше. Вона цього не знала. Їй відомо лише, що було від початку часів. Та якби їй було дано зазирнути бодай трішки глибше, у німоту й темінь передпочатку часів, тоді вона відчитала б іще давніші пророцтва. Вона б знала: коли замість зрадника на Камінний Стіл із власної волі підніметься невинний і віддасть себе у жертву, Стіл розпадеться і сама Смерть буде подолана. А тепер…

— І що тепер? — не витримала Люсі, підстрибуючи і плескаючи в долоні.

— Ох, діти, — промовив лев. — Чую, що вертається до мене моя силонька. Ану, дівчатка, доганяйте!

Він застиг на якусь мить, ув очах з'явився блиск, м'язи заграли, хвіст нетерпляче запльоскав по боках. А тоді підстрибнув так, що перелетів над головами дітей й опинився по інший бік Столу. Люсі, розсміявшись від утіхи, видряпалась на Стіл, намагаючись зловити лева. Та Аслан знову відскочив. Розпочалася весела гонитва. Лев описував коло за колом, а діти бігали за ним, з усіх сил намагаючись догнати. Аслан то відбігав, залишаючи їх далеко позаду, то дозволяв їм наблизитися, аж їм здавалося, що ось-ось ухоплять його за хвоста, то несподівано стрибав

поміж них, то підкидав і в повітрі ловив їх своїми величезними м'якими лапами, або раптово зупинявся і дівчатка з розгону пірнали у його хутро і всі троє з реготом перекочувалися в одному клубку. Часом годі було розібрати, чиї ото руки й ноги мелькають у тій купі! Такі забави можливі лише у Нарнії. Люсі не могла сказати напевно, що це їй більше нагадувало: гру в кота й мишок чи грозу із громом і блискавкою. Але найдивніше було те, що коли вони, засапавшись, нарешті повлягалися на сонечку, дівчатка не відчували ні втоми, ні голоду, ні спраги.

— А тепер, — сказав Аслан, — до справи. Відчуваю, що мені забаглося рикнути. Вам ліпше позатуляти вуха.

Дівчатка так і зробили. Аслан підвівся і розтулив пащу. Мушу вам сказати, це було доволі грізне видовище: дівчатка навіть не важились глянути у його бік. Вони тільки бачили: коли Аслан рикнув, дерева перед ним аж прогнулися, як ото лугова трава стелиться під поривами вітру. Потому Аслан мовив:

— Нас чекає довга подорож. Залазьте на мене.

Він опустився долі і діти по черзі осідлали його теплу золотисту спину. Сюзан вмостилася попереду і міцно вчепилася за лев'ячу гриву, а Люсі сіла за нею й обійняла сестру за пояс. Лев обережно звівся на ноги, а тоді зірвався, мов блискавка, і помчав униз по схилу, легко знаходячи собі шлях поміж дерев. Навіть найпрудкіший кінь не здогнав би його!

Ця подорож верхи на левові була, мабуть, найбільшою забавою з усього, що трапилося з дітьми у Нарнії. Ви мчали колись галопом на коні? То, мабуть, пам'ятаєте, як тупотіли кінські копита та бряжчали вудила. Так ось, уявіть собі, що велетенські левині лапи опускаються на землю дуже м'яко і зовсім безгучно, а спина, на якій ото сиділи дівчатка, не ворона, не сіра, не гніда, як у коня, а золотиста й геть як оксамитова, і грива лев'яча майорить на вітрі мов стяг. А тепер уявіть собі, що ви мчите так швидко, як не потрафив би жоден найпрудкіший кінь. Ваш

скакун знай летить уперед, не знаючи втоми, і ним навіть не треба керувати. Він мчить і мчить, він жодного разу не спіткнувся, не оступився, бо уміє вправно знаходити шлях поміж густих дерев, пружно перестрибувати через кущі, чагарники та струмки, перебредати та перепливати річки. А шлях їхній пролягав не через парк, не через падолинки, а навпростець через весняну Нарнію, через урочі букові гаї, через діброви, понад розлогими кронами диких вишень, укритих білосніжним цвітом, понад ревучими водоспадами і поростими мохом скелями та гулкими печерами. Мандрівці долали вітряні схили, порослі кущами, одним махом перелітали через вересковi зарості, неслися по карколомних кряжах, і донизу, донизу, донизу, туди, де незаймані луги, де волошкові поля.

Ще й полудень не надійшов, коли вони опинились на крутому пагорку. Внизу виднівся замок — здалеку мов іграшковий, з гостроверхими башточками. Та Аслан рвучко кинувся у той бік і замок щораз більшав, більшав. Перш ніж діти встигли второпати, що діється, вони вже були побіля його стін. Зблизька замок виглядав радше похмуро і грізно. З бійниць ніхто не визирав, усі ворота наглухо зачинені. Аслан, не сповільнюючи бігу, кулею метнувся до оборонної стіни.

— Це замок Чаклунки! — вигукнув він. — Тепер, малята, тримайтеся міцно.

Наступної миті світ, здавалося, перевернувся догори ногами, — в кожному разі, так відчували це дівчатка. Лев пригнувся, готуючись до велетенського стрибка, а далі раз — і перелетів через замковий мур. Дівчатка, ледве переводячи подих, проте цілі й неушкоджені, зісковзнули з Асланової спини на грубу сіру бруківку, якою вимощено подвір'я. Скрізь було повно камінних статуй.

Розділ 16. Що сталося зі статуями

— Яке дивне місце! — вигукнула Люсі. — Так багато кам'яних звірів... і люди ось також! Наче... наче музей.

— Чш-ш, — зашепотіла Сюзан. — Аслан щось із ними робить.

Справді, Аслан одним стрибком опинився біля камінного лева і дихнув на нього. А тоді крутнувся, мов кіт, що намагається зловити власного хвоста, і дмухнув на камінного гнома, який (пам'ятаєте?) стояв спиною до лева на відстані кількох кроків. Далі Аслан підстрибнув до високої кам'яної дріади, що застигла поруч із гномом, і рвучко обернувся праворуч, щоб дихнути на маленького кам'яного кролика, а тоді кинувся до двох кентаврів. І тут Люсі вигукнула:

— Ой, Сюзан! Подивись! Подивись на лева!

Гадаю, вам доводилося бачити, як до клаптика газети підносять запаленого сірника. Спершу ніби нічого не відбувається, а далі зауважуєте, що по краю газети змійкою в'ється язичок полум'я. Щось схоже відбувалося і зараз. Ще якусь хвилину по тому, як Аслан дихнув на нього, камінний лев так і стояв собі. Тоді по його білому мармуровому хребту пробігла золота хвилька, яка тієї ж миті розлилася по спині, а далі охопила цілого звіра, як ото вогонь повністю поглинає клаптик паперу. І хоч лапи його ще були кам'яними, лев стріпнув гривою і важкі кам'яні її складки збрижились живими пасмами. Звір відкрив червону пащу, теплу і живу, і широко позіхнув. Нарешті ожили і його лапи. Лев підняв одну і почухався. А тоді, побачивши Аслана, кинувся за ним і давай шалено пританцьовувати довкола нього, повискуючи від радості й захоплення та з усієї сили намагаючись лизнути Аслана.

Ясна річ, дівчатка пильно слідкували за левом, який вийшов із камінного заціпеніння, проте скрізь знай щось діялось, отож не дивно, що діти невдовзі забули про нього. Навколо всі статуї одна за одною поверталися до життя і подвір'я вже не скидалося на музей, а радше нагадувало зоопарк. Ожилі звірі бігли за Асланом, витанцьовували од

радощів довкруж нього, відтак діти вже не могли його бачити у тому шарварку. Замість колишньої безживної білизни на подвір'ї скрізь грали розмаїті барви: відкидали полиск гніді боки кентаврів, мелькали яскраво-сині роги єдинорогів, птаство пишалось барвистим пір'ям, лисиці, собаки та сатири були червонясто-брунатні, гноми мали жовті панчохи і малинові каптурики. Були там срібні мавки-берізки, русалки у легких прозорих зеленавих шатах та польові русалки у жовто-зелених сукнях. А тиша, що стільки часу панувала на застиглому подвір'ї, змінилася щасливими риками, гавканням, дзявканням, вищанням, воркотанням, іржанням, гупанням, криками, вигуками, піснями та сміхами.

— О! — раптом насторожено промовила Сюзан. — Поглянь! Цікаво... тобто це безпечно?

Люсі озирнулася і побачила, що Аслан саме дмухнув на ступні камінного велетня.

— Все гаразд, — весело відгукнувся Аслан. — Раз ноги піддалися, то й весь він оживе.

— Я не про це, — прошепотіла Сюзан до Люсі. Та вже не було часу щось змінити, навіть якби Аслан почув її. Ноги велетня стали оживати. Ось він поворушив ступнями, потім перекинув собі на плече довбню, протер очі і прогудів:

— Ого-го! Довго ж я спав. Гей! А де ж та вража малоросла Чаклунка? Десь вона крутилася у мене під ногами.

Й усі хором узялися пояснювати йому, що тут відбулося. Велет приклав руку до вуха і попросив повторити ще раз від початку до кінця. Нарешті він усе зрозумів. Тоді вклонився низенько, так, що його голова була не вище від копиці сіна, і шанобливо зняв капелюха перед Асланом. На простому відкритому обличчі велета засяла вдячна

усмішка. Взагалі велети тепер така рідкість в Англії і ще менше серед них мають добру вдачу. Б'юсь об заклад, що ви ніколи не стрічали велета, який би отак гарно усміхався. Це дійсно варто побачити.

— А тепер до замку! — показав Аслан. — Дивіться пильно. Огляньте все згори донизу, а також її спальню. Не минайте жодного закапелка, бо не знати, де ще можуть бути бідні в'язні.

Всі кинулись досередини і якийсь час у тому темному, страшному, затхлому будинку одне за одним розчинялися вікна і було чути, як народ перемовлявся:

— Не забудьте про темницю.

— Допоможіть висадити ці двері!

— Тут ще одні гвинтові сходи.

— О! Знайшов. Бідне кенгуру! Кличте Аслана.

— Фу! Яке затхле повітря...

— Обережно, не проваліться крізь люк.

— Гей, нагорі! Тут, на сходах, їх ціла купа!

Тут по сходах з радісним криком вбігла Люсі:

— Аслане! Аслане! Я знайшла пана Тамнаса. Ой, ходімо туди швидше!

А за мить Люсі і маленький фавн уже міцно обіймалися і підстрибували на радощах. Крихітний чоловічок зовсім не змінився від

того, що побув статуєю, і, звичайно, його дуже цікавило все те, про що дівчинка розповідала.

Нарешті вже обстежено цілий замок Чаклунки, порозчинювано навстіж усі двері та вікна — більше там не залишилося жодної статуї. Сонячне світло та п'янке весняне повітря лилось досередини, у всі темні й заплiснявілі закамарки, до яких стільки часу не міг пробитися жоден промінчик А вся юрба ожилих статуй вихлюпнула на подвір'я і хтось (я думаю, що то був Тамнас) спитав:

— Але як ми звідси виберемося?

Пам'ятаєте, Аслан перестрибнув через мур, а брами й досі були зачинені.

— Не турбуйтеся, — відповів Аслан і, зіп'явшись на задні лапи, рикнув до велета:

— Гей, нагорі! Як ти називаєшся?

— Велет Гатилобафін, Ваша честь, — відповів той, торкнувши рукою крису свого капелюха.

— От і добре, велете Гатилобафіне, — сказав Аслан. — Може, випустиш нас звідси? Що ти на те скажеш?

— Ну звісно, Ваша честь. Із радістю, — погодився велет Гатилобафін. — Ану, малята, відійдіть усі від воріт.

Він підійшов до брами і давай гатити по ній своєю величезною довбнею: бах! бах! бах! За першим ударом ворота крекнули, за другим — тріснули, а за третім — розлетілися на шматки. Далі Гатилобафін узявся до башт, що височіли обабіч воріт, і за кілька хвилин вони перетворилися на купу мотлоху.

А коли пилюка осіла, то через діру у стіні стало видно, що навколо цього сірого похмурого камінного двору зеленіє трава, вітер розхитує віття дерев, виблискують струмки, а ген за лісом мріють пагорби, а вгорі голубіє небо.

— Ох, аж зіпрів увесь від цієї роботи, — прогудів велет, відхекуючись немов старий паротяг. — Геть заморився. Сподіваюсь, що у когось із вас, мої юні панночки, є щось схоже на носовичок.

— Так-так, я маю, — відгукнулась Люсі і, вставши навшпиньки, простягнула догори руку з носовичком.

— Буду Вам дуже вдячний, паняночко, — промовив велетень Гатилобафін, нахилившись до неї.

І тут Люсі злякалася, бо раптом відчула, що піднімається вгору і що зависла межи вказівним та великим пальцями велета. Та як тільки велет підняв її вище, то здригнувся від несподіванки й обережно опустив її на землю. При цьому він бурмотів:

— Даруйте! Замість хустинки я підняв маленьку дівчинку. Пробачте мені, паняночко, я думав, що то Ви носовичок!

— Ні, ні, — сміючись відповіла Люсі, — ось він!

Цього разу велет постарався підхопити вже саму хустинку, одначе для нього це було все одно, що вам узяти макову зернину. Люсі побачила, як велет повагом обтирав її носовичком своє велике червоне лице, і сказала:

— Боюся, вона надто мала для Вас, пане Гатилобафіне.

— Нічого, нічого, — ввічливо відповідав велет. — Я ніколи не мав ліпшого носовичка. Такий тоненький, такий зручний. Навіть не знаю, як це описати.

— Що за приємний велетень! — звернулася Люсі до пана Тамнаса.

— О так! — відповів фавн. — Усі Бафіни завжди були такими. Це одна із найповажніших родин серед велетів Нарнії. Може, вони не надто спритні (зрештою я ніколи не знав спритних велетнів), проте рід їхній доволі давній. І має свої звичаї. Якби він був інакший, вона ніколи не перетворила б його на камінь.

Тут Аслан сплеснув лапами і попросив тиші.

— На сьогодні ще не все, — мовив він. — Аби остаточно прогнати Чаклунку, заки настане вечір, необхідно негайно довідатись, де іде битва.

— І, сподіваюся, приєднатися до неї, пане, — докинув найбільший із кентаврів.

— Безперечно, — погодився Аслан. — А зараз ті, що можуть не поспіти, а саме діти, гноми, малі звірята, нехай тримаються тих, які дужчі і прудкіші, тобто левів, кентаврів, єдинорогів, коней, велетнів та орлів. Ті, хто має добрий нюх, хай ідуть у перших рядах з нами, левами, і винюхують ворога. Давайте, діліться на групи.

З веселим гамором та криками всі кинулись виконувати його наказ. Особливо метушився один лев, який бігав туди-сюди, мовби дуже заклопотаний, та насправді лише похвалявся кожному:

— Ви чули, що він сказав? "З нами, левами". Він мав на увазі себе і мене. "З нами, левами". Ось за що я люблю Аслана: жодної пихи, жодного гонору. "З нами, левами" — це значить з ним і зі мною.

Так тривало доти, доки Аслан не посадив на нього трьох гномів, одну дріаду, двох кроликів та їжака. Це його трохи вгамувало.

Коли всі вже були готові (один великий вівчур допоміг Асланові вишикувати всіх у належному порядку), то рушили з подвір'я через пролом у стіні. Спершу леви та собаки нюшили у всіх напрямках, та ось один гончак узяв слід і загавкав. Далі не гаяли жодної хвилинки: пси, леви, вовки та інші звірі помчали чимдуж уперед, водночас не забуваючи пильнувати за вітром. Котрі ж не вміли так прудко бігати, розтяглися десь на півмилі або й більше і з усіх сил наздоганяли тих, що попереду. Галас зчинився, мов під час полювання на лисиць ув Англії, тільки у дзвінке гавкотіння гончаків час від часу вривався рик другого лева, а інколи своїм глибоким та грізним голосом рикав Аслан. Сліди ставали все чіткіші і переслідувачі мчали хутчіше й хутчіше. Й ось коли вони минули останній поворот вузької звивистої улоговини, до звуків гонитви додалися інші, і Люсі їх почула. У тому галасі змішалися вигуки, зойки та зудари металу об метал.

Як тільки вони пробігли долину, дівчинка одразу зрозуміла, звідки цей гамір. Там супроти великої гурми потвор, яких Люсі ото бачила минулої ночі, відчайдушно боролося Асланове військо на чолі з Пітером та Едмундом. Тепер, при денному світлі, ті почвари виглядали такими страшними, злими та потворними, що просто жах. Здавалося, їм не було числа. Пітерова дружина стояла спинами до наших друзів: вояків залишилось так мало! Поле битви вже геть усіяли кам'яні фігури: Чаклунка вочевидь знову пустила в хід свою паличку. Проте зараз вона не могла до неї вдатися і билася з отим довгим кам'яним ножем. Вона саме напала на Пітера. Обоє безперервно крутились і звивались одне побіч одного. Люсі не могла збагнути, що там діється. Вона тільки бачила, що кам'яний ніж та Пітерів меч миготять у повітрі так швидко, наче супротивники орудують щонайменше трьома ножами і трьома мечами водночас. Пітер та Чаклунка перебували якраз у центрі бойовиська, а по обидва боки, бачила Люсі, точився запеклий бій.

— Стрибайте, діти! — крикнув Аслан і дівчатка миттю скотилися з його спини наділ.

Далі грізний рик струсонув усю Нарнію, від ліхтаря на крайньому заході до узбережжя моря на сході, і велетенський звір стрибнув просто на Білу Чаклунку. Вона обернулася — і Люсі побачила жах та безмежний подив, що з'явилися на її обличчі, коли ото уздріла перед собою Аслана. Тієї ж миті вони сплелися в один клубок, а всі створіння, яких Аслан визволив із замку Чаклунки, кинулись у бій. Гноми билися бойовими топірцями, собаки вишкірили ікла, велет поціляв враже кодло довбнею, та й під його могутніми ногами знайшов свій кінець не один десяток неприятелів, а ще рогаті єдинороги та кентаври з важкими копитами, до того ж озброєні мечами, одним стрімким ударом зім'яли супротивника. І Пітерова бойова дружина, що вже було стомилася і геть утратила сили, миттю ожила духом і злилася з підмогою, що ото наспіла, у радісному вигукові "ура!", а вражі лави перелякано заверещали і розсипались хто куди. І луна від битви покотилася по лісі від краю до краю.

Розділ 17. Полювання на Білого Оленя

За кілька хвилин бій скінчився. Більшість неприятелів було зметено одразу, лиш тільки з'явився Аслан зі своїм воїнством. Уцілілі ж рештки, збагнувши, що Чаклунки вже немає з ними, частинно здавалися, а частинно кинулися навтьоки. Люсі побачила, як Пітер з Асланом привітали один одного міцним потиском рук Люсі здивувалася, бо Пітер дуже змінився: його обличчя було таке бліде й суворе і виглядав він значно старшим.

— Це Едмунд нас виручив, Аслане, — розповідав Пітер. — Ми не дали б собі ради, якби не він. Чаклунка навсібіч обертала наші лави у камінь. Та Едмунда це не спинило. Він прорвався до неї, поваливши по дорозі трьох велетенських людожерів, а вона якраз зібралась перетворити на камінного боввана одного із твоїх леопардів. Едмунд миттю зорієнтувався і всю силу свого меча спрямував не на саму Чаклунку, а на її чарівну паличку, бо інакше він теж став би статуєю. Інші вояки якраз і

припускалися цієї помилки. Коли паличка розлетілася на тріски, у нас з'явилася надія. Та якби ми до того стільки не втратили… Едмунд дуже понівечений. Треба підійти до нього.

Вони знайшли Едмунда одразу за лінією бою під опікою пані Бобрихи. Хлопець лежав увесь залитий кров'ю, з відкритими устами, а обличчя його вже аж позеленіло.

— Швидше, Люсі! — промовив Аслан.

Й отоді Люсі чи не вперше за увесь час згадала про той цілющий бальзам, який отримала у подарунок від святого Миколая. Руки дівчинки тремтіли, вона ніяк не могла відкоркувати плящинку та ось оволоділа собою і влила кілька крапель братові до рота.

— Там є інші поранені, — нагадав Аслан дівчинці, але вона й далі не відривала очей від Едмундового блідого обличчя, чекаючи, коли нарешті подіють ліки.

— Так, я знаю, — невдоволено відгукнулась Люсі, — але зачекай хвильку.

— Донько Єви, — цього разу голос Аслана прозвучав доволі суворо, — інші також у дуже важкому стані. Скільки ж їх має померти через Едмунда?

— Ой, вибач, Аслане, — спохопилась Люсі.

Вона швидко підвелася і пішла услід за ним. Наступних півгодини вони мали багато роботи: Люсі обходила поранених, поїла їх цілющим бальзамом, а лев повертав до життя тих, кого перетворено на камінь. Та ось Люсі звільнилася і змогла повернутися до Едмунда: хлопець уже звівся на ноги, а рани геть загоїлися. Брат давно — о, здається, цілу вічність — не виглядав так добре, як тепер. Фактично, оце нарешті,

відколи став ходити до тієї школи, де почав був сходити з правильної дороги, він знову став самим собою і міг сміливо дивитися всім у вічі. Й отут, на полі бою, Аслан посвятив його у лицарі.

— Чи знає він, — зашепотіла Люсі до Сюзан, — що Аслан зробив заради нього? Чи знає він, у чому насправді полягала угода з Чаклункою?

— Чш-ш! Ні. Звичайно, ні, — відказала Сюзан.

— А чи не варто йому про це розповісти? — не могла заспокоїтись Люсі.

— Ні. В жодному разі, — відповіла Сюзан. — Це буде надто прикро для нього. Поміркуй, що ти відчула б, якби опинилася на його місці.

— І все ж, гадаю, він мав би знати, — стояла на своєму Люсі. Проте в цю мить хтось підійшов до них і розмова припинилася.

Тієї ночі вони ночували просто неба, де їх застало смеркання. Як Асланові вдалося усіх нагодувати, цього я не знаю, проте невдовзі вони повмощувалися на траві за духмяним гарячим чаєм. Було десь близько восьмої вечора.

Зранку вони рушили на схід. Їх шлях пролягав по березі великої річки. Третього дня, десь пополудні, вони дійшли до її гирла. На пагорку височів замок Кеа-Перевел, унизу ж перед мандрівниками відкрилася піщана долина зі скелями та маленькими калюжками солоної води, у якій траплялися водорості. Пахло морем й об берег раз по раз розбивалися синювато-зелені хвилі. І… і крики чайок! Ви чули їх? Пригадуєте?

Увечері, опісля вечері, наша четвірка знову повернулась на пляж. Діти пороззувались, поскидали панчохи і босоніж побігали собі по

чистому піску. А наступний день готував для них великі врочистості: у Великій Залі Кеа-Перевел (яка ж чудова була та Зала: вирізьблена зі слонової кості стеля, прикрашена павичевими перами західна стіна, двері зі східного боку, що виходили просто на море!), у присутності усіх друзів, під звуки фанфар, Аслан урочисто коронував дітей і під гучні вигуки "Хай живе король Пітер!", "Хай живе королева Сюзан!", "Хай живе король Едмунд!", "Хай живе королева Люсі!" підвів їх до чотирьох тронів.

— Хто у Нарнії коронований на короля чи королеву, той завжди буде тут правити. Достойно розпоряджайтеся покладеною на вас владою, сини Адамові! Володарюйте гідно, доньки Євині! — промовив Аслан.

Східні двері були широко відчинені і з них до зали долинали голоси сирен і тритонів, що припливли до берега співати хвалу новим королям та королевам.

Посівши трони, взявши у руки скіпетри, діти роздавали винагороди та почесті всім своїм друзям: фавну Тамнасу, бобрам, велетню Гатилобафіну, леопардам, добрим кентаврам і добрим гномам, левові. Цілу ніч у Кеа-Перевел тривало величне свято: спершу була пишна учта, потім розпочалися танці. Скрізь поблискувало золото, вино лилося рікою, а до музики, що звучала у замку, долучалися дивовижні солодкі й сумовиті співи жителів моря.

Та ось коли веселощі сягли апогею, Аслан непомітно вислизнув із замку. Діти помітили його відсутність, але не ставили жодних питань, бо пан Бобер устиг був їх попередити:

— Він приходитиме і йтиме. Якогось дня ви бачитимете його, а іншого не зможете. Він не любить бути до чогось прив'язаний, та й, зрештою, має інші країни, що потребують його присутності. Отож не турбуйтеся: він буде навідуватись до нас. Лиш не чиніть на нього тиск. Знаєте-бо: він дикий і вільний. Не те що приручений лев.

Ось тепер, як бачите, наша історія добігає кінця — але не так одразу, звісно. Королі й королеви славно правили Нарнією і їхнє правління було тривалим та щасливим. Спершу їм довелося витратити багато часу на розшуки решток війська Чаклунки, аби їх усіх знешкодити. І справді, злі сили, що ото поховались у диких лісових нетрях, ще довго давалися чути: то тут нашкодять, то там щось ізнищать, то вовкулака об'явиться, то з'являться чутки про якусь ярижницю. Та настав час, коли увесь той набрід було прогнано дорешти. А наші друзі творили справедливі закони, берегли мир, охороняли добрі дерева від непотрібного вирубування, дозволяли молодим гномам та сатирам не ходити до школи, й узагалі поставили на місце всіх пройдисвітів та хитрунів, натомість підтримували тих, які жили чесно і вміли шанувати інших. А ще вони прогнали геть із Нарнії недобрих велетнів (які були зовсім не такі, як велет Гатилобафін), коли ті наважились перетнути її північний кордон. Крім того, уклали дружні угоди із заморськими країнами, нанесли їм дружні візити і, в свою чергу, приймали їхні державні делегації.

А самі володарі з роками виросли і змінилися. Пітер став високим кремезним чоловіком, відважним воїном і його звали король Пітер Чудовий. Сюзан виросла і перетворилась у гінку ставну граціозну жінку. Чорне як смоль волосся спадало їй майже до ніг. Багацько королів із заморських країн надсилали своїх послів і прохали її руки і серця. А називали її Сюзан Лагідна. Едмунд з роками зробився серйозним чоловіком. Тепер він навіть володів більшою розважливістю, ніж Пітер, і до нього усі зверталися за доброю порадою. Його прозвали король Едмунд Справедливий. А от золотоволоса Люсі так і залишилась милою веселункою-щебетушкою, і принци з усіх королівств жадали, щоб вона стала їхньою королевою. Народ Нарнії звав її королева Люсі Доброчесна.

Так вони собі жили-поживали — радісно і щасливо. Коли ж часом і згадували про своє колишнє життя у нашому світі, то радше як згадують сон. Та ось якось Тамнас (тепер уже літній і дещо огрядний фавн) спустився вниз по ріці і приніс усім звістку, що в його стороні знову з'явився Білий Олень — той самий, який здатний виконати будь-

яке ваше бажання, якщо його спіймати. Отож королі й королеви, осідлавши коней, у супроводі найближчих із почту, під звуки мисливських рогів та гавкіт гончаків, рушили у Західний Ліс за Білим Оленем. Невдовзі побачили його і щосили помчали за ним. А він прудко утікав од них, перелітаючи через яруги, продираючись крізь лісові хащі. Мисливці гнали і гнали, аж коні потомилися, аж почт геть відстав, аж залишилось тільки їх четверо: королі й королеви. І тут Олень пірнув у гущавину. Було очевидно, що коні в жодному разі не зможуть туди пробратися. Відтак король Пітер промовив (а тепер вони розмовляли між собою зовсім в інший спосіб, так довго вже будучи королями та королевами):

— Висока родино, маю для вас пропозицію залишити тут наших коней і далі пішо іти за ним у чагарник. Слово честі: за всі свої роки я ніколи не полював на такого шляхетного звіра.

— Сір, — погодилися решта, — ми поділяємо Вашу думку.

Отож вони спішилися, прив'язали коней до дерев і рушили у гущавину. Невдовзі королева Сюзан мовила:

— Високе товариство, що за чудасія? Здається, я побачила залізне дерево.

— Мадам, — звернувся до неї король Едмунд, — якщо Ви приглянетеся ліпше, то побачите, що це залізний стовп із ліхтарем угорі.

— Присягаюсь Лев'ячою Гривою, дивна вигадка — поставити ліхтар отут, серед густих височенних дерев. Навіть якби він і світився, хто б його побачив? — сказав король Пітер.

— Сір, — озвалась королева Люсі, — напевно, коли цей стовп із лампою тут ставили, дерева були меншими, або їх було мало, або взагалі не було. Адже цей ліс молодий, а залізний стовп — старий.

Вони стояли й розглядали його зусібіч. Згодом король Едмунд зауважив:

— Я не знаю, у чому справа, але ця лампа на стовпі якось дивно впливає на мене. Мені здається, що я бачив її раніше. Мовби це було у сні, або у сні, який наснився у сні.

— Сір, — загомоніли всі разом, — з нами теж таке діється.

— І це ще не все, — промовила королева Люсі. — Бо мені не дає спокою думка, що за цим ліхтарем з нами або розпочнуться якісь дивовижні пригоди, або щось серйозно зміниться у нашому житті.

— Мадам, — погодився з нею король Едмунд, — я теж маю таке передчуття.

— І я, високий брате, — кивнув головою король Пітер.

— І я також, — сказала королева Сюзан. — Тому, гадаю, нам треба повернутися до наших коней і більше не полювати на Білого Оленя.

— Мадам, — відповів король Пітер, — уклінно прошу вибачити мене, проте відколи учотирьох правимо у Нарнії, узявшись за якусь важливу справу — хай це були битви, рицарські турніри, акти правосуддя чи інші подібні речі, — ми ніколи не кидали її напівдорозі. Навпаки, все, чим ми займались, завжди доводилося до кінця.

— Сестро, — повела далі королева Люсі, — мій вінценосний брат має слушність. Гадаю, нас чекатиме хіба сором, коли через якісь страхи чи передчуття ми повернемось й упустимо цю дивовижну здобич, яка трапилась нам на цих ловах.

— Ось що я вам скажу, — промовив король Едмунд. — Мене сповнює бажання дізнатись, що усе це значить, отож із власної волі я назад не

повернуся, навіть якби мені запропонували найдорогоцінніший камінь, який будь-коли знаходили у всій Нарнії та на Островах.

— Тоді, в ім'я Аслана, — виголосила королева Сюзан, — якщо ви усі згідні, рушаймо далі і гідно приймімо те, що випаде на нашу долю.

Після цих слів наші королі та королеви заглибилися у гущавину. І заки вони ще пройшли із десять кроків, всі раптом пригадали, що те, що вони ото щойно бачили, називається вуличним ліхтарем, а ще за двадцять кроків збагнули, що борсаються вже не в гілляччі, а пробираються поміж шуб. А наступної миті всі вінценосні особи висипались із дверцят шафи у порожню кімнату і були це вже не королі та королеви у мисливських строях, а Пітер, Сюзан, Едмунд та Люсі, одягнені, як колись, у своє стареньке вбрання. Був той самісінький день і та саміська година того дня, коли вони заховались у шафі. Пані Макреді та відвідувачі ще гомоніли у коридорі, та, на щастя, до порожньої кімнати не заходили і дітей там не застали.

І це вже був би кінець цілої історії, якби діти не відчули, що повинні пояснити професорові, куди поділися чотири шуби зі шафи. Професор, який був чудовою людиною, не обізвав їх ані дурнями, ані брехунами, а повірив у все, що вони розповіли.

— Ні, — сказав він. — Гадаю, не варто взагалі повертатися через шафу по ті шуби. Ви не потрапите знову до Нарнії цим шляхом, так само не скористаєтесь більше тими шубами, навіть якби і потрапили! Га? Що? Так, звичайно, колись ви знову повернетесь у Нарнію. Хто коронований у Нарнії, завжди буде там королем чи королевою. Лише не пробуйте дістатися туди тим же способом удруге. Та й узагалі: не намагайтеся туди потрапити. Це станеться несподівано. І не розбалакуйте багато про це, навіть між собою. Не розповідайте про це нікому, доки не переконаєтесь, що ваш співрозмовник пережив щось схоже на ваші пригоди. Що? Звідки знатимете? О, ви добре знатимете. Ті люди розповідають дивні речі, ба навіть погляди їхні видають таємницю.

Нехай же ваші очі будуть відкриті. О Господи, і чого їх у тих школах навчають?

Й ось тепер справді пригоди зі шафою добігли кінця. Та якщо професор мав слушність, то пригоди з Нарнією лише розпочиналися.